

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA s.r.o.

RIGORÓZNÍ PRÁCE

ANDRAGOGIKA

Mgr. Marcel Horák, DiS., MBA

**Vzdělávání seniorů k bezpečnému životu jako
součást programu prevence kriminality Městské
policie Děčín**

Praha 2014

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

RIGOROUS THESIS

ANDRAGOGY

Mgr. Marcel Horák, DiS., MBA

**The Education of Senior Citizens to Safe Life as a
Part of the Crime Prevention Program of the City
Police Decin**

Prague 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Děčíně dne: 12. března 2014

Mgr. Marcel Horák, DiS., MBA

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat mému kolegovi panu Mgr. Tomáši Pavlíkovi, MBA za nenahraditelnou pomoc zejména při realizaci výzkumu.

Anotace

Předložená rigorózní práce se zabývá bezpečím seniorů v současné společnosti. Rozebírá reálná i potenciální rizika, která seniorům hrozí. Práce se zabývá pojmem senior, jeho vymezením v současné době, specifiky seniorů ve vztahu ke vzdělávání, stárnutím populace, kriminalitou ve společnosti a jejími variantami. Cílem práce je popsat, jak prostřednictvím vzdělávání seniorů a jejich vlastního aktivního přístupu k dané problematice předcházet trestné činnosti páchané na nich, a tak učinit jejich život lepší a bezpečnější. Práce se zabývá i edukací osob z bezprostřední blízkosti seniorů, což by také mělo vést k posílení pocitu bezpečí starších osob i k jejich větší reálné bezpečnosti. V práci jsou definovány formy a metody vzdělávání seniorů a jednotlivé oblasti možného ohrožení. Kromě jiného práce popisuje preventivní aktivity konkrétní městské policie zaměřené na daný problém a tyto definuje a podrobně rozebírá.

Klíčová slova

Ageismus, andragogika, experiment, formy vzdělávání, funkcionální vzdělávání, gerontagogika, intencionální vzdělávání, kognitivní poruchy, komunikační bariéry, kriminalita, metody vzdělávání, neformální vzdělávání, nemoci stáří, péče, pedagogika, prevence kriminality, senior, sociální vyloučení, stárnutí, stárnutí populace, šikana, trestný čin, vedení, vzdělávací akce, vzdělávání seniorů, zájmové vzdělávání.

Annotation

Present rigorous thesis deals with security of senior citizens in a present-day society. It analyses both real and potential risks threatening to them. The thesis follows up the terms as senior citizen, his position in the present times, particularities of senior citizens in relation to education, population ageing, crime rate in society and crime variations. The aim of this work is to describe how to prevent criminal activities committed on senior citizens and thus to make their life better and safer. This should be achieved through education of senior citizens and their own active attitude to this topic. The thesis is also focused on education of persons close to senior citizens leading to strengthening their feeling of being safe and to their bigger actual security. Forms and methods of education of senior citizens are specified here as well as particular fields of possible threat. We can also find here, among others, a description of preventive measures of respective Municipal Police aimed at given problems. The problems are then defined and analysed in detail.

Key words

Ageing, ageism, andragogy, bullying, care, cognitive disorder, communication barriers, crime prevention, crime rate, criminal act, diseases of old age, exclusion, educational activities, education of senior citizens, experiment, forms of education, functional education, gerontology, informal education, intentional education, leadership, methods of education, pedagogy, population ageing, senior citizen, social leisure education.

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1. SPECIFIKA, METODY A FORMY VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	12
1.1 OBJEKT A PŘEDMĚT ZÁJMU VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	15
1.2 FORMY A METODY VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	20
1.3 VHODNÉ POMŮCKY A TECHNIKY PŘI REALIZACI VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	23
1.4 SPECIFICKÉ PROBLÉMY VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	27
1.4.1 Zásady komunikace se seniory	28
1.4.2 Odstraňování bariér v komunikaci se seniory	31
1.4.3 Nemoci ve stáří	34
1.4.4 Kognitivní poruchy	35
1.5 KOMPETENČNÍ PROFIL VZDĚLAVATELE SENIORŮ	37
1.6 EXKLUZE SENIORŮ – AGEISMUS.....	40
2. ANALÝZA PROGRAMU PREVENCE KRIMINALITY MĚSTSKÉ POLICIE DĚČÍN	44
2.1 SITUAČNÍ PREVENCE	48
2.2 SOCIÁLNÍ PREVENCE	50
2.3 INFORMAČNÍ PREVENCE	50
2.4 PREVENCE CÍLENÁ NA SENIORY.....	51
2.4.1 Analýza trestné činnosti ohrožující seniory	53
2.4.2 Socio-demografická data města Děčína.....	57
2.4.3 Příklady trestných činů spáchaných na seniorech na území města Děčína	58
3. VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ ZE STRANY MĚSTSKÉ POLICIE DĚČÍN	62
3.1 OTEVŘENÉ VZDĚLÁVACÍ AKCE	63
3.2 PRAVIDELNÁ SETKÁNÍ.....	64
3.3 NÁVŠTĚVY V DOMECH S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU A V DOMOVECH PRO SENIORY ..	65
3.4 PŘEDNÁŠKY PRO ČLENY KLUBŮ SENIORŮ	67
3.5 CÍLENÉ PREVENTIVNÍ AKCE ZAMĚŘENÉ NA OSAMĚLE ŽIJÍCÍ SENIORY	68
3.6 PRÁCE SE SENIORY V TERÉNU.....	69
3.7 DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ	71
4. SPOLUPRÁCE SE SENIORY NA ZLEPŠOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE MĚSTA	73
4.1 AKTIVNÍ ÚČAST SENIORŮ V SYSTÉMU BEZPEČNOSTI MĚSTA A AKTIVNÍ ZAPOJOVÁNÍ SENIORŮ DO KONCEPČNÍ TVORBY BEZPEČNÉHO PROSTŘEDÍ A SYSTÉMU PREVENCE KRIMINALITY.....	74
4.2 SENIOŘI SOBĚ - COMMUNITY POLICING	76
4.3 INFORMAČNÍ PODPORA PRO PŘÍBUZNÉ SENIORŮ	78
4.3.1 poskytování informací příbuzným seniorů	78
4.3.2 Příjem informací od příbuzných seniorů	79
II. PRAKTICKÁ (EMPIRICKÁ) ČÁST	
5. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU BEZPEČNĚ DOMA.....	80
5.1 ZAJIŠTĚNÍ OBYDLÍ PROTI VSTUPU NEPOVOLANÝM OSOBÁM	81
5.2 CHOVÁNÍ PŘI HROZÍCÍM NEBEZPEČÍ (UNIKAJÍCÍ VODA, PLYN, NEBEZPEČÍ ÚRAZU ELEKTRICKÝM PROUDEM...)	83
5.3 PODVODNÍCI ZNEUŽÍVAJÍCÍ DŮVĚRU SENIORŮ.....	84
5.4 PODVODNÉ NABÍDKY PROSTŘEDNICTVÍM NEPŘÍMÉHO KONTAKTU (POŠTOU, PROSTŘEDNICTVÍM REKLAMNÍCH AKCÍ, TELEFONICKY, E-MAILEM...)	86
5.5 BEZPEČNOST SENIORA V DOBĚ AKUTNĚ HROZÍCÍHO ZDRAVOTNÍHO NEBEZPEČÍ	87
5.6 SENIOR PŘI ŽIVELNÍ POHROMĚ.....	89

6. CÍLE A POSLÁNÍ VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU BEZPEČNĚ NA ULICI.....	91
6.1 NEBEZPEČNÉ OSOBY	92
6.2 NEBEZPEČÍ KRÁDEŽÍ (ULICE, OBCHODY, PROSTŘEDKY HROMADNÉ DOPRAVY...)	93
6.3 SENIOR V SILNIČNÍM PROVOZU.....	94
6.3.1 Senior chodec	96
6.3.2 Senior řidič a spolujezdec.....	98
7. TÝRÁNÍ SVĚŘENÉ OSOBY A OSOBY ŽIJÍCÍ VE SPOLEČNÉM OBYDLÍ.....	100
7.1 TÝRÁNÍ V ZÁKONĚ.....	101
7.1.1 Týrání svěřené osoby.....	101
7.1.2 Týrání osoby žijící ve společném obydlí	103
7.2 PREVENCE TÝRÁNÍ SENIORŮ	104
8. VÝZKUM - HODNOCENÍ PŘÍNOSU VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V OBLASTI PREVENCE KRIMINALITY FORMOU EXPERIMENTU	107
8.1 FORMULACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍL VÝZKUMU	107
8.2 FORMULACE HYPOTÉZ.....	111
8.3 VÝBĚR ZKOUMANÉHO VZORKU SENIORSKÉ POPULACE.....	112
8.4 TECHNIKA A NÁSTROJE SBĚRU INFORMACÍ.....	113
8.5 SBĚR DAT	115
8.6 ANALÝZA DAT.....	116
8.7 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	121
8.8 INTERPRETACE, ZÁVĚRY A TEORETICKÉ ZOBECNĚNÍ.....	122
8.9 SHRnutí VÝZKUMU.....	124
ZÁVĚR	126
SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	128
MONOGRAFIE.....	128
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	134
SEZNAM TABULEK.....	142
SEZNAM GRAFŮ	143
BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE	144

ÚVOD

Senior je člověk z mnoha důvodů zranitelný a přes to, že k seniorům by měla být ve společnosti zachována úcta a mělo by o ně být, jako o naše předky, rodiče a učitele, pečováno s největší pozorností, tak se bohužel najde celá řada jedinců, kteří žádnou úctu ke stáří nemají a naopak jsou schopni starého člověka zneužít pro své zlé úmysly. Současná populace obecně stárne a seniorů ve společnosti přibývá. Díky stále dokonalejší lékařské i sociální péči se oproti minulosti dožívá vysokého věku i řada jedinců, kterým by to dříve jejich závažné onemocnění neumožňovalo. Protože se obecně zvyšuje hranice průměrného věku, kterého se lidé v naší společnosti dožívají, logicky se tím úměrně zvyšuje i počet osob starších věkových kategorií.¹ Současně se projevuje trend, kdy se zvyšuje počet protiprávních činů ve společnosti² a senioři se tak stávají ohroženou skupinou obyvatel. Je tudíž nutné toto ohrožení snižovat všemi dostupnými cestami. Ideální je trestné činnosti páchané na seniorech předcházet preventivními opatřeními. Jedna z možností je poučení seniorů v této oblasti, pomoc v orientaci v současném světě a jejich vedení k pochopení vlastní zodpovědnosti za své bezpečí.

Michal Šerák tvrdí, že za 30 let bude podle prognóz v seniorském věku každý třetí obyvatel. Poklesne pozvolně poměrné zastoupení dětí, a to až o jednu čtvrtinu, a zdvojnásobí se počet seniorů. Vliv na tento trend budou mít především poválečné ročníky, které začnou překračovat seniorskou věkovou hranici v nejbližší době, a nebude to kompenzováno zvýšenou natalitou.³

Senioři jako celek tvoří homogenní skupinu. V odborné literatuře jsou popisovány negativní rysy, které obvykle bývají primární příčinou sociální exkluze a diskriminace seniorů. Patří sem např. ohrožení chudobou, zdravotní

---

¹ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4717-333.

² MAREŠOVÁ, Alena, Martin CEJP, Jakub HOLAS a Milada MARTÍNKOVÁ. *KRIMINALITA V ROCE 2007: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-083-0.

³ ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

omezení, nezaměstnanost, obtížné zvládnání moderních technologií, sociální a prostorová izolace, diskriminace, předsudky, systémová segregace, ageismus a v neposlední řadě ohrožení kriminalitou.⁴

Tato práce si klade za cíl popsat preventivní aktivity určené seniorům, které jsou cílené, strukturované a připravené přímo pro populaci starších lidí. Jedná se o konkrétní aktivity, které provádí v rámci své strategie prevence kriminality Městská policie Děčín.⁵

V práci je definován pojem senior z různých hledisek, jsou rozebrány možné formy a metody vzdělávání seniorů. Autor se v práci, kromě jiného, zaměřuje na specifika seniorské populace zejména ve vztahu ke vzdělávání a rozebírá komunikační bariéry. Práce definuje jednotlivé druhy a oblasti prevence kriminality a konstatuje, které jsou pro seniory nejvhodnější, nejpotřebnější a nejpřínosnější. V práci je popsána i osoba potenciálního pachatele trestné činnosti zaměřené na seniory. Veškeré aktivity vycházejí z obecné analýzy populace města Děčína a dále z analýzy konkrétní trestné činnosti páchané na seniorech ve městě Děčín.

Senior je v práci chápán i jako osoba aktivně se podílející na životě ve společnosti nebo minimálně jako osoba, která se v dané společnosti nachází a žije v ní.

Práce přináší návody k bezpečnému životu seniorů v nejrůznějších oblastech, přičemž se zabývá seniorem v domácím prostředí, na ulici, v silničním provozu, v obchodě atd. Práce rozebírá i pojem ageismus jako jedno z aktuálních témat současnosti a zaměřuje se i na týrání a šikanování seniorů.

V práci jsou popsány možné formy aktivit samotných seniorů v oblasti jejich vlastní bezpečnosti a popis orgánů města, ve kterých mohou aktivně působit a minimálně sdělovat problémy, které se jich aktuálně dotýkají, a tak se na řešení vlastních problémů podílet. Autor se zaměřuje i na preventivní práci

---

⁴ ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

⁵ Strážníci opět besedovali se seniory. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=straznici-opet-besedovali-se-seniory>.

s příbuznými seniorů a obecně na práci s jejich blízkými, které je třeba též v oblasti prevence kriminality poučit.

Práce je zakončena průzkumem, který by měl odhalit, jaké reálné dopady vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality na jejich život má. Autor se zaměřuje zejména na otázku, zda si senior ze vzdělávání odnáší poznatky, které bude schopen a ochoten ve svém životě aplikovat a tím reálně sníží svou zranitelnost.

V celé práci je prevence kriminality zaměřená na seniory chápána jako komplex opatření sociální prevence, situační prevence, informování cílové skupiny o možnostech ochrany před trestnou činností i o možnostech pomoci v případech, kdy již k trestnému činu došlo. Cílem všech těchto opatření je omezení kriminality i případných následků.⁶

Marie Vágnerová upozorňuje, že postoj dnešní společnosti ke stáří a starým lidem je z větší části negativní, odmítavý a podceňující. Stáří je chápáno jako období, kdy člověk chátrá a zachovává si pouze část toho, co získal dříve. Jeho zkušenosti i kompetence ztrácejí svůj význam a sám není ničím přínosný. Současná společnost klade důraz na mladistvý vzhled, výkon apod., což staré lidi silně znevýhodňuje. Tuto tendenci podporují i média, která různým způsobem potvrzují důležitost vnějšího vzhledu a svěžesti za současnou normu. To znamená, že cokoliv, co takové není, je považováno za podřadné.⁷ S tímto přístupem ale není možné se smířit. Seniorům je nutné, jako lidem, kteří jsou nositeli našeho kulturního i ekonomického vývoje, pomáhat a vážit si jich. Je proto nutné k jejich problémům přistupovat aktivně a zcela zřetelně jim dávat najevo, že jsou plnohodnotnými členy společnosti, ve které mají své nezastupitelné místo.

---

⁶ KONÍČEK, Tomáš a Pavel KOCÁBEK. *Cesta k bezpečí*. Praha: BEN, 2002. ISBN 80-7300-032-6.

⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. SPECIFIKA, METODY A FORMY VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Populace seniorů má svá určitá specifika, která je při jejich vzdělávání bezpodmínečně nutné brát v potaz. Senior má jiné priority, jeho žebříček hodnot je průběhem jeho života ustálen a v mnoha ohledech se liší od žebříčku hodnot lidí mladých, aktivních, zdravých, ale mnohdy názorově ještě nezralých nebo neustálených. Senior bývá ve svých názorech pevný, ale oproti mladým lidem se v daleko menší míře smiřuje se změnami, které jsou pro něj často nevídanou zátěží. Nicméně i senior je jedinec, který má schopnost se učit a přijímat nové informace zachovánu. Je ovšem nutné vymezit pojem senior stejně jako obsah vzdělávání, který chceme seniorovi nabídnout a předat. Velmi důležitá je i správná volba forem a metod vzdělávání seniorů.

Do určité míry je nutné přistupovat k seniorům jako k unikátním jedincům a přihlížet ke všem faktorům, které mají vliv na jejich život. Jsou to zdraví, komunita, ve které žijí, způsob života, kterým žijí, místa, která navštěvují nebo v kterých se pohybují, osoby, se kterými se stýkají nebo se kterými se setkat mohou, jejich předchozí zkušenosti a vzdělání atd.

I při vzdělávání seniorů je nutné dodržovat Komenského zásadu, na kterou ve své publikaci upozorňuje Jan Barták. Spolehlivou cestou k poznání je začínat od základů, postupovat od jednoduchého ke složitějšímu jako po stupních. Člověk se má učit vyvozovat vlastním rozumem, pozorováním a pokusy stále složitější poznatky s použitím základních pravidel.⁸

Při veškerém vzdělávání je nutné seniorům vždy dávat dostatečný prostor k jejich vyjádření, k diskuzi a obecně k projevení svých potřeb a svého

---

⁸ BARTÁK, Jan. *Od znalostí k inovacím*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-03-5.

Já. S ohledem na tuto nutnost je vhodné volit spíše metody vzdělávání, které umožňují přímou a otevřenou diskuzi, přičemž např. e-learning či pouhé předání publikace bez vysvětlení apod. jsou metody nejméně vhodné.

Obsah vzdělávání by měl být individuálně a operativně upravován i podle fyzické a psychické kondice konkrétního seniora a např. rady a postupy, se kterými je senior během vzdělávání seznamován, musí pro něj být realizovatelné a pochopitelné.

Zdeněk Palán ve svém Výkladovém slovníku konstatuje, že docílita se s věkem neztrácí, ale dochází k její transformaci z mechanické na logickou a mění se některé duševní i somatické schopnosti, přičemž rychlost je postupně nahrazována jistotou a přesností a narůstá schopnost zapamatování abstraktních pojmů a obrazů.

Důležitá je také motivace, kdy jedním z faktorů jsou sociální potřeby, kdy zde je důležitá potřeba jistoty a bezpečí. Palán dále upozorňuje, že schopnost dospělého se učit je ovlivňována faktory jako je vůle, uvědomělost, intelekt a další a dodává, že na učení není nikdo starý.⁹

Hlavní vědou, jejíž poznatky a východiska se prolínají celou touto prací, je gerontagogika, jež je určitou součástí andragogiky, která se primárně zabývá vzděláváním dospělých obecně, přičemž gerontagogika má zaměření užší a objektem jejího zájmu je zejména člověk seniorského věku.

Gerontagogika, gerontopedagogika či geragogika je pedagogická disciplína, jejímž předmětem je učení, vzdělávání, ale např. i sebevýchova (i výchova) lidí v seniorském věku. Jedná se o aplikaci obecných principů výchovně-vzdělávacího procesu na specifické podmínky seniorů společně se zkoumáním možností, motivace, způsobů vzdělávání a sebevzdělávání seniorů. Je součástí andragogiky.¹⁰

---

⁹ PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

¹⁰ KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4737-102.

Gerontagogika se dá také definovat jako nauka o vzdělávání starších (starých) lidí nebo jako teorie výchovy ve stáří a pro stáří. Pracovníkem, vzdělavatelem v této oblasti je gerontagog.¹¹

Gerontagogika tedy studuje, zkoumá, systematizuje a vykládá poznatky o procesech usměrňování a rozvíjení aktivit seniorů, jejich hodnotových orientací, poznatků kompenzačních i reedukačních schopností, dovedností a návyků vztahujících se ke specifickým kvalitám a potřebám života, k rolím a statusu seniorů, jejich společensko-kulturního, technického a přírodního prostředí.¹²

Pavel Mühlpachr dodává, že gerontagogika či geragogika v užším smyslu se zabývá výchovou ve stáří a ke stáří. V širším smyslu ji chápe jako teoreticko-empirickou disciplínu zabezpečující komplexní péči, pomoc a podporu seniorům při uspokojování jejich potřeb v nemedicínské dimenzi, ale paralelně s ní.¹³

O přístupu ke vzdělávání seniorů hovoří i Oldřich Pospíšil, který upozorňuje na skutečnost, že účastníci vzdělávání nad 60 let prospívají v účelových činnostech krátkodobého zaměření. Jimi edukace navazuje na to, co zná účastník z předchozího období. Umožňuje to prodloužení celkové životní aktivity. V této souvislosti má velký význam osvojení vhodných sebevzdělávacích metod a technik v mladém věku. Proto je nutné odevzdávat nové poznatky starším osobám v logickém uspořádání. Je také nutno podporovat didaktické prostředky a posilovat vůli k učení. Edukace probíhá za absence typizovaných metod. Dominantní jsou tu metody individualizované, motivační, uplatňující i filozofické vstupy. Zvláštnosti příslušné metodiky diferencují tuto edukaci nejen od edukace mládeže, ale i dospělých v produktivním věku. Edukátor transformuje podle potřeby své funkce

---

¹¹ PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

¹² *Základy speciální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1479-1.

¹³ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.

z lektorských do poradenských.¹⁴ A právě přechod od vzdělávání k poradenství hraje velkou roli při vzdělávání seniorů k bezpečnému životu ze strany pracovníků městské policie, přičemž dochází ke značnému prolínání edukace s poradenstvím, někdy dokonce ke splývání.

1.1 Objekt a předmět zájmu vzdělávání seniorů

Hlavním objektem zájmu pro rámec této práce je člověk postproduktivního věku, senior. Člověk, který již ukončil svou pracovní kariéru a vstoupil do věku stáří. Velmi zjednodušeně a téměř lidově se dá říci, že se jedná o „důchodce“.

Odchod do důchodu je závažný stresor. Mění se životní stereotypy, přerušují se kontakty, snižují se často finanční zdroje a dostavuje se ztráta prestiže, oslabení seberealizace i participace mohou nabýt až trýznivých rozměrů. Maladaptace na penzionování může vést k rodinným konfliktům, depresi, psychosomatickým projevům či k abúzu alkoholu – hrozí maligní nuda, ztráta smyslu.¹⁵ I v tomto ohledu může vzdělávání organizované městskou policií sehrát pozitivní roli. Seniorovi přináší nové informace, vytrhává jej z nudy, pomáhá mu navazovat nové sociální kontakty, v neposlední řadě mu pomáhá chránit své omezené finanční zdroje před zbytečnými ztrátami způsobenými trestnou činností páchanou na něm samotném atd.

Zdeněk Kalvach dělí stáří na 3 druhy:

1. kalendářní stáří, které je jednoznačně vymežitelné, ale nerozlišuje individuální rozdíly,

---

¹⁴ POSPÍŠIL, Oldřich. *Pedagogika dospělých: andragogika : (studijní text)*. Praha: Univerzita Karlova, 2001. ISBN 80-729-0064-1.

¹⁵ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

2. sociální stáří, kterým je změna sociálních rolí, potřeb, životního stylu a ekonomického zajištění (za počátek je většinou považován vznik nároku na starobní důchod),

3. biologické stáří – konkrétní míra involučních změn daného jedince.¹⁶

Seniorská populace je populací heterogenní, možná více než populace jiných věkových skupin, a to z mnoha různých úhlů pohledu. Kalendářní stáří lze rozdělit na mladší seniorský věk, kterým rozumíme zpravidla věk 65 – 74 let, kdy dominuje zejména problematika skončení dosavadní hlavní pracovní aktivity a (úspěšného či méně úspěšného) odchodu do důchodu, respektive penzionování, ale také způsob trávení volného času, seberealizace, často učení a studium i další aktivity včetně zaměstnání, ať již na plný či částečný pracovní úvazek. Věkem 75 – 84 let rozumíme zpravidla tzv. starší seniorský věk, kdy již nabývá na významu problematika zdravotního stavu a kondice, tolerance zátěže a v případě nemoci z lékařského pohledu je to pak vyšší pravděpodobnost specifického stonání, respektive stonání v situaci multimorbidit a křehkosti. Věkem 85 let a starším rozumíme nejstarší seniorský věk a tzv. dlouhověkost, o které hovoříme u věku nad 90 let. V této životní etapě nabývá na významu problematika soběstačnosti, která je již zpravidla omezena alespoň v některých aktivitách, a zabezpečení, tedy komplexu služeb, který umožňuje co nejméně závislý a co nejvíce kvalitní život. Výše uvedená etapizace stáří a stručná charakteristika jednotlivých etap odpovídá typickým či průměrným situacím, od kterých se individuální situace mohou velmi odlišovat. S ohledem na zdravotní stav a kondici a z toho plynoucí soběstačnost a autonomii lze využít následující škály: elitní senioři, sem patří ti, kteří svou duševní či tělesnou výkonností a úspěšností vysoce přesahují průměr své věkové kategorie, dále následuje skupina seniorů aktivních, autonomních, soběstačných, křehkých, a teprve posledním stupněm celé škály jsou senioři závislí, kteří potřebují komplex zdravotnických a sociálních služeb.¹⁷

---

¹⁶ KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

¹⁷ HÖSCHL, Cyril, Ján PRAŠKO a Richard ROKYTA. *Emoce v medicíně*. Praha: Academia Medica Pragensis, 2011. ISBN 978-80-86694-99-3.

Ian Stuart-Hamilton rozděluje lidi starší 65 let na kategorie třetího věku a čtvrtého věku. Třetím věkem označuje aktivní a nezávislý život ve stáří, zatímco čtvrtý věk podle něj znamená období, kdy je člověk při zajišťování základních potřeb odkázán na druhé.¹⁸ V rámci prevence kriminality je nutné se zaměřovat na obě takto uváděné kategorie. To, že je člověk odkázán na pomoc druhých, ještě neznamená, že není myslící bytostí, která nepodléhá ohrožení.

Mnohočetnost a individuálnost příčin a projevů stárnutí jsou obtížného vymezení a členění stáří. Existuje proto jeho několikeré vymezení – kalendářní, biologické, zdravotní, sociální, psychické, individuální atd. Kalendářní stáří je zdánlivě nejsnáze uchopitelné. Jde o věk nad určitou dohodnutou hranicí.¹⁹

Pro potřeby této práce je tedy vycházeno z hlediska sociálního postavení člověka, z hlediska ekonomické soběstačnosti a zejména z hlediska věku, přičemž za objekt zájmu je zvolen člověk po skončení pracovní kariéry, který dosáhl věku minimálně 65 let.

Se změnami, které jedince provází během procesu stárnutí, souvisí i typické obrazy seniorského věku, které charakterizují přístup seniorů k životu a způsob jejich chování. Jedná se o velmi významné faktory z pohledu možné trestné činnosti páchané na seniorech. Ve svém článku je postihuje Ludmila Čírtková.

- **Důvěřivé stáří:** Pro mládí je typická chuť na revoltu, touha postavit se autoritám i úřadům a měřit s nimi síly. Ve vyšším věku se tento postoj obvykle zásadně mění, stoupá respekt před institucemi a jejich úředníky. Důvěřivé stáří má této slepé víry příliš mnoho. Je proto snadnou kořistí pro podvodníky různého kalibru. Důvěřivý senior se nechá oklamat uniformou, titulem, důležitě se tvářící vizitkou, slušně vypadajícím zevnějškem a efektně prezentovanými sliby falešných agentů a nepravých obchodních zástupců.

---

¹⁸ STUART-HAMILTON, Ian. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8274-2.

¹⁹ Téma: Kdy začíná stáří?. KALVACH, Zdeněk. *Časopis Můžes* [online]. 2010 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://www.muzes.cz/aktuality/tema/kdy-zacina-stari/>.

- **Podivínské stáří:** Spořivost až lakota, zvýšená podezřívavost, potutelnost, ulpívání na určitých postupech a jejich důsledné vyžadování jsou pro stáří celkem běžné povahové nápadnosti. Silně nápadná, dominantní vlastnost bývá téměř neovlivnitelná z vnějšku. Dotyčný neslyší na své okolí, chová se stále po svém. Takový senior pak může vyprovokovat např. násilnost směřovanou vůči němu.
- **Bláznivé stáří:** Souvisí úzce s podivínstvím. Hranice mezi nimi je neostrá. I pro odborníky je někdy obtížné určit, zda dotyčná osoba už ztratila kontakt s realitou a žije v jiném a pro nás neskutečném světě, zda hovoří o tom, co skutečně zažila nebo co se odehrává jen v její mysli. Bludy a jiné psychotické příznaky (jako např. těžké a nápadné změny nálad) mohou skutečně propuknout až ve stáří. Je však třeba varovat před unáhlenou diagnózou a pamatovat, že starý člověk není automaticky blázen.
- **Intelektově upadající stáří:** Představa, že s nastupujícím stářím automaticky ubývají intelektové schopnosti, je zcela mylná. Existuje sice výjimka, kterou je senilní demence, ale zde se jedná o závažné onemocnění. Demence má celkem přesné příznaky, se kterými by měli být seznámeni např. policisté a strážníci. Pomůže jim to k tomu, aby se vyhnuli nepříjemným přehmatům v podobě nesprávného vyhodnocení situace.
- **Nesnášenlivé stáří:** Ve stáří mnohdy klesá tolerance až k bodu nula. Seniori mohou dojít k silnému pocitu nesnášenlivosti. Ruku v ruce s ní si vypěstují zášť zaměřenou na konkrétní osoby. A protože je nesnášenlivost velmi silně prožívaný cit, zvyšuje i pravděpodobnost emocionálního chování. Jeho prudkost, síla a ničivé důsledky mohou překvapit. Dřívější snášenlivost a ústupnost se ve vyšším věku mohou náhle a celkem nečekaně zlomit a vyústit v afektivní kriminální agresi. Naštěstí se toto neděje příliš často, tím více však způsobí takové chování rozruch. Senior bez dřívějších prohřešků proti zákonu, který se náhle zhostí role pachatele na první pohled nerozumného útoku, trpí obvykle stařeckou nesnášenlivostí. Kromě toho, že se sám může dopustit protiprávního jednání, může se stát terčem protiútoku, přičemž lze očekávat, že senior přecení své reálné síly a přijde k úhoně,

kteřá v závislosti na intenzitě jeho chování může být i značně devastující a tedy i životně nebezpečná.

- **Osamělé stáří:** I osamělému stáří je třeba věnovat pozornost. Osamělost jde zpravidla ruku v ruce s pocitem bezmoci. Je faktem, že osamělí senioři jsou rizikovější skupinou z hlediska možné viktimizace.²⁰

Předmětem zájmu pro potřeby této rigorózní práce je oblast, ve které je zapotřebí seniory poučit či vzdělat a znalosti, návyky a postupy, které by si měli senioři osvojit. Naším cílem je, aby senior nebyl snadným cílem pachatelů trestné činnosti a aby v případě, že se již obětí trestného činu stane, věděl, jak se zachovat. V dalších kapitolách budou jednotlivé oblasti bezpečnosti, s ohledem zejména na prevenci kriminality, podrobně rozebrány. Předmětem zájmu je tedy celá oblast prevence kriminality ve vztahu k seniorům, kteří by měli brát své roky a tomu ubývající úbytek sil vážně a chovat se podle toho.²¹ Vzdělávání seniorů obecně plní funkce všeobecně vzdělávací, kulturně-umělecké, poradenské, zdravotní a zahrnuje i právní a jiné poradenství. Dále plní funkce preventivní, rehabilitační, anticipační, adaptační, kompenzační, aktivizační, relaxační, mezigeneračního působení a kultivační.²² Preventivní vzdělávání seniorů v oblasti kriminality plní zejména funkci preventivní, anticipační, poradenskou a aktivizační. Jedná se tedy o andragogickou či gerontagogickou intervenci v životní etapě stáří, která se zaměřuje především na ulehčení orientace v problémech tohoto životního období a pomáhá při adaptaci na nové a zejména ohrožující životní podmínky.

Podle Milana Beneše by se měl takto stanovený předmět vyznačovat společenským významem, což preventivní vzdělávání seniorů v oblasti kriminality zcela jistě splňuje.²³

---

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Senioři v kontaktu s policií. In *Policista*, 1999, roč. 5, č. 9. ISSN 1211-7943.

²¹ KONÍČEK, Tomáš a Pavel KOCÁBEK. *Cesta k bezpečí*. Praha: BEN, 2002. ISBN 80-7300-032-6.

²² PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

²³ BENEŠ, Milan. *Andragogika filozofie-věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-864-3203-3.

Pavel Mühlpachr konstatuje, že vzdělávací aktivity v postproduktivním věku přispívají k pocitu důstojnosti a životního uspokojení, k začlenění do společnosti i k fyzickému a duševnímu zdraví. Může také zlepšit orientaci v nových životních situacích a schopnost samostatně se rozhodovat. Vzdělávání ve starším věku se tak podle něj stává nutnou podmínkou pochopení života ve stále se měnícím světě.²⁴

Podle zkušeností strážníků městské policie Děčín v mnoha případech senioři skutečně nechápou a nevnímají bezpečnostní rizika, která jim v mnohých oblastech jejich života hrozí. Během vzdělávání se setkáváme až s naivitou, která vychází z toho, že senior prožil většinu svého života v jiných společenských podmínkách.

1.2 Formy a metody vzdělávání seniorů

Formy vzdělávání jsou souhrnem organizačních opatření a uspořádání výuky či vzdělávání při realizaci určitého vzdělávacího procesu.²⁵ Velmi podobně formu vzdělávání definuje Jaroslav Mužík, který pojem forma vzdělávání popisuje jako organizační rámec vzdělávání dospělých, který vyjadřuje vnější uspořádání vzdělávacího procesu s dospělými z hlediska času, prostoru a vztahu k jednotlivým aktérům a systému vzdělávání.²⁶

Formy lze rozlišovat podle časového uspořádání, vyučovacího prostředí, organizačního uspořádání vzdělávaných, interakce lektor – posluchač, stavu systémů, v nichž vzdělávání probíhá, zaměření pedagogické akce. V současné době lze v základním proudu forem vzdělávání vysledovat zejména frontální vyučování, skupinové a kooperační vyučování,

---

²⁴ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.

²⁵ PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

²⁶ MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-723-8220-9.

individualizované a diferencované vyučování, domácí učební práce a systém různých organizačních forem uplatňovaných při realizaci projektů a integrovaných učebních celků.²⁷

Pro vzdělávání seniorů je nejčastěji zvolena forma frontálního skupinového vyučování v rámci daných časových úsecích prostřednictvím lektora přednášejícího přímo, přičemž je dáván důraz na aktivní interakci mezi lektorem a posluchači. Organizace vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality je systémem cyklu přednášek na různá témata z této oblasti. Vzdělávání probíhá v různém prostředí, ale vždy v prostředí seniorovi známém a pro něj obvyklém, např. klub důchodců, dům důchodců, dům s pečovatelskou službou apod. Volba prostředí je důležitá s ohledem na jeho dostupnost pro seniory, ničím nerušenou pozornost a možnost soustředění posluchačů, jelikož s postupujícím stářím narůstá citlivost jedince na rušivé faktory.²⁸ Samozřejmě se jedná o formu mimoškolního vzdělávání.

Cílem edukace seniorů není získávání vědomostí a dovedností, které jsou předpokladem výkonu, ale jde o rozvoj schopností, obohacení znalostí a o rozvoj osobnosti.²⁹

Metody vzdělávání jsou ustálené didaktické postupy, jež jsou uzpůsobeny podle účelu výuky, obtížnosti vzdělávacího obsahu, věku atd. a směřují k dosažení plánovaných vzdělávacích cílů.³⁰

Vzdělávací cíl by i v případě vzdělávání seniorů měl splňovat základní požadavky podle principu metody SMART, což může dobře posloužit jako kontrola konkrétní, výstižné a přesné formulace cíle nebo očekávaného výsledku. Jedná se o zkratku složenou z počátečních písmen výrazů, s jejichž pomocí lze hodnotit zvolený cíl. Cíl by tedy měl být:

---

²⁷ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

²⁸ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

²⁹ PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

³⁰ PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-601.

- SPECIFIC = specifický (konkrétní),
- MEASURABLE = měřitelný (kontrolovatelný),
- ACHIEVABLE = dosažitelný (akceptovatelný, reálný),
- RELEVANT = relevantní (přiměřený, aktuální),
- TIMED = termínovaný.³¹

Jarmila Skalková dělí metody vzdělávání z hlediska pramene poznání a typu poznatků na slovní, názorně demonstrační, praktické. Z hlediska aktivity a samostatnosti na metody sdělovací, samostatné práce, badatelské, výzkumné, a problémové. Z hlediska myšlenkových operací na postup srovnávací, induktivní, deduktivní a analyticko-syntetický. Z hlediska fází vzdělávacího procesu na metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické a aplikační. Při uplatnění interaktivního aspektu pak metody diskusní, situační, inscenační, didaktické hry a specifické metody.³²

Lze se setkat i s další klasifikací vzdělávacích metod. S ohledem na vzdělávání dospělých se jedná o metody teoretické, teoreticko-praktické, praktické, výkladově ilustrativní, dialogické, problémové.³³

Při vzdělávání seniorů v podmínkách městské policie a s ohledem na obsah vzdělávání, kterým je prevence kriminality, je volena forma mimoškolního zájmového vzdělávání realizovaná prostřednictvím frontální skupinové přednášky. Snahou je vždy vzdělávané ke vzdělávání v dané oblasti motivovat, sdělit jim žádoucí informace, ty ilustrovat na praktických příkladech tak, aby obsah vzdělávání byl jedinci více fixován, dát prostor pro diskuzi a dotazy, případně vyzkoušet prostřednictvím hraní rolí modelové situace pro lepší dovednost nabyté znalosti aplikovat v praxi.

---

³¹ HORSKÁ, Viola. *Koučování ve školní praxi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4724-508.

³² SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

³³ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

1.3 Vhodné pomůcky a techniky při realizaci vzdělávání seniorů

Podle Jaroslava Mužíka by vzdělávání dospělých ve své obecné podobě mělo naplňovat tři základní dimenze, které samozřejmě platí i pro vzdělávání seniorů:

- Kognitivní dimenze – výuka jako hybridní proces zaměřený na osvojování vědomostí, dovedností a návyků.
- Pragmatická dimenze – výuka jako získávání nové kvality jednání a chování.
- Kreativní dimenze – výuka jako tvůrčí modifikace poznání a zkušeností.³⁴

I při vzdělávání seniorů je, v souvislosti se snahou naplnit všechny tři výše uvedené dimenze vzdělávání, vhodné v rámci předávání obsahu vzdělávání používat některé didaktické pomůcky a techniku. Je nutné ovšem brát v úvahu, že senioři vesměs nemají zcela pozitivní vztah k výpočetní technice, takže používání např. tabletů nebo učebny vybavené osobními počítači vhodné nebude. Pomůcky a technika používaná při vzdělávání seniorů pomáhá dodržovat základní didaktické zásady, v tomto případě konkrétně zásady androdidaktické. Tyto zásady musí být respektovány v procesu každého vzdělávání, přičemž tento postup lze považovat za základ úspěchu konkrétního vzdělávání. Jedná se o principy, ve kterých jsou formulovány základní obecné požadavky na organizaci, průběh a v neposlední řadě na účinnost vzdělávacího procesu.³⁵ Andragogické zásady by měly být uplatňovány jako jednotný systém, neboť i nedodržení byť jedné zásady může mít negativní dopad na vzdělávání jako celek. Dodržování androdidaktických zásad vede k maximalizaci dosahované efektivity při vzdělávání. Dodržování didaktických

---

³⁴ MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-735-7045-9.

³⁵ Didaktické (androdidaktické) zásady: Andragogický slovník. *Andromedia.cz* [online]. [cit. 2013-05-31]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/didakticke-androdidakticke-zasady>.

zásad má samozřejmě vliv i na spokojenost jednotlivých účastníků vzdělávání a na jejich celkový dobrý dojem.³⁶

K základním androdidaktickým zásadám patří:

- Zásada vědeckosti – musí být respektována úroveň posluchačů a zaměření vzdělávání.
- Zásada spojování teorie s praxí – ve vzdělávání seniorů patří tato zásada ke stěžejním.
- Zásada participativnosti – do procesu vzdělávání musí být zapojeni všichni účastníci vzdělávání a musí být uvědoměle aktivní.
- Zásada soustavnosti – výuka musí mít logické uspořádání a tvořit ucelený systém s návazností souvislostí.
- Zásada přiměřenosti – rozsah, obsah i obtížnost probíraných témat musí odpovídat možnostem posluchačů, v tomto případě seniorů. Ohled je třeba brát zejména na psychický a fyzický stav a částečně i na předchozí vzdělání a praxi.
- Zásada individuálního přístupu – každý senior je jiný a řeší jiné problémy, stejně jako nebezpečí, která mu hrozí, se mohou lišit např. v závislosti na jeho aktivitách, prostředí, ve kterém žije nebo ve kterém se pohybuje apod.
- Zásada názornosti – zde se jedná zejména o vhodné používání správně vybraných didaktických pomůcek a techniky.
- Zásada trvanlivosti – musí být kladen důraz na vytváření správných asociací a tvoření jejich celků. Dodržení této zásady zaručí optimální vybavování, včasné a logické použití nabytých vědomostí, tedy aplikaci naučeného v praxi ve správnou dobu a na správném místě.³⁷
- Zásada zpětné vazby – vždy je nutné průběžně ověřovat, jaké dopady má proces vzdělávání na vzdělávaný objekt, v tomto případě seniora. Na

---

³⁶ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

³⁷ PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

základě zpětné vazby je možné např. operativně upravovat obsah vzdělávání, volit vhodnější formy a metody vzdělávání a v neposlední řadě zjišťovat rozdíl mezi úrovní posluchače při vstupu do vzdělávacího procesu a po jeho ukončení.

- Zásada přirozenosti – obsah vzdělávání musí být pro seniory přitažlivý, stejně jako používané metody a formy vzdělávání. Musí být zachována přirozená atmosféra. Senior musí chápat, že vzdělávání je pro něj přínosem a sám musí chtít nové poznatky přijímat.³⁸
- Zásada trestání učitele učitelem – učitel nesmí trestat žáky za jejich špatné znalosti, nýbrž by měl trestat sám sebe za to, že ve výuce nebyl úspěšný (Jára Cimrman).³⁹

Pro dodržení zásady názornosti a potažmo pro větší šanci na úspěšný průběh vzdělávacího procesu je nutné správně vybrat a zvolit vhodné didaktické pomůcky a techniku. Vybírat lze z celé škály možností. Např. Jan Barták říká, že prostředky didaktické techniky představují ve vztahu k učivu takové technické zařízení, které zprostředkuje účinnou prezentaci obsahu vzdělávání, přičemž měřítkem kvality prostředku didaktické techniky je věrnost reprodukce obsahu a její jednoduchá obsluha. Prostředky didaktické techniky pomáhají lektorovi zejména při využívání principu názornosti a aktivity. Fungují jako nosiče signálů.⁴⁰ Jiří Barták dělí prostředky didaktické techniky:

- Zobrazující plochy – flipchart, tabule, promítací plochy.
- Přístrojová technika – demonstrační přístroje (zpětný projektor), digitální projektory, přístroje na měření a počítání, pozorování, přístroje na záznam a reprodukci zvuku a obrazu, AV záznamová technika, dataprojektory.
- Vyučovací a testovací stroje – informátory, examinátory, repetitory, trenažéry a kombinované stroje.

---

³⁸ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

³⁹ MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-735-7045-9.

⁴⁰ BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-12-7.

- PC, CD ROM, DVD a další nosiče vizuálních, auditivních a zejména audiovizuálních informací.
- Multimedia, internet, intranet, e-learning, prostředky virtuálního vzdělávání.⁴¹

Při výběru konkrétní didaktické techniky a pomůcek ve vztahu ke vzdělávání seniorů musíme vycházet i z reálných možností vzdělavatele, v tomto případě Městské policie Děčín. Jako vhodná technika pro vzdělávání seniorů se osvědčilo používání flipchartu, který slouží ke grafickému znázornění nejrůznějších prostorových situací (např. situace v provozu na pozemních komunikacích, prostorové uspořádání domu apod.), ke grafickému zdůraznění nejdůležitějších témat (jejich názvů, hlavních tezí apod.), poznamenání nejčastějších otázek a připomínek, aby je měli všichni na očích a nezapomnělo se na ně atd. Další často užívanou technikou je dataprojektor, který slouží k promítání krátkých instruktážních filmů, promítání fotografií atd. Jako zdroj signálu je používán notebook, přičemž data jsou většinou přenášena na paměťovém flash zařízení nebo na přenosném hard disku.

Výhodou výše jmenovaných zařízení je jejich dostupnost a relativní snadnost jejich přenášení na různá místa, kde vzdělávání seniorů aktuálně probíhá. Další výhodou je i poměrně snadná obsluha daných zařízení. Díky využívání didaktické techniky se vzdělávání pro seniory stává pestřejší a informace jsou k nim přenášeny z různých zdrojů a různými způsoby, přičemž dochází ke vhodnému střídání přednášky s promítáním filmu či fotografií nebo k jejich prolínání. Důležité informace jsou zachyceny na flipchart a je možné se k nim kdykoli vracet.

Senior je díky využívané technice stimulován k větší pozornosti i k jejímu udržení a motivován k vlastní aktivitě, čímž dochází k mnohem větší přímé interakci mezi školenými a přednášejícím a obsah učiva je nejen předán, ale je i řádně rozebrán do detailů, které jsou považovány za důležité samotnými seniory.

---

⁴¹ BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-12-7.

Promyšlené využívání didaktické techniky vede k utváření multimediálního systému, který umožňuje zdokonalování samotného obsahu vzdělávání a zejména jeho samotné přenášení ke konkrétním seniorům.⁴²

1.4 Specifické problémy vzdělávání seniorů

Senioři jsou velmi specifická skupina z celého pole dospělých osob. Jak již bylo uvedeno výše, jsou skupinou velmi heterogenní, přičemž některé společné znaky vyhledat lze. V první řadě se jedná o lidi, kteří vesměs již opustili trh práce, jsou starší šedesáti pěti let a je u nich zaznamenáván větší či menší úbytek psychických i fyzických sil. Nicméně Zdeněk Kalvach uvádí, že pokud nemá vývoj populace vést k výraznému zhoršení kvality života seniorů, je nutné usilovat o zlepšení chápání potřeb a problémů seniorů, zlepšení zdravotnických i sociálních služeb.⁴³ Vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality lze chápat jako službu pro seniory, která má vést ke zkvalitnění jejich života v oblasti bezpečnosti. Naším cílem je, aby se senior ve společnosti cítil dobře a vždy věděl, že má svá nedotknutelná práva, uměl je využívat a případně si je umět i vynutit, byť s pomocí orgánu místní samosprávy, kterým je městská policie nebo s pomocí orgánu správy státní.

Z hlediska geragogiky se v případě preventivního vzdělávání v oblasti bezpečnosti seniorů jedná o proseniorskou edukaci zaměřenou na společenskou podporu stáří a mezigenerační porozumění.⁴⁴

Na osobnost každého jedince v průběhu života působí řada faktorů. Výsledkem tohoto vzájemného ovlivňování a interakce mnoha činitelů (rodina, výchova, práce, životní zátěž) je svérázná osobnost každého seniora.

---

⁴² SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

⁴³ KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

⁴⁴ PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

Obsah pojmu kvalita života si člověk hlavně uvědomuje, když se jeho životní situace zásadním způsobem změní.⁴⁵

Pracovník či lektor, který provází seniory procesem bezpečnostně-preventivního vzdělávání a osvěty, tedy musí brát v potaz veškerá specifika, kterými se skupina seniorů vyznačuje a podle nich musí přizpůsobovat způsob prezentace obsahu vzdělávání.

Je nutné si stále uvědomovat, že věkem vyvolané změny intelektuálních schopností a kognitivních procesů jsou založeny na komplexní souhře biologicky podmíněných ztrát a kulturně zprostředkovaných zisků. Stárnutí inteligence není jednotný proces. Jedinci a jejich schopnosti stárnou velmi rozdílným způsobem. Kromě těch, kteří jsou i ve vysokém věku stále kreativní a rozumní, existují i lidé, jejichž kognitivní funkce jsou věkem velmi oslabeny. Totéž platí pro různé schopnosti. Například rychlost myšlení a vnímání se s přibývajícím věkem zpravidla snižuje, naopak schopnosti založené na vědomostech a životních zkušenostech vykazují stabilitu a za určitých podmínek se mohou až do velmi vysokého věku zlepšovat.⁴⁶ Lektor tedy musí brát v potaz obecné hendikepy seniorů a naopak musí umět využít jejich předností. V rámci veškerého vzdělávání seniorů musí lektor vždy zachovávat etická pravidla, na která jsou senioři zvláště citliví. Starý člověk, byť jakkoli zesláblý, ať již psychicky či fyzicky, je člověkem dospělým, člověkem obecně a má svou důstojnost, která musí být vždy zachována.

1.4.1 Zásady komunikace se seniory

Důležitým východiskem pro komunikaci se staršími lidmi je skutečnost, že staří lidé jsou dospělými osobami, tedy lidmi stejně nadanými

---

⁴⁵ TOKÁROVÁ, Anna. *Kvalita života v kontextoch globalizácie a výkonovej spoločnosti: Slovensko-poľský zborník štúdií a článkov*. Prešov: Filozofická fakulta PU, 2002. ISBN 80-8068-087-6.

⁴⁶ ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.

důstojností dospělého člověka jako jiné skupiny dospělých, a to i v situaci omezené soběstačnosti či závažného syndromu omezujícího jejich autonomii (například demence).⁴⁷

Na webových stránkách Národní rady osob se zdravotním postižením ČR je uvedeno desatero komunikace se seniory (geriatrickými pacienty) se zdravotním postižením, ve kterém lze vysledovat i obecné zásady pro komunikaci se seniory:

- Respektujeme identitu seniora a důsledně jej oslovujeme jménem nebo odpovídajícím titulem. Nevyžádaná familiární oslovení „babi“, „dědo“ jsou ponižující a zcela nepřijatelná.
- Důsledně se vyhýbáme zdětinštění starého člověka. Ani se seniory se syndromem demence nehovoříme jako s dětmi (formou ani obsahem).
- Při komunikaci se seniory cílevědomě chráníme jejich důstojnost; snažíme se vyloučit podceňování a nepodložené přisuzování závažných funkčních deficitů (např. v kognitivní oblasti).
- Respektujeme princip zpomalení a chráníme seniory před časovým stresem; počítáme se zpomalením psychomotorického tempa a se zhoršenou pohyblivostí.
- Složitější nebo zvláště důležité informace několikrát zopakujeme či raději ještě napíšeme na papír. Zde se projevuje nutnost využívání vhodné didaktické techniky a pomůcek.
- Aktivně a taktně ověříme možné komunikační bariéry (porucha sluchu, zraku apod.) a tomu přizpůsobíme komunikaci.
- K usnadnění komunikace se zdržujeme v zorném poli seniora, mluvíme srozumitelně a udržujeme oční kontakt. Při pochybnostech ověřujeme správné pochopení přednášeného obsahu.

---

⁴⁷ HOLMEROVÁ, Iva. Komunikace se seniory. *Cello-ilc* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.cello-ilc.cz/wp-content/uploads/2012/03/Kapitola_z_knihyKomunikace_a_etikav_medic%C3%ADn%C4%9B_-_geriatrie.pdf.

- Bez ověření nedoslýchavosti nezesilujeme hlas; porozumění řeči se ve stáří zhoršuje v hlučném prostředí, proto nepřekřikujeme jiný hovor nebo rušivé elementy, ale snažíme se hluk a rušení odstranit.
- Případnou pomoc při pohybu nevnučujeme, ale vhodně můžeme nabídnout.
- Při vzdělávání seniorů by komunikace měla cílevědomě směřovat k podpoře a k udržení (obnově) soběstačnosti seniora, nikoli předčasně předpokládat její ztrátu.⁴⁸

Pracovník městské policie, který se seniory pracuje a je s nimi v přímém kontaktu, by měl všechny výše uvedené zásady dodržovat. Každý senior si zaslouží úctu a slušné jednání a zacházení. Navíc při nedodržení byť jedné zásady by mohl být narušen nebo zcela poškozen celý průběh vzdělávání, a tudíž by nebylo dosaženo plánovaného cíle.

Důležité je dbát na správné oslovení, které je součástí vstřícného a zdvořilého přístupu k seniorovi (tedy paní – pane a příjmení eventuálně titul, pokud jej dotyčný používá). Je zapotřebí vyvarovat se všech forem „elderspeaku“. Jedná se o specifický projev ageismu, neúcty a diskriminace starších lidí. Např. oslovování křestním jménem, které v našich kulturních podmínkách není u cizích dospělých lidí obvyklé. Absolutně nepřipustné je tykání nebo oslovování „babi, babičko, dědo apod.“. Tyto situace starší lidé velmi nelibě nesou, zejména ti, kteří roli prarodiče ve svém životě nikdy nezastávali. Dále jde o používání zdrobnělin, pitvoření a litování a všeobecně dětinské chování ke starým lidem. Vysloveně ageistický výrok, kterého by se měl každý ve styku se seniorem zásadně vyvarovat, je např.: „Co byste chtěl/a ve vašem věku?“⁴⁹

⁴⁸ DESATERO komunikace se seniory (geriatrickými pacienty) se zdravotním postižením. *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR* [online]. 2006 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/poradenstvi-sluzby/desatero-pro-komunikaci-s-ozp/355-desatero-komunikace-se-seniory-geriatrickymi-pacienty-se-zdravotnim-postizenim.html>.

⁴⁹ HOLMEROVÁ, Iva. Komunikace se seniory. *Cello-ilc* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.cello-ilc.cz/wp-content/uploads/2012/03/Kapitola_z_knihyKomunikace_a_etikav_medic%C3%ADn%C4%9B_-_geriatrie.pdf.

1.4.2 Odstraňování bariér v komunikaci se seniory

Výzkumy posledních let dokazují, že:

- 10 % si pamatujeme z toho, co slyšíme,
- 15 % si pamatujeme z toho, co vidíme,
- 20 % si pamatujeme z toho, co současně vidíme a slyšíme,
- 40 % si pamatujeme z toho, o čem diskutujeme,
- 80 % si pamatujeme z toho, co přímo zažijeme a děláme,
- 90 % si pamatujeme z toho, co se pokoušíme naučit druhé.

Tato čísla rámcově platí u všech věkových kategorií, tedy i u seniorů. V komunikaci se seniory a při jejich vzdělávání má velký význam jejich životní příběh. Bývají u nich upevněny stereotypy, které často nechtějí měnit, proces učení je odlišný od učení v mladším věku. Učivo si osvojují obtížněji, nemá-li logickou strukturu a praktický dopad. U seniorů dochází ke změnám v poměru mezi dlouhodobou a krátkodobou pamětí, přičemž krátkodobá paměť přestává fungovat a dlouhodobá paměť ukládá výběrově. Dochází ke zhoršení mechanické paměti, proto je nutné zaměřit se na paměť logicko-smyslovou.⁵⁰

Velkou měrou mohou pomoci správně zvolené metody výuky a to převážně metody dialogické, řešení problémových situací a výcvikové metody.⁵¹

Obsah vzdělávání je významným prvkem každé edukace, tedy i seniorské. Jeho tvorba není jednoduchá. Obsah nemůže být stanoven nahodile, ale musí být podřízen edukačním cílům a respektovat potřeby starších lidí.⁵²

---

⁵⁰ KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4721-699.

⁵¹ PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁵² PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

Aby nedocházelo k vytváření komunikačních bariér v procesu vzdělávání mezi lektorem a seniory a tento proces se obecně neztěžoval, je vhodné dodržovat některé zásady při vzdělávání seniorů:

- Starší člověk potřebuje k pochopení nového svůj vlastní způsob a vlastní tempo. Při přednáškách prevence kriminality je nevhodné používat stejné tempo a styly vzdělávání jako při preventivních akcích zaměřených na děti a mládež.
- Výuku je třeba zařadit na vhodnou denní dobu (nejvhodnější čas je mezi 9.30 hod. – 11.30 hod. a 15.30 hod. – 17.00 hod.). Senioři jako osoby, které již nejsou součástí pracovního procesu, by neměli mít problém se vzdělávacích akcí v těchto časech účastnit. Později než ve zmíněných 17 hodin by přednášky rozhodně končit neměly a to zejména z důvodu udržení pozornosti.
- Starší člověk potřebuje mít k dispozici přehledné a názorné písemné informace. Vhodné je podávat konkrétní informace, sepsané přehledně a vhodnou velikostí písma. Názorné materiály, které jsou seniorům před započatím vzdělávání rozdány, mají i motivační úlohu. I v průběhu vzdělávání je vhodné důležité informace převádět do vizuální podoby, např. pomocí flipchartu nebo dataprojektoru.
- Příliš mnoho informací najednou nezvládne senior přijmout, je třeba je rozdělit na několik částí. Je třeba dodržovat logickou souvislost mezi probíranými tématy, nepřebíhat od jednoho k druhému a dodržovat pravidelné přestávky.
- Při výuce a vzdělávání seniorů je třeba objevit jejich schopnosti a opírat se o jejich možnosti a dovednosti. Seniorům je třeba dávat takové rady, které mají potenciál být v praktickém životě seniora využity. Vhodné je využívání konkrétních osobních zkušeností a zážitků samotných seniorů.
- Je třeba vyjadřovat se pomalu a srozumitelně a ptát se, zda jsme informaci podali tak, aby nám senioři rozuměli. Záležitosti, které se nám mnohdy zdají zcela jasné a zřejmé, senior nemusí pochopit. Jejich důkladné vysvětlení je

nesmírně důležité pro dobrý výsledek celé vzdělávací akce. Pro dodržování tohoto pravidla je velmi důležitá zpětná vazba, bez které by šance na úspěch značně klesala.

- Při nácvičení používání nových pomůcek je nutné jednotlivé kroky opakovat a dbát na to, aby je senior sám zkoušel. Jedině tak ho odnaučíme dělat chyby již od prvopočátku. Každý krok má svůj význam, je třeba jej řádně objasnit, aby jednotlivé úkoly na sebe navazovaly. Jedná se např. o řádné vysvětlení používání bezpečnostního vybavení domácnosti, osobních alarmů, mobilních telefonů, základních prvků sebeobrany, taktického chování v případě ohrožení nebo zautomatizování postupů bezpečného chování. Samozřejmě není na místě zatěžovat seniory příliš velkým množstvím úkolů nebo úkoly neúměrně náročnými.
- Vhodné jsou opakující se přednášky, vždy zaměřené na konkrétní problémový okruh. Při jednorázových přednáškách je třeba věnovat se jednomu hlavnímu tématu.
- Po starém člověku nelze chtít, aby se učil nazpaměť. Naučené je nutné opakováním uložit do dlouhodobé paměti. Zautomatizování konkrétních postupů a chování lze dosáhnout zejména neustálým upozorňováním na problémy a ohrožení, které se týkají seniorů, dále jejich opakováním, a to nejen z řad odborníků, ale i ze strany rodiny nebo ošetřujícího či pečujícího personálu zařízení, ve kterém se senior aktuálně nachází.
- Senior potřebuje znát limity svých možností, vědět, proč něco dělá a k čemu to vede. Motivace je i v případě preventivně-bezpečnostního vzdělávání potřebná stejně jako v případě jiného vzdělávání. Seniory je třeba upozornit na skutečnost, že obětí trestného činu se může stát opravdu každý. Není třeba je děsit, stačí jim pouze tuto informaci za použití ilustračních případů sdělit.
- Senior potřebuje za svou snahu a píli ocenění. Pocit úspěchu přináší motivaci ke zvládnutí dalších úkolů. Pochvala za vhodné poznámky k tématu, poděkování za účast a vyjádření podpory seniorům jsou vždy na místě. Od věci nejsou ani malé věcné pozornosti předávané seniorům na

konci vzdělávací akce. Může se jednat o osobní alarm, přívěšek s logem městské policie s uvedením tísňových telefonních čísel, preventivní publikace, která může sloužit i k opakování probraných témat apod.⁵³

Zvolíme-li správný přístup k seniorům a správný styl komunikace s nimi, senior sám v sobě objeví nové schopnosti a přesvědčení, že nikdy není pozdě se něco nového naučit a zejména, že je to pro něj samotného přínosem. Správný přístup vede k zájmu seniora o danou problematiku a ke snaze si vědomosti doplňovat a praktikovat je.

Ideální je stav, kdy nebude nutné žádné komunikační bariéry odstraňovat, neboť díky správně zvolené a vedené komunikace při zachování všech výše uvedených zásad a samozřejmě při zachování zásad základních pravidel slušnosti a etiky, žádné komunikační bariéry nevzniknou.

1.4.3 Nemoci ve stáří

V průběhu stárnutí dochází u všech lidí ke změnám jejich zdravotního stavu. Bohužel se jedná o změny, které s sebou přinášejí nejrůznější omezení.

Pod pojmem stárnutí se zpravidla rozumí souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zvýšenou zranitelnost a pokles schopností a výkonnosti, které kulminují v terminálním stádiu a ve smrti.⁵⁴

Nejčastěji dochází ke snižování pohyblivosti, k objevování a zhoršování nejrůznějších onemocnění, zhoršování schopnosti soustředění, zvyšuje se unavitelnost a klesá fyzická i mentální výkonnost. Této problematice se věnuje zejména obor klinická gerontologie, která se zabývá zvláštnostmi zdraví a jeho podpory ve stáří, především funkčním zdravím, involučním poklesem potenciálu zdraví (zdatnosti, odolnosti a adaptability), zdravotními problémy i

---

⁵³ KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4721-699.

⁵⁴ Stáří. *Pro sestry* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.prosestry.cz/studijni_materialy/psychologie/stari.

zvláštnostmi chorob, diagnostiky, léčení, prevence a rehabilitace; označuje se též jako geriatric.⁵⁵

Právě pokles zdraví a s tím spojený pokles fyzické i mentální zdatnosti činí ze seniorů v mnoha ohledech vyhledávaný cíl pachatelů nejrůznější trestné činnosti, což je jeden z hlavních důvodů, proč seniory v oblasti bezpečnosti vzdělávat.

I v tomto ohledu musí příslušný vzdělavatel brát ohledy na aktuální zdravotní stav seniora, ovšem toto musí činit s co největší citlivostí.

1.4.4 Kognitivní poruchy

Pod pojmem kognitivní porucha rozumíme širokou škálu projevů postižení vyšších kognitivních funkcí: paměť, všeobecné zpracování informací, chápání souvislostí, abstraktní a logické myšlení a uvažování, řešení problémů, schopnost učení, rozhodování, plánování a organizování činností, motivace, poznávání, používání předmětů a orientace v prostoru a čase. Rozsah i závažnost postižení mohou být různé a bývají doprovázeny změnami či poruchami osobnosti, afektivity a chování.

Nejčastěji se vyskytující kognitivní poruchy v populaci nad 65 let:

- Demence postihují kolem 5 – 11 % populace, s věkem jejich výskyt stoupá.
- Mírná kognitivní porucha postihuje dalších 15 – 17 % osob.
- Depresí trpí 5 – 8 % osob, u části jsou přítomny závažnější kognitivní poruchy.
- Delirantní stavy postihují 1 – 2 % starších osob žijících doma, časté jsou u akutně nemocných a hospitalizovaných (20 – 30 %).

---

⁵⁵ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

- Benigní porucha paměti (věkem podmíněná kognitivní porucha) postihuje až 20 % osob.
- Prevalence kognitivních postižení v důsledku somatických systémových onemocnění, toxických a lékových vlivů není známa, vzhledem k polymorbiditě a polypragmazi bude ale poměrně častá.

Velice důležité je ovšem zjištění, že přestože se zvyšujícím se věkem jsou prokazovány některé morfologické, metabolické i funkční změny v CNS, fyziologické stárnutí mozku není doprovázeno závažnější kognitivní poruchou.⁵⁶

Vzdělávání v seniorském věku je jednou z důležitých podmínek k prožívání aktivního stáří, jehož prostřednictvím je možné některé příznaky stárnutí do určité míry zmírnit či dokonce odstranit. Tím, že se senior zapojí do systému vzdělávání, navíc pokud je v tomto systému aktivní a cítí se dobře, dochází u něj ke zlepšení mnoha psychických funkcí. Vhodně zvolené vzdělávání se správným obsahem je pro seniora vždy přínosné. Roli zde neplní pouze konkrétní informace, které během vzdělávání obdrží, což je primárním cílem vzdělávacích akcí, ale i sociální rozměr vzdělávání, jelikož toto probíhá většinou v rámci většího či menšího kolektivu a seniorům tak dává možnost diskutovat a nacházet společná témata. Naše zkušenosti hovoří o tom, že v průběhu bezpečnostně-preventivního vzdělávání prováděného určenými a kvalitně připravenými strážníky městské policie, senioři doslova ožívají a během vzdělávání dokonce vždy zaznamenáváme zvyšování jejich aktivity.

Školící pracovník si samozřejmě musí být vědom, že senioři mají svá specifika v kognitivní oblasti a podle nich musí přizpůsobit způsob vzdělávání, nicméně práce se seniory je přínosná a má své pozitivní výsledky v různých oblastech jejich života, pro které se zcela jistě vyplatí je provádět.

Společenská podpora stárnutí by se měla týkat především osobní zodpovědnosti, autonomie, svébytnosti, podpůrného univerzálního designu

---

⁵⁶ Léčebné standardy | Seznam doporučených postupů: Kognitivní poruchy ve vyšším věku - diferenciální diagnostika. TOPINKOVÁ, Eva. *Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně* [online]. 2002 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.cls.cz/seznam-doporučených-postupu>.

veřejného prostoru fyzického i sociálního, seberealizace a participace, a to až do nejvyššího věku.⁵⁷

1.5 Kompetenční profil vzdělavatele seniorů

Vzdělávání je živý dynamický obousměrný proces, který na kvality lektora klade značné nároky. Účastníci vyžadují školení maximálně orientované na praxi. Oceňují možnost přímého zapojení do řešení problémů vycházejících z reality, intenzivní využití vlastních zkušeností a výměnu zkušeností s ostatními účastníky vzdělávání. Lektora musí vnímat jako přirozenou autoritu. To záleží především na jeho odborných znalostech a kvalifikaci, pedagogickém taktu, náročnosti, důslednosti, rozumné přísnosti, porozumění, důvěře k účastníkům a didaktických dovednostech. Očekává se u něj vysokoškolské vzdělání a znalost andragogiky.⁵⁸

Přednášky prevence kriminality provádí strážníci Městské policie Děčín. Pro tuto činnost jsou vybráni stálí strážníci, nemůže tedy nastat situace, kdy přednáší nahodilí strážníci podle toho, kdo má právě čas. Toto opatření se týká veškeré přednáškové činnosti, kterou Městská policie Děčín provádí. K přednáškové činnosti je přistupováno velice zodpovědně s vědomím, že se jedná o činnost, která je velmi důležitá, je součástí image městské policie, velmi výrazně ovlivňuje účastníky přednášek, besed apod., a to jak v jejich názorech na městskou policii, tak zejména ovlivňuje jejich chování v nejrůznějších situacích. Z výše uvedených důvodů jsou pro tuto činnost vybráni strážníci s vysokoškolským vzděláním s pedagogickým zaměřením, přičemž se stávají velmi častými účastníky nejrůznějších forem dalšího vzdělávání, aby jejich kompetence byly udržovány aktuální a dále se rozvíjely.

---

⁵⁷ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

⁵⁸ MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2013. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-4336-3.

Strážník – lektor musí procházet dlouhodobou a v podstatě nikdy nekončící přípravou ve vzdělávání i v lektorských dovednostech.⁵⁹

Obsah přednášek je velmi pečlivě připravován a stále aktualizován, aby případná improvizace byla co nejvíce minimalizována. Při tvorbě obsahu přednášek je kromě jiného čerpáno i z námětů a připomínek samotných účastníků přednášek, besed nebo jiných forem vzdělávání.

Kromě dosažené úrovně vzdělání musí být přednášející strážník vybaven velmi slušnou praxí strážníka, a to na všech pozicích, které v rámci Městské policie Děčín existují, zejména pak potřebnými znalostmi v oblasti bezpečnosti.

Strážník, který realizuje preventivní přednáškovou činnost, musí disponovat základními komunikačními dovednostmi na vysoké úrovni, a to v oblasti verbální, neverbální a paraverbální, dále se v těchto dovednostech musí zdokonalovat, neboť komunikace je pro něj jedním ze základních pracovních nástrojů.⁶⁰

Strážník provádějící preventivní činnost v podobě přednášek apod. se nesmí dopouštět zásadních chyb, které by měly zásadní vliv na průběh i výsledky vzdělávání:

- Samolibost – Jsme nejlepší a nikdo se nám nevyrovná. Opájení se vlastními (někdy dokonce jen domnělými) úspěchy. Opakování notoricky známých pravd s výrazem, že je právě objevil. Nepřípravenost obsahu s ohledem na požadavky účastníků s tím, že takto se to již přednáší dlouho, tak proč to měnit.
- Přehlcenost – Probírání řady témat v krátkém čase. Chrlení informací bez logiky a pevné struktury nebo didaktického systému. Méně je v tomto případě více. Účastníci vzdělávání (a u seniorů toto platí možná více než u jiných skupin) musí mít dostatečný prostor pro vstřebání informací, jinak se dostaví informační přehlcenost a uchování informací bude minimální.

---

⁵⁹ TRDÁ, Jana. *Lektorské finty: jak připravit a realizovat zajímavá školení*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4724-836.

⁶⁰ KAZÍK, Petr. *Rukověť dobrého lektora: praktické tipy a návody pro začínající i zkušené přednášející*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2453-9.

- Umluvenost – Tímto je způsoben stav vzájemné nekomunikace, přičemž je lektor zaposlouchán do svého projevu a přestává vnímat potřeby účastníků. Ideální poměr lektor – účastníci by měl být 40 : 60.
- Nesrozumitelnost – Lektor nesmí uplatňovat jako hlavní princip pouze vědeckost. Musí se přizpůsobit možnostem posluchačů a ověřovat si, zda rozumí a chápou obsah sdělovaného.
- Neužitečnost – Důležitý je výběr informací, které jsou pro konkrétní účastníky skutečně důležité a mají praktickou využitelnost.
- Jednosměrnost – Absence zpětnovazebních principů je zcela nepřijatelná. Lektor musí neustále aplikovat různé formy vzájemného hodnocení a ověřovat dosaženou úroveň. Velkou roli zde hraje dostatečný prostor pro diskusi.⁶¹

Strážník – lektor musí ovládat zásady pro správné užívání mimiky, gestiky, haptiky i kinetiky. Dále musí zvládat zásady posturologie a proxemiky. Pomocí těchto nástrojů výrazně ovlivňuje dynamiku a účinnost vzdělávacího programu.⁶²

Strážník – lektor musí být vždy vhodně oblečen. Tato záležitost je jednoznačně vyřešena služební uniformou nošenou přesně podle platné legislativy.⁶³ Strážníková osobní upravenost i upravenost oděvu je samozřejmostí.

Základní požadavky a vlastnosti, které by měl strážník, který se zabývá preventivním vzděláváním seniorů, splňovat, lze shrnout:

- Odbornost a kvalifikace
- Informovanost v oboru i všeobecná informovanost

⁶¹ KAZÍK, Petr. *Rukověť dobrého lektora: praktické tipy a návody pro začínající i zkušené přednášející*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2453-9.

⁶² MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2013. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-4336-3.

⁶³ Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 4. dubna 1996, kterou se provádí zákon o obecní policii. *E-pravo.cz* [online]. © epravo.cz, a.s. 1999-2013 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/vyhlaska-ministerstva-vnitra-ze-dne-4-dubna-1996-kerou-se-provadi-zakon-o-obecni-policii-3160.html>.

- Respekt k názoru druhého
- Angažovanost a umění pomáhat
- Diskrétnost
- Spolehlivost
- Umění věci dokončovat
- Schopnost pracovat s emocemi (vlastními i vzdělávaných)
- Minimum předsudků
- Vysoká míra empatie
- Zdvořilost a takt
- Jasně vyjadřování
- Osobní disciplína
- Vhodný vzhled a vystupování
- Schopnost adekvátního chování⁶⁴

1.6 Exkluze seniorů – ageismus

V současné společnosti se nezřídka setkáváme s fenoménem vyloučení seniorů, které mnohdy přechází až do jejich diskriminace a přijímání určitých stereotypů vázaných k lidem ve vyšším věku. Lucie Vidovičová ageismus neboli věkovou diskriminaci v obecné rovině definuje jako ideologii založenou na sdíleném přesvědčení o kvalitativní nerovnosti jednotlivých fází lidského životního cyklu. Projevuje se skrze proces systematické, symbolické i reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin na základě jejich chronologického

---

⁶⁴ MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4336-3.

věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci.⁶⁵ Z definice tedy vyplývá, že na základě věku může být diskriminován v podstatě každý. V případě seniorů je tento problém závažnější zejména v souvislosti s jejich bezbranností.

Evropský parlament diskriminaci na základě věku zcela jasně zakazuje prostřednictvím Listiny základních práv EU, kdy se v článku 21 říká, že se zakazuje jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci. V článku 25 se dodává, že Unie uznává a respektuje práva starších osob na to, aby vedly důstojný a nezávislý život a podílely se na společenském a kulturním životě.⁶⁶ Exkluzi a diskriminaci seniorů se věnuje řada dalších legislativních dokumentů, přičemž zákaz diskriminace seniorů je zakotven i v českém právu, např. v zákoníku práce.⁶⁷

Zakotvenost zákazu diskriminace seniorů je jakási představa ideálního stavu, ke kterému má reálný život mnohdy velmi daleko. Diskriminace seniorů často vyplývá i z neznalosti samotných seniorů, kteří se v legislativě orientují velmi málo nebo vůbec. V tomto ohledu může, a možná dokonce musí vzdělávání seniorů ze strany městské policie sehrát velmi pozitivní roli. V určitém segmentu vzdělávání je senior upozorněn na svá práva i na nebezpečí, která mu mohou v souvislosti s tímto problémem ve společnosti hrozit.

V sociálním životě se nejčastěji můžeme setkat s ageismem v následujících oblastech:

---

⁶⁵ VIDOVIČOVÁ, Lucie a Spoluautor empirického výzkumu Ladislav RABUŠIC. *Věková diskriminace - ageismus: úvod do teorie a výskyt diskriminačních přístupů ve vybraných oblastech s důrazem na pracovní trh*. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2005. ISBN 978-802-3946-451.

⁶⁶ Úřední věstník Evropské unie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. 14. 12. 2007 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>.

⁶⁷ Zákoník práce. *Zakonik-prace.cz* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.zakonik-prace.cz/2zakonik-prace.html>.

- Sociální péče – senior musí vědět, na co má právo a musí se umět na správném místě a správným způsobem o své právo zasadit.
- Životní prostředí – prostorová segregace, bariéry volného pohybu – senior musí umět upozornit na problémy, které mu přináší nejrůznější stavební a podobná opatření v souvislosti s jeho sníženou fyzickou kondicí.
- Vzdělání – nerovný přístup, a to vzhledem k ostatním věkovým skupinám – i senior má právo na vzdělání a měl by vědět, jaké instituce v místě jeho bydliště mu může potřebu vzdělávání naplnit.
- Důchodový systém – předčasné důchody – senior by měl být poučen, že k odchodu do předčasného důchodu nemůže být bez důvodu nucen a že i v seniorském věku má právo na spravedlivou odměnu za práci.
- Občanství – problém participace – senior má právo účastnit se společenského i politického života a nesmí být ani v této oblasti diskriminován.
- Zdravotní péče – etika péče, rozpočtová politika a omezování výdajů, zneužívání a špatné zacházení se seniory – senior má právo na dobré zacházení a na dostatečnou péči ve všech ohledech a musí umět na případné problémy upozornit.
- Média – neviditelnost seniorů, neobjektivní budování image stáří – je důležité se seniory na toto téma komunikovat, vnímat jejich potřeby a pomoci jim najít způsob, jak jejich mediální obraz měnit k lepšímu a vlastní činností se na něm podílet.
- Bezpečnost – senior má právo na bezpečný život a musí být poučen o všech možnostech, jak jej dosáhnout.⁶⁸

V dalších částech práce bude právě bezpečnost seniorů detailně rozebrána zejména se zaměřením na nejrůznější druhy ohrožení a nebezpečí, která seniory potenciálně ohrožují a se kterými se mohou setkat. Jednotlivé části pak obsahují náplň vzdělávání, jehož prostřednictvím je senior v oblasti

⁶⁸ Věková diskriminace ve společnosti. *Nové služby* [online]. Copyright © 2011-2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.novesluzby.cz/spokojeni-v-duchodu.207/vekova-diskriminace-ve-spolecnosti.21668.html>.

jeho bezpečnosti poučován nebo vzděláván včetně možností, jak se bránit diskriminaci.

V extrémním případě je možné setkat se i s gerontofobií, kterou je možné charakterizovat jako strach ze stárnutí, stáří a starých osob. Současný postoj společnosti, která se vyznačuje kultem mládí, tento jednoznačně nepříznivý fenomén podporuje.⁶⁹ Městská policie Děčín se v rámci své preventivní činnosti zaměřuje i na děti a mládež, přičemž při vzdělávání těchto věkových skupin je věnována pozornost i vztahu mladých lidí k seniorům se snahou dosáhnout pochopení problémů stáří ze strany mladých lidí a vést je k úctě a pomoci této skupině obyvatel. Městská policie se tak snaží přispět k omezení problémů vznikajících na bázi ageismu i gerontofobie a klade si za cíl sblížit obě věkové skupiny a pomocí tohoto postupu omezit rizika, která na základě mezigeneračních problémů mohou hrozit oběma stranám.

Senior musí být vnímán jako člověk, který svůj díl společnosti již odevzdal a zaslouží si péči a život v důstojných podmínkách stejně jako navýsost slušné zacházení. Nicméně u českých seniorů obecně převládá velmi nízké sebevědomí a zdravá schopnost se prosadit a důrazně žádat svá práva ve všech oblastech života.⁷⁰ Při vzdělávání seniorů se tedy musí tento aspekt brát v potaz a strážník – lektor musí umět seniorům pomáhat naučit se dovednosti vlastního prosazení a prosazení svých zákonných i přirozených nároků a práv.

Dalším aspektem jsou zkušenosti, kterými senioři disponují a společnost jim musí dát prostor tyto zkušenosti předat dál a v lepším případě je od nich aktivně přijímat a využívat jich. V dřívějších dobách platilo, že senior radil, což bylo jeho hlavní společenskou úlohou, a mladí se za to o něj starali. Tato tradice by měla být vlastní i současné společnosti.⁷¹

---

⁶⁹ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4731-483.

⁷⁰ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4731-483.

⁷¹ KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4721-699.

2. ANALÝZA PROGRAMU PREVENCE KRIMINALITY MĚSTSKÉ POLICIE DĚČÍN

Obecným cílem preventivní práce v oblasti kriminality je udržení chování členů společnosti v rámci většinou občanů konsensuálně dohodnutých norem a hodnot, a to za použití prostředků především nesankční povahy. Na rozdíl od klasické trestní represe, která je uskutečňována institucemi formální kontroly kriminality (policie, státní zastupitelství, soudy) a představuje již reakci na spáchaný trestný čin a jeho pachatele prostřednictvím trestního procesu a následným uložením trestní sankce, prevenci kriminality v nejobecnějším smyslu lze chápat jako intervenci realizovanou různými subjekty na různých stupních, přičemž v zásadě je hlavním účelem zabránit trestné činnosti ještě předtím, než k ní dojde. Tedy kriminalitě předcházet.⁷²

Statutární město Děčín je zařazeno do městské úrovně prevence kriminality⁷³, přičemž podmínkou k získávání dotací ze státního rozpočtu na výdaje realizované v rámci Městského programu prevence kriminality je i vypracování Programu prevence kriminality. Tento program se vytváří i s ohledem na vnitřní legislativu úřadu, přičemž tato odkazuje na poradní orgán rady města, kterým pro tyto účely je komise prevence kriminality.⁷⁴ Samozřejmě i prevenci kriminality a její jednotlivé segmenty je nutné plánovat při vědomí mnoha aspektů, které je nutné prostřednictvím preventivních aktivit pozitivně ovlivňovat. Plánování preventivních aktivit města, potažmo městské policie není tedy dáno prioritně snahou získat dotační prostředky, ale zejména stanovit si zásadní úkoly na poli bezpečnosti při snaze o její zvyšování, čímž se zvyšuje životní komfort občanů města.

---

⁷² CHALUPOVÁ, Kateřina. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha: Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-96-5.

⁷³ Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2010 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2013-06-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>.

⁷⁴ Statut komise prevence kriminality. *Mmdecin* [online]. 2011 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/Komise/Komise-prevence-kriminality/Komise%20prevence%20kriminality%20-%20Statut.pdf.

Vytvoření Programu prevence kriminality vždy předchází zcela aktuální analýza všech bezpečnostních problémů města a jejich třídění na společensky závažné a časté a na problémy marginální. Program se pak přednostně věnuje těm problémům, které jsou pro občany nejvíce obtěžující a které je nejvíce a nejčastěji ohrožují.

Program prevence kriminality je koncepčním materiálem sestaveným odborníky zastoupenými v komisi prevence kriminality statutárního města Děčína, kdy hlavními tvůrci jsou zaměstnanci Městské policie Děčín. I následná realizace většiny preventivních programů je v režii Městské policie Děčín, která je tím pádem nejdůležitějším subjektem ve městě na tomto poli. Velkou výhodou je, že městská policie oproti Policii ČR není řízena centrálně a může svou činnost upravovat přesně podle specifik konkrétního města, ve kterém působí. Stejně tak v oblasti prevence kriminality nejde o celostátní projekty a programy, ale o aktivity cílené přímo na konkrétní bezpečnostní rizika konkrétního města, v tomto případě statutárního města Děčína.

Na základě zjištěných dat je identifikována řada problémových oblastí, jejichž návrhy řešení jsou v programu detailně popsány. Program či koncepce prevence kriminality je materiálem, který je každoročně komisí prevence kriminality aktualizován. Jeho součástí je vždy konkrétní plán na rok aktuální a následující, kdy návrhy opatření jsou v souladu s navrhovanými opatřeními v programu a jsou i v souladu s prioritami Strategie prevence kriminality v České republice.⁷⁵ Plán navazuje na předchozí Program prevence kriminality na léta 2009 – 2011 v Děčíně. Aktualizace Programu prevence kriminality města Děčín se uskutečnila v průběhu prosince 2012 a ledna 2013.

Program prevence kriminality tedy zahrnuje všechny oblasti bezpečnosti města a jeho občanů, které je žádoucí ovlivňovat, a tím snižovat nápad trestné činnosti ve městě stejně jako i nápad přestupků.

Preventivní aktivity se dělí podle svého určení a rámcově lze konstatovat, že Program prevence kriminality města Děčína dělí prevenci na

---

⁷⁵ Programy prevence kriminality. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx>.

situační, sociální a informační. Ve všech těchto oblastech je zvláštní důraz kladen na bezpečnost seniorů jako jedné z nejohroženějších skupin obyvatelstva.

Prevenci kriminality lze dělit i jiným způsobem, přičemž další nejpoužívanější je dělení na prevenci primární, sekundární a terciární.⁷⁶

Primární prevence kriminality se týká obecné populace a míst nezátížených kriminalitou. Je zaměřena na potenciální kriminogenní faktory (kořeny delikvence, hlubší příčiny kriminálního jednání). Patří sem aktivity orientované na snižování příležitostí k páčání trestné činnosti bez bližšího vztahu k charakteristice pachatelů nebo potenciálních pachatelů. Primární prevence kriminality usiluje o odvrácení od kriminálního jednání a o aktivní podporu společensky akceptovaného chování, např. obecná výchova zaměřená na osvojování si prosociálních norem a vzorců chování, zabezpečení aut (mechanické zabezpečení proti odjezdu vozidel, vhodné parkovací zóny, osvětlená a hlídaná parkoviště) nebo domů proti krádeži a vloupání (bezpečnostní zámky vyšší třídy, mříže na oknech v přízemích, důsledné zamykání vstupních dveří), sousedské hlídky, pěší či motorizované hlídky policie/městské/obecní policie, mediální kampaně o prevenci kriminality a další.

Sekundární prevence kriminality zahrnuje intervence vůči lidem nebo místům, která byla identifikována jako riziková a náchylnější ke kriminalitě. Adresáti preventivních opatření bývají vymezeni konkrétněji (např. podle věku, teritoria, způsobu ohrožení, či dalších faktorů). Jedná se např. o projekty, které jsou zaměřené na místa zatížená kriminalitou (zvyšování bezpečí na veřejných prostranstvích), práce s problémovou mládeží (aktivity umožňující smysluplné trávení volného času, nízkoprahová zařízení) a další.

Terciární prevence kriminality je zaměřená na pachatele, oběti trestných činů a místa, kde se už kriminalita odehrává. Cílem je zabránit páčání další trestné činnosti. Programy terciární prevence kriminality se snaží odradit

---

⁷⁶ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.

pachatele od započaté kriminální kariéry, co do délky, závažnosti a frekvence páchaní trestné činnosti. V tomto případě se jedná zejména o resocializační, rehabilitační a léčebné programy pro pachatele a bývalé pachatele, případně využívání alternativních trestů a další.⁷⁷

Městská policie Děčín administruje a přímo realizuje mnoho projektů prevence kriminality se zaměřením na nejrůznější segmenty bezpečnosti ve městě s cílem předcházet v co největší míře negativním dopadům kriminality na občany města. V současné době je nejrozsáhlejší i finančně nejnákladnější projekt Asistent prevence kriminality, který je zaměřen na sociálně vyloučené lokality a jejich obyvatele a má za cíl snížit, případně odstranit míru kriminálního zatížení, které s sebou nese problémy zatěžující ostatní občany města. Tento projekt se ukázal jako velice efektivní a Městská policie Děčín za jeho realizaci získala v roce 2013 první cenu v národním kole Evropské ceny prevence kriminality.^{78,79} Dalšími projekty jsou: Romský mentor, Městský kamerový dohlížecí systém, Informační podpora řízení operačního pracoviště a hlídek MP Děčín, Vzdělávání v komunitním centru, Podpora volnočasových aktivit dětí ze sociálně vyloučených lokalit, Rekreačně výchovné tábory pro děti v péči orgánu sociálně právní ochrany dětí, Výchovně vzdělávací pobyty pro děti v péči kurátorů, Sportovní klub Městské policie Děčín, Propagační a osvětové primárně preventivní akce (informační a letákové kampaně zaměřené na prevenci drobné majetkové kriminality, cykly přednášek prevence kriminality v mateřských školách, základních školách, speciálních školách, učilištích, středních školách, ve výchovných ústavech, v klubech seniorů, v domech s pečovatelskou službou, v domovech důchodců a další tematická přednášková činnost). Preventivně působí samozřejmě již fakt existence městské policie a působení jednotlivých strážníků v terénu. O všech

---

⁷⁷ CHALUPOVÁ, Kateřina. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha: Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-96-5.

⁷⁸ Potvrzeno: Nejlepší prevenci kriminality má v republice děčínská městská policie. *Děčínský deník.cz* [online]. 11.2.2013 06:06 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/nejlepsi-prevenci-kriminality-ma-v-republice-decinska-mestska-police-20130211.html.

⁷⁹ Zpravodajství. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vitezove-evropske-ceny-prevence-kriminality-a-nejlepsi-preventivni-projekt-kraju-mest-a-obci.aspx>.

preventivních aktivitách jsou občané města Děčína alespoň rámcově informováni prostřednictvím webových stránek Městské policie Děčín,⁸⁰ dále pak prostřednictvím médií⁸¹, se kterými Městská policie Děčín velice úzce spolupracuje při vědomí důležitosti informování veřejnosti o své činnosti, a to nejen té primární policejní (tedy represivní), ale i o preventivní úloze v systému bezpečnosti města.

Tématem této práce je předcházení páchaní trestné činnosti na seniorech. Tento druh prevence se tedy dá charakterizovat, podle výše uvedeného, jako prevence sekundární, kde je již zúžen segment ohroženého společenského prostoru.

2.1 Situační prevence

Situační prevence se zaměřuje na okolnosti, za nichž k trestným činům dochází. Ve své podstatě se jedná o příležitost, která umožní, aby se trestný čin odehrál. Ne nadarmo se říká, že příležitost dělá zloděje. Jde tedy o to, aby se takové, pro zločin příznivé podmínky, změnily.⁸²

Nejúčinnějším systémem pro preventivní působení je bezpochyby vedle hlídkové služby Policie ČR a městské policie jako přímého působení v terénu moderní kamerový systém, který zachycuje a dokumentuje případnou trestnou činnost, přestupky či narušování veřejného pořádku. V případě potřeby mohou pružně spolupracovat městská i státní policie. Oprávněným požadavkem je, aby výstupy z kamerových systémů byly na dostatečné technické úrovni, aby mohlo docházet v případě nutnosti k jejich výměně mezi Policií ČR a Městskou policií Děčín a tyto technologie byly plně kompatibilní. Samotný

---

⁸⁰ *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/>.

⁸¹ Ministerstvo podpořilo děčínské projekty milionem korun. *Děčínský deník.cz* [online]. 14.4.2012 12:27 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ministerstvo-podporilo-decinske-projekty-milionem-korun-20120414.html.

⁸² TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4729-824.

fakt existence konkrétních kamer je samozřejmě informací zcela veřejnou⁸³, přičemž i tento fakt spolu s viditelností kamery v terénu působí velmi preventivně.

Internetový slovník cizích slov ABZ definuje situační prevenci jako úsilí a snahu omezovat, lokálně korigovat kriminogenní situace a příležitosti k páchání deliktů prostřednictvím určitých režimových, fyzických a technických opatření (např. spolupráce s občany, kamerové systémy, osvětlení, spojovací technika).⁸⁴

Dalšími prvky situační prevence kriminality jsou např. mříže na oknech a dveřích, bezpečnostní zámky a řetízky na dveřích, interní kamerové systémy, videotelefony, napojení na pult centrální ochrany, kukátka na dveřích, nouzová signální tlačítka a mnoho dalších prvků.

Do situační prevence spadají i režimová opatření jako např. kontrolovaný vstup osob do budov, interní pravidla pro vpouštění návštěv, ale i sousedská dohoda o vzájemné pomoci při kontrole obydlí či doprovod na poštu nebo pro nákup atd.

Do vzdělávání seniorů jsou principy situační prevence zařazovány s cílem seznámit seniory s její existencí a s možností mít na ní svůj nezanedbatelný podíl např. ve formě námětů, připomínek a zejména pak přímé účasti na tvorbě koncepčních preventivních materiálů apod. I zařízení specializující se na práci se seniory zařazují do svého managementu rizik jako nedílnou součást prevence kriminality,⁸⁵ v níž městská policie hraje poměrně zásadní roli, neboť vedení těchto zařízení přenáší požadavky spjaté s touto oblastí právě na městskou policii jako svého partnera.

---

⁸³ Kamerový systém. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=kamerovy-system>.

⁸⁴ Pojem situační prevence kriminality. *ABZ Slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/situacni-prevence-kriminality>.

⁸⁵ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4731-483.

2.2 Sociální prevence

Centrem pozornosti sociální prevence je pachatel a jeho sklony k trestné činnosti, respektive veškeré poznatelné faktory, které ji podmiňují. V první řadě se tedy jedná o působení sociálního prostředí na jedince.⁸⁶

Tato oblast je ve vztahu k seniorům důležitá z pohledu znalosti potenciálního pachatele trestných činů páchaných na seniorech. Důležité je vědět, z jakého prostředí se nejčastěji takoví pachatelé rekrutují a v jakém prostředí se poté pohybují. Na základě těchto zjištění je nutné analyzovat rizika ohrožující seniory a s těmito je seznamovat a upozorňovat je na ně. Senior je minimálně seznamován s typickou charakteristikou člověka, který pro něj může znamenat potenciální hrozbu. S kriminalitou nelze bojovat, pokud nepoznáme její příčiny.⁸⁷ Pokud příčiny známe, ale nepodaří se nám je odstranit, což je v mnoha případech zcela nemožné, pak je právě velmi důležité je znát, vyhýbat se nebezpečím, a to jak v podobě konkrétních osob, tak i závadového prostředí.

2.3 Informační prevence

Informační prevence kriminality spočívá zejména v toku informací od toho, kdo je má, k tomu, kdo je potřebuje. Policie, ať již státní nebo městská, disponuje zcela přesnými informacemi o nápadu trestných činů i přestupků. Policie republiková i městská ví, kde a jak často dochází k páchání nejrůznějších protizákonných činů. Samozřejmě zná i osoby tímto závadovým jednáním poškozené. Právě na základě těchto statistik se zpracovávají nejrůznější strategie, které mají za cíl zvýšit bezpečnost ve společnosti.

---

⁸⁶ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4729-824.

⁸⁷ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4729-824.

Nicméně žádná strategie ani žádná opatření kriminalitu zcela nevymýtí. Proto je důležité zranitelné osoby před nebezpečími varovat, a tak je chránit.

S ohledem na seniory jsou extrahovány ze statistik protiprávní činy, které se dotýkají právě jich, což je základem pro další práci při přípravě preventivních aktivit cílených úzce na skupinu seniorů. Cílem informační prevence kriminality zaměřené na seniory je předat jim velké množství důležitých informací o konkrétních hrozbách a zejména o možnostech, jak se jim bránit.

Důležitými informacemi pro seniory jsou i rady, co dělat, když se již obětí trestného činu stali. Seniorovi musí být dán jednoduchý a zcela jednoznačný návod, jaká neodkladná opatření má přijmout, co dělat, co nedělat, na koho a kam se obrátit, jaká má v tu chvíli práva, co po kom může požadovat, kdo mu pomůže atd.

Samozřejmě není žádoucí seniora informacemi všeho druhu zahltit, ale naopak je důležité velice citlivě vybírat to pro seniory důležité a v praxi využitelné tak, aby v reálném životě byli schopni získané informace správně a účelně využít. Při informování seniorů je vždy důležité si ověřit, zda skutečně slyšeli to, co jim bylo říkáno, tedy, že plně porozuměli. V opačném případě se jakákoli prevence bude mít účinkem.⁸⁸

2.4 Prevence cílená na seniory

Jak již bylo uvedeno výše, veškerému preventivnímu vzdělávání musí předcházet sběr určitých informací, které se stanou podkladem pro obsah a zaměření vzdělávání. Analýza vzdělávacích potřeb je základním prvkem, bez kterého není možné vytvořit vzdělávání užitečné pro praktický život.

---

⁸⁸ POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3271-8.

Při přípravě vzdělávací akce pro seniory je nutné dodržet alespoň základní obecné prvky a položit si následující otázky:

- Co má být cílem a výstupem vzdělávací akce?
- Účastníci už téma probírali nebo je pro ně nové?
- Jakou mají motivaci ke vzdělávání?
- Mají účastníci nějaká očekávání od vzdělávací akce?
- Kolik bude účastníků, jejich charakteristika, věk, vzdělání, fyzická a duševní kondice, v jakém prostředí žijí...?
- Bude vzdělávací akce něčím pokračovat, budou na ni navazovat další kroky?⁸⁹

Po provedení analýzy vzdělávacích potřeb je připraveno lektory Městské policie Děčín vzdělávání na konkrétní téma, které je posléze realizováno. Většina vzdělávacích akcí určených seniorům je koncipována jako pokračující navazující systém postupného seznamování s nejrůznějšími bezpečnostními tématy, která jsou popsána v dalších kapitolách této práce.

Jiří Plamínek ve své publikaci uvádí, že o úspěchu vzdělávání rozhoduje užitečnost obsahu vzdělávání a efektivita způsobu samotného vzdělávání. Výpadek jednoho z těchto faktorů vede zákonitě k neúspěchu. Vzdělávací akce tím ztrácí svůj smysl a naše úsilí má pak blízko k marnosti.⁹⁰

Z výše uvedeného vyplývá absolutní nezbytnost (až do detailů a zdánlivě méně podstatných prvků) provedení dokonalé přípravy vzdělávací akce a správně zvolený způsob samotné realizace. Městská policie Děčín se vzděláváním seniorů zabývá již řadu let, přičemž je jasné, že jak obsah vzdělávání, tak i způsob jeho provádění se vyvíjejí a stále zdokonalují. Nemalou měrou k tomu přispívá i fakt, že strážníci – lektoři pracující se seniory si postupně doplňují své vzdělání v oboru vzdělávání dospělých, potažmo v andragogice. Výhodu lze spatřovat v tom, že oproti klasické

---

⁸⁹ MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4336-3.

⁹⁰ PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4732-350.

pedagogice studium andragogiky nabízí mnohem širší spektrum znalostí, dovedností a kompetencí, přičemž jejich využitelnost při vzdělávání seniorů je zcela nesporná. I když andragogika bývá pojímána z různých pohledů komplexnosti, vždy sleduje člověka v celé jeho životní dráze, tzn. i v seniorském věku, a navíc oproti pedagogice je v andragogickém pojetí účastník vzdělávání ten, kdo určuje, co se bude učit.⁹¹

Andragogika zkoumá zejména teorii a praxi vzdělávání dospělých, nicméně v poslední době se obecně hovoří o formování a pomoci dospělým lidem, aby byli schopni přizpůsobit se stále se měnícímu světu. I když andragogika primárně staví na velmi kvalitních teoretických a empirických základech, stala se reflexí praxe a středem jejího zájmu je i samotná osobnost vzdělávaného.⁹² Senior více než kdo jiný potřebuje velmi aktivní pomoc právě při orientaci v dnešním světě i s ohledem na odhalování rizik, která mu bezprostředně hrozí a při hledání cest k jejich minimalizaci.

2.4.1 Analýza trestné činnosti ohrožující seniory

Městská policie Děčín pracuje se seniory, kteří žijí ve městě Děčín, a proto je důležité znát konkrétní rizika daného města, jež je nutné brát v potaz při přípravě jejich vzdělávání. Městská policie Děčín pravidelně na základě údajů od Policie České republiky analyzuje trestnou činnost páchanou na seniorech žijících v Děčíně. Analýza pak slouží k sestavení priorit, na které je nutné se během vzdělávání seniorů zaměřit jak aktuálně, tak i v dlouhodobém plánování vzdělávání. Komunikace s PČR na toto téma přináší pracovníkům městské policie i další náměty z praxe policistů, zejména z kriminálního oddělení, o které je potřebné a užitečné náplň vzdělávání seniorů průběžně

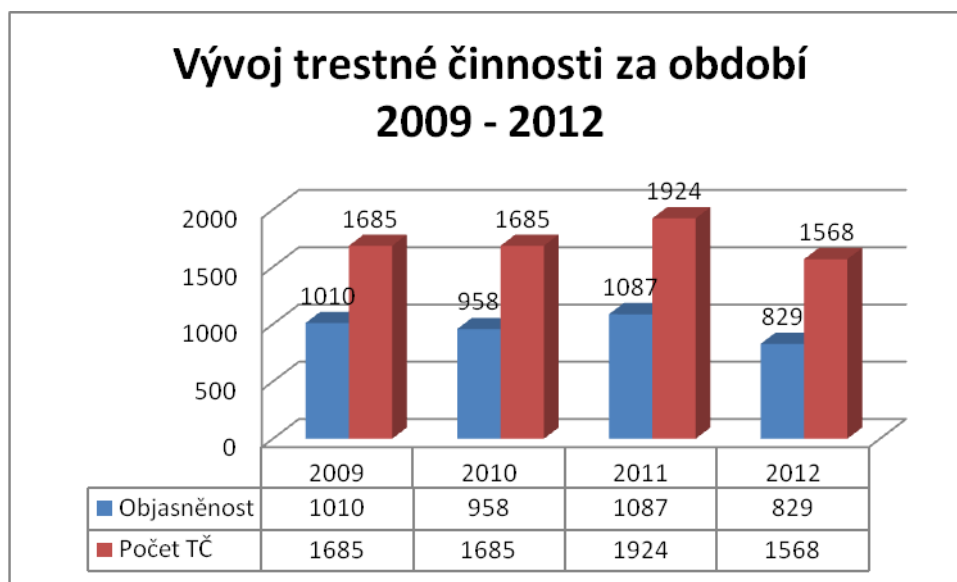
---

⁹¹ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4725-802.

⁹² VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4717-708.

doplňovat. V některých případech některá témata mohou být vypuštěna či odsunuta do pozadí jako momentálně neaktuální.

Níže je uveden graf vývoje celkového nápadu trestné činnosti spáchané na území statutárního města Děčína za léta 2009 – 2012. Údaje, na jejichž základě byl graf vytvořen, poskytla Policie ČR v Děčíně. Policie byla dále autorem práce požádána o poskytnutí informace, v kolika případech z celkového nápadu trestné činnosti je trestnou činností dotčena osoba starší 65 let. Na základě poskytnuté informace lze konstatovat, že senioři se obětí trestných činů stávají ve zhruba 17% všech kriminálních případů, což je číslo zcela nezanedbatelné, zvláště pokud přihlédneme k faktu, že velké množství protiprávních jednání není nikdy policii oznámeno, a to z nejrůznějších důvodů, jako je stud oběti, nedůvěra v policii, nevědomost o tom, jak problém řešit, zdání zbytečnosti něco někde hlásit, mnohdy i nevědomí o tom, že dotyčný je sám obětí trestného činu atd.

Graf č. 1: Statistika trestné činnosti spáchané na území statutárního města Děčína v letech 2009 – 2012.

(Zdroj: PČR Děčín)

Dobrou zprávou je, že tendence vývoje nápadu trestné činnosti ve městě Děčíně není vzestupná, ale naopak je meziročně zaznamenán určitý pokles, a

navíc objasněnost trestných činů v tomto městě patří již tradičně k nejvyšším v republice.⁹³

Z informací poskytnutých policií dále vyplývá, že nejčastější trestná činnost dotýkající se seniorů je trestná činnost majetková. Jen zhruba jeden případ z dvaceti trestných činů spáchaných na seniorech má násilný podtext a téměř výhradně jde o loupežná přepadení, v některých případech bohužel spojená s ublížením na zdraví různé intenzity.

Ostatní trestné činy lze rozdělit zhruba napůl mezi krádeže a podvody páchané na seniorech. Za uvedená léta například nebyla na území města Děčína zaznamenaná jediná vražda seniora, jediný případ týrání apod.

Lze konstatovat, že naprostá většina trestných činů páchaných na seniorech je motivována nezákonným získáním majetkového prospěchu, většinou ve formě hotových peněz. Zde je nutné dodat, že ne všechno protiprávní jednání směřující proti seniorům je posléze kvalifikováno jako trestný čin. Pokud například majetková újma nepřevyší určitou částku, která je v zákoně č. 40/2009 trestního zákoníku definována jako škoda nikoli nepatrná (v současné době je za škodu nikoli nepatrnou podle paragrafu 138 výše uvedeného zákona považována škoda přesahující částku 5000 korun)⁹⁴, pak se nejedná o trestný čin, ale o přestupek.

Stejně tak, pokud nedosáhne ublížení na zdraví určité intenzity nebo nejsou způsobeny určité následky na zdraví, opět nejde o trestný čin, ale o přestupek proti občanskému soužití, který je definován v §49 odst. 1 pís. c zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích.⁹⁵ Nicméně i v těchto případech přichází senior k újmě, a to jak majetkové, tak fyzické a mnohdy i psychické, protože například z napadení či přepadení si odnáší zcela jistě psychické trauma, které poznamenává jeho další život v mnoha ohledech. Nelze tedy opomíjet všechna

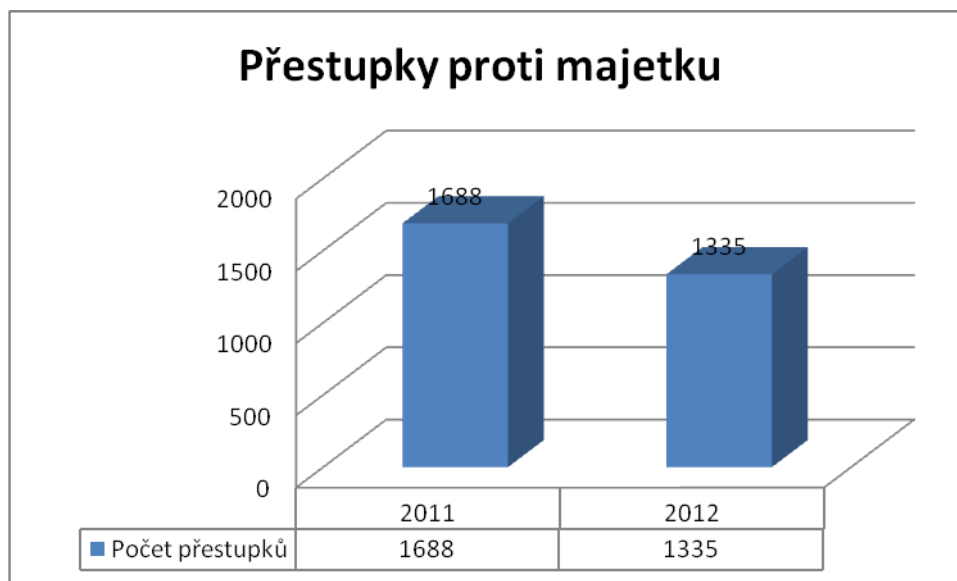
---

⁹³ Děčínská policie je nejlepší. *Děčínský deník* [online]. 1.3.2013 16:51 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://m.denik.cz/decinsky_denik/c/decinska-policie-je-nejlepsi-20130301.html.

⁹⁴ Trestní zákoník.cz. *Trestní zákoník* [online]. 2009 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/>.

⁹⁵ Zákon o přestupcích. *Business center.cz* [online]. © 1998 - 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/prestupky/cast2.aspx>.

protiprávní jednání, která sice nejsou trestnými činy, nicméně pro seniory jsou velkou zátěží a nebezpečím.

Graf č. 2: Statistika přestupků proti majetku spáchaných na území statutárního města Děčína v letech 2011 a 2012. (Zdroj: PČR Děčín)

Vedení policie ČR i MV ČR si závažnost situace v ohrožení seniorské populace uvědomuje, a proto pod vedením Ministerstva vnitra bylo rozhodnuto k této problematice přistoupit aktivně a finančně podpořit projekty prevence kriminality, které se budou primárně věnovat seniorům. Na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR byla v roce 2012 uveřejněna Výzva k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace: Prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech pro rok 2013.⁹⁶

Město Děčín, potažmo Městská policie Děčín si v rámci této výzvy podala dvě žádosti, nicméně žádostem vyhověno nebylo, přičemž důvodem byl fakt, že v jiných regionech ČR jsou senioři více ohroženi než ve městě Děčíně a také fakt poskytnutí dotací na jiné projekty, které byly popsány výše. Městská policie Děčín ovšem preventivní práci se seniory nestaví na dotacích a

⁹⁶ Výzva k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace - "Prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech" pro rok 2013. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dotace-a-granty-vyzva-k-zaslani-zadosti-o-poskytnuti-statni-dotace-prevence-domaciho-nasili-a-trestne-cinnosti-pachane-na-seniorech-pro-rok-2013.aspx>.

považuje ji za jednu ze svých priorit. Případná dotace by pouze posloužila k většímu a rychlejšímu rozvoji aktivit v této oblasti.

Negativních společenských jevů, které mají dopad na bezpečnost města, potažmo jeho občanů a tedy i seniorů je celá řada. Za zmínku stojí zejména míra nezaměstnanosti, která se dlouhodobě ve městě Děčíně pohybuje okolo 15%, což je v celostátním průměru nadstandard. Ve městě je řada vyloučených lokalit, ve kterých občané vykazují velmi nízký pocit bezpečí, jenž se navíc přenáší i do dalších částí města. V Děčíně je více než 70 míst, kde jsou umístěny výherní hrací přístroje případně videoterminály, kterých je celkem kolem sedmi set. To znamená, že na jeden přístroj připadá zhruba 70 obyvatel, což je velmi nadstandardní a alarmující poměr. Výše vyjmenované problémy s sebou nesou zcela reálná rizika ohrožující občany města a tedy i seniory. Bezpečnostním rizikům je samozřejmě předcházeno zejména běžným výkonem obou policíí přímo v ulicích města, ale prevence kriminality je naprosto neopominutelnou součástí budování bezpečnostní politiky a snižování ohrožení občanů.

2.4.2 Socio-demografická data města Děčína

Do roku 2030 se předpokládá vzestup počtu seniorů o 40 – 80%, očekává se prodloužení střední délky života až o čtyři roky u obou pohlaví. Počet osob nad 65 roků tak bude tvořit 23 – 25% populace (u osob ve věku 80 let a více dojde ke vzestupu o 5 – 8 %). Index stáří stoupne v ČR v roce 2030 na 243 a v roce 2050 existuje předpoklad na 296 při střední variantě (pokud zůstane formální hranice kalendářního stáří nezměněna). Do roku 2050 bude v ČR nadále pokračovat tento trend výrazného stárnutí populace – nad 60 roků 40%, nad 65 roků 33% a nad 80 roků téměř 10%. Musíme počítat s tím, že

každý dvacátý občan v ČR bude starší 85 let. Tato prognóza bude s vysokou pravděpodobností, prakticky s jistotou naplněna.⁹⁷

Celorepublikový demografický vývoj samozřejmě zrcadlí i demografický vývoj ve městě Děčíně. Současný stav populace osob starších 65 let žijících na území města Děčína je uveden v tabulce (stav ke dni: 20. 6. 2013).

celkem občanů	52 203	celkem občané na 65 let	9 219	17,66%
muži	25 623	muži	3 818	14,9%
ženy	26 580	ženy	5 401	20,3%

Tabulka č. 1: Stav populace města Děčína ke dni 20. 6. 2013. (Zdroj: Magistrát města Děčína)

Z odhadu celostátního vývoje stárnutí populace lze dovodit, že i ve městě Děčíně bude osob starších 65 let úměrně přibývat a stejně tak bude přibývat i problémů s tím spojených.

2.4.3 Příklady trestných činů spáchaných na seniorech na území města Děčína

V této podkapitole je pro názornost zcela nepersonifikovaně popsáno několik různých trestných činů, které se odehrály na území města Děčína v roce 2012 a 2013 a jejichž obětí byl občan starší 65 let.

Seniorce ponechala v nákupním košíku bez dozoru kabelku a vybírala další zboží. Kabelka, která obsahovala peněženku, doklady, platební kartu a další osobní věci jí byla odcizena, pachatel dopaden nebyl. Seniorce vznikla celková škoda přesahující tři tisíce korun. Zde je nutné dodat, že podobným

⁹⁷ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

způsobem jsou senioři okrádáni nejčastěji a tento případ tedy není nijak ojedinělý.

Senior byl navštíven prodejcem zboží, který deklaroval určitou kvalitu a druh zboží. Senior, aniž by si přečetl kupní smlouvu, tuto podepsal. Posléze zjistil, že se stal obětí podvodu, přičemž přišel k majetkové újmě přesahující třicet tisíc korun. Pachatel podvodu zjištěn byl, ovšem senior nyní prochází peripetemiemi soudního řešení celé záležitosti s nejistým výsledkem.

Seniorský manželský pár byl v místě jejich bydliště osloven třemi ženami romského původu, které jim nabízely deky. Seniorské ženy byly pozvány do bytu, kde jim deky ukazovaly. Po jejich odchodu se zpožděním několika hodin senioři zjistili, že jim ve skříni chybí hotovost a šperky. Zcela evidentně byli dvěma ženami dostatečně zabaveni a třetí zatím měla příležitost prohledat byt a peníze a věci odcizit. Celková škoda v tomto případě dosáhla téměř sta tisíc korun. Pachatelky dopadeny nikdy nebyly.

Senior žijící sám odešel na nákup do vedlejšího domu do večerky s tím, že je za okamžik zpět a dveře od bytu pouze zabouchl. Vrátil se zhruba po dvaceti minutách a zjistil, že dveře do bytu jsou zcela otevřené, v předsíni chybí mobilní telefon, v obývacím pokoji televize a několik starožitností. Škoda dosáhla téměř padesáti tisíc korun. Pachatelé dopadeni nebyli.

K seniorece jdoucí po ulici přiskočil mladík, strhnul jí kabelku, přičemž se napadená žena snažila bránit. Mladík ji povalil na zem, čímž došlo k poměrně vážnému zranění ženy, a s kabelkou utekl, aniž by poškozené ženě poskytl pomoc. Pachatel byl v krátké době dopaden.

Ve dvou případech přišly seniorky o své důchody po tom, co si je vyzvedly na poště. V prvním případě pachatel seniorece vytrhl kabelku i s penězi a dal se na útěk, ve druhém případě donutil seniorku k vydání peněz pod pohrůžkou násilí. Pachatel prvního trestného činu dopaden byl, pachatel druhého dopaden nebyl.⁹⁸

---

⁹⁸ Děčín: Lupiči útočí na seniory s důchodem. *Děčínský deník.cz* [online]. 22.5.2012 12:17 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/decin-lupici-utoci-na-seniory-s-uchodem-20120522.html>.

Senior očekávající pracovníci pečovatelské služby s obědem otevřel na zazvonění dveře od bytu, aniž by se přesvědčil, kdo je za nimi. Ihned po otevření na seniora zaútočila trojice mladých narkomanů, kteří muže uhodili nezjištěným předmětem do hlavy, čímž mu způsobili bezvědomí a následný otřes mozku a tržnou ránu. Při pádu si muž navíc zlomil klíční kost. Po tom, co se dotyčný probрал z bezvědomí, zjistil, že v bytě chybí peníze, které měl v peněžence na stole v kuchyni a mnoho jiných cenností. Škoda přesáhla dvacet tisíc korun. Pachatelé byli dopadeni a bylo zjištěno, že mají na svědomí řadu trestných činů, přičemž jejich častým cílem byli právě senioři a to nejen na území města Děčína.

K seniorovi, který si ukládal do svého vozu nákup na parkovišti před supermarketem, přišla skupinka dětí se žádostí o peníze na pití. Senior ve své dobrotě souhlasil a vyndal z bundy peněženku s tím, že dětem nějaké peníze dá. V tu chvíli mu jeden z chlapců peněženku vytrhl z ruky a všechny děti utekly. V tomto případě muž přišel „jen“ o necelou tisícovku. Totožnost dotyčných dětí zjištěna nebyla.

Senior byl v čekárně u lékaře. Po tom, co byl vyzván, aby šel do ordinace, ponechal si kabát a tašku v čekárně na věšáku. Po odchodu z ordinace zjistil, že kabát ani taška již na věšáku nejsou. Škoda dosáhla dvou tisíc korun a ani přes veškerou snahu policie a součinnost zdravotnického personálu se pachatele zjistit nepodařilo.

Výše popsané události jsou skutečně jen příkladem protizákonných činů směřovaných proti seniorům. Ve výčtu by bylo možné pokračovat ještě dlouhou řadou neveselých příběhů, což ovšem není cílem této práce. Pro ilustraci nebezpečí, která dopadají na seniory, výše uvedené případy zcela postačují, a to zvláště při vědomí, že mnohé z nich se stále dokola opakují.

Z výše uvedených statistik vyplývá, že ve městě Děčíně se senior stal obětí trestného činu ve zhruba 270 případech a z toho se ve zhruba 230 případech jednalo o delikt majetkový. Celkově se tedy obětí trestného činu ve městě Děčíně stalo 30 seniorů z jednoho tisíce, což není malé číslo a je

evidentní, že problém kriminality cílené proti seniorům si zvýšenou pozornost zaslouží.

Dokladem toho je např. i komunitní plánování ve městě Děčíně, které se zaměřuje i na seniory, přičemž v mnoha ohledech pracovníci, kteří komunitní plánování připravují a realizují, spolupracují s Městskou policií Děčín, od které čerpají mnoho informací zejména ve vztahu k bezpečnosti seniorů.⁹⁹

---

⁹⁹ *KPSS Děčín* [online]. Magistrát města Děčín @ 2011 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://komunitni.mmdecin.cz/>.

3. VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ ZE STRANY MĚSTSKÉ POLICIE DĚČÍN

Vzhledem k výše popsanému se Městská policie Děčín začala již v roce 2000 zabývat pomocí seniorům při zvyšování jejich bezpečí. Byla vyhledána nejčastější rizika ohrožující seniory a v první fázi byla zahájena mediální kampaň s cílem informovat seniory o těchto rizicích a podávat jim jednoduché návody, jak nebezpečí eliminovat na minimum. Součástí mediální kampaně byla i kampaň letáková, která také sloužila k rychlému a jednoduchému informování občanů o bezpečnostních rizicích. Vzhledem k tomu, že letákové kampaně se v praxi osvědčily a po jejich realizaci vždy na určitou dobu dochází k poklesu nápadu trestné činnosti, je v nich pokračováno i nadále a jsou nedílnou součástí strategie prevence kriminality Městské policie Děčín.¹⁰⁰

Mediální kampaň, čili oslovování občanů prostřednictvím médií stejně jako letákové akce jsou velmi neosobním způsobem komunikace, který neumožňuje přímou interakci s oslovovanými občany. Proto bylo rozhodnuto, že stejně jako v případě dětí a mládeže bude k seniorům ze strany Městské policie Děčín přistupováno individuálnější způsobem, který umožní osobní setkávání, vyjasňování stanovisek, bude dán prostor k vyjádření názorů, budou přijímány podněty, budou probírány problémy dotýkající se určitého segmentu seniorů a určitých lokalit apod. Časem se ukázalo toto rozhodnutí jako správné. Skutečně začala fungovat interakce v podobě kooperace a participace samotných seniorů na konkrétních bezpečnostních problémech.¹⁰¹

Jedná se tedy o různé formy osobního setkávání pracovníků Městské policie Děčín se seniory. V následujících podkapitolách jsou jednotlivé způsoby komunikace se seniory blíže specifikovány.

---

¹⁰⁰ Strážníci upozorňují na krádeže před Vánoci. *Děčínský deník.cz* [online]. 29. 11. 2007 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z:

http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071128acid_kapsari_varovani.html.

¹⁰¹ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.

3.1 Otevřené vzdělávací akce

Michaela Tureckiová ve své publikaci zmiňuje rozdíl mezi vzdělávací aktivitou a vzdělávacím programem s tím, že vzdělávací akce je jednorázová a slouží k osvojení určité znalosti nebo dovednosti, zatímco vzdělávací program má charakter dlouhodobějšího vzdělávání.¹⁰²

Městská policie Děčín organizuje otevřené vzdělávací akce jako jednorázové vzdělávání, a to zhruba jednou za měsíc. Pro realizaci těchto akcí je využívána nová děčínská knihovna, která nabízí velmi zajímavé prostředí a Městská policie Děčín za pronájem prostor v městském objektu neplatí nájemné, díky čemuž jsou všechny tyto vzdělávací akce určené seniorům zdarma.

Datum a čas konání akce je vždy v dostatečném předstihu inzerován v městských novinách „Zpravodaj města“ s tím, že čas začátku je většinou v 16.00 hodin, což se časem osvědčilo jako optimální. Akce je většinou v rozsahu dvou hodin, přičemž pokud je velký zájem o diskuzi, akce se adekvátně prodlouží.

Bezpečnostně-preventivní téma konkrétní akce je voleno jednak na základě podnětů z akce minulé, např. na základě dotazů, na které již nepřišla řada a pak na základě konkrétní situace, např. blížícího se vánočního období, období dovolených a s tím spojené dočasné opouštění domovů, trávení času seniory na zahrádkách, kde v mnoha případech i přespávají a jejich domovy jsou tak zatím nehlídány apod. V neposlední řadě je voleno na základě konkrétních událostí v oblasti bezpečnosti, které se dotýkají seniorů, např. zvýšené aktivity dealerů distributorů plynu a elektřiny, množících se nabídkových a předváděcích akcí, zvýšeného nápadu trestné činnosti v určité oblasti apod.

Akce je tedy pro seniory vždy zdarma, je otevřená, takže může přijít kdokoli, a to nejen senior sám, ale např. i příbuzný seniora, který se o něj stará

---

¹⁰² TURECKIOVÁ, Michaela. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0405-6.

či pracovníci v různých službách, kteří též se seniory pracují a mohou tak na ně určité poznatky přenášet.

Jak již bylo zmíněno, vstup na akci není nijak omezen, čehož v hojné míře využívají i novináři čerpající náměty pro svá témata. Přítomnost novinářů je ze strany městské policie kvitována, jelikož novináři pomáhají dále šířit užitečné informace. Je nutné podotknout, že spolupráce s novináři je na velmi dobré úrovni a je zcela bezproblémová.

3.2 Pravidelná setkání

Primárním účelem pravidelných setkání seniorů s pracovníky městské policie je navázání bližších kontaktů mezi těmito skupinami. V tomto případě se setkání neúčastní za městskou policii jen strážník – lektor, ale vždy i ředitel městské policie nebo jeden z jeho zástupců, případně další strážníci, zejména strážníci z jednotlivých okrsků, z nichž se rekrutuje určitá část seniorů účastnících se setkání. V některých případech se setkání účastní i primátor města či jeho náměstci a vedoucí některého z odborů magistrátu města, nejčastěji vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví a vedoucí odboru správních činností, ale i jiní.

Tato pravidelná setkání mají zcela evidentní pozitivní vliv na navazování kontaktů a užších vazeb a umožňují poskytování a výměnu informací a v neposlední řadě podporují důvěru seniorů vůči městské policii i městu jako instituci.¹⁰³

Setkání jsou organizována vždy v jedné z budov magistrátu, která disponuje dostatečně velkou a vybavenou zasedací místností a pro tyto účely je tedy opět zdarma. Městu ani seniorům tak nevznikají žádné náklady spojené s akcí. Stejně jako v předešlém případě je začátek setkání vždy v 16.00 hodin.

---

¹⁰³ VESELÁ, Jana a Petra KANIOKOVÁ VESELÁ. *Sociologické aspekty managementu*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2792-9.

Oproti otevřené vzdělávací akci, která je popsána v předchozí podkapitole, není na pravidelné setkání připraveno předem žádné zásadní téma, naopak je největší prostor dáván samotným seniorům k dotazům, připomínkám a z toho vyplývající diskusi.

I termín pravidelných setkání je předem vždy inzerován prostřednictvím magistrátních novin, které dostává každý občan města Děčína zdarma do své schránky. Informování tímto způsobem se ve všech případech osvědčilo, neboť informaci touto formou dostanou skutečně všichni senioři, zatímco pokud by informování probíhalo např. prostřednictvím elektronických médií, tak by tomu tak nebylo, protože značná část seniorů internet nepoužívá.

V některých případech tato pravidelná setkání slouží i k informování seniorů o záměrech vedení města, která se jich dotýkají a samozřejmě slouží i jako možnost prezentování města např. v oblasti služeb pro seniory apod.

I pravidelných setkání se seniory se velmi často účastní novináři.

Senioři jsou pro město jako pro instituci zcela nezanedbatelným segmentem stakeholderů, které je nutné uspokojit a zároveň jim dát možnost se určitým způsobem zapojit do systému rozhodování o záležitostech, které na ně mají dopad.¹⁰⁴

3.3 Návštěvy v domech s pečovatelskou službou a v domovech pro seniory

Ve statutárním městě Děčíně jsou čtyři domy s pečovatelskou službou, ve kterých žije téměř 600 seniorů. Všechny tyto domy jsou spravovány městem prostřednictvím vlastní příspěvkové organizace.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ PAVLÍK, Marek a Marek BĚLČÍK. *Společenská odpovědnost organizace: CSR v praxi a jak s ním dál*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3157-5.

¹⁰⁵ Pečovatelská služba. *Centrum sociálních služeb DĚČÍN, p. o.* [online]. 2005 - 2013 [cit. 2013-06-25]. [Dostupné z: http://www.cssdecin.cz/index.php/pecovatelska-sluzba](http://www.cssdecin.cz/index.php/pecovatelska-sluzba).

V těchto domech žijí vesměs aktivní senioři, kteří nezůstávají jen za zdmi svého obydlí, ale chodí sami na nákupy, procházky, výlety, návštěvy apod. Ani přímo v domě nejsou pod stálým dohledem personálu. Jedná se o zcela běžný způsob samostatného bydlení a organizování domácnosti s tím, že senioři mají v domech s pečovatelskou službou k dispozici v případě potřeby odborný zdravotnický personál a jsou jim poskytovány některé služby jako např. praní, vaření, úklid atd. Nejedná se tedy primárně o zdravotnické zařízení ale o bydlení, které je uzpůsobeno potřebám seniorů.¹⁰⁶

V Děčíně se nadále nachází dva domovy pro seniory, ve kterých žije necelých 200 klientů.¹⁰⁷ Domovy pro seniory jsou určeny primárně pro osoby se sníženou samostatností, které potřebují určitou míru asistence. Nejedná se však o osoby vyžadující stálou lůžkovou péči. Oproti seniorům, kteří žijí v domech s pečovatelskou službou, senioři žijící v domově pro seniory tento až na výjimky neopouští, protože jsou více či méně závislí na svém okolí, které je ošetřuje.¹⁰⁸

V obou případech se jedná o stav, kdy na jednom místě žije velké množství seniorů, kteří jsou pod vlivem určitých potenciálních bezpečnostních rizik. V prvním případě je rizik samozřejmě mnohem více, což je dáno faktem volného a častého pohybu seniorů mimo svůj domov, zatímco v druhém případě se jedná o rizika, která se mohou vyskytnout zejména v rámci domova a jeho bezprostřední blízkosti, např. na zahradě apod.

Městská policie prostřednictvím strážníků – lektorů tato zařízení pro seniory navštěvuje a zejména na základě zájmu samotných seniorů jim předává nejrůznější rady, doporučení, varování apod., aby jejich život byl bezpečnější. Vzdělávání probíhá zejména formou přednášek s diskuzí s použitím vhodné prezentační techniky. Vzdělávání je rozloženo do několika vzdělávacích bloků tak, aby byly postupně probrány hlavní rizika, a je opakováno v různých

---

¹⁰⁶ VONDRÁČEK, Lubomír, Vlasta WIRTHOVÁ a Jindra PAVLICOVÁ. *Základy praktické terminologie pro sestry: terminologie pro sestry*. Grada, 2011. ISBN 978-802-4736-976.

¹⁰⁷ Domov pro seniory. *Centrum sociálních služeb DĚČÍN* [online]. © 2005 - 2013 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.cssdecin.cz/index.php/domov-pro-seniory>.

¹⁰⁸ FRIEDLOVÁ, Karolína. *Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4713-144.

obměnách zhruba jednou měsíčně pro lepší zapamatování a aktualizaci. Náplň vzdělávání vyplývá z popisu jednotlivých vzdělávacích programů popsanych v dalších podkapitolách.

3.4 Přednášky pro členy klubů seniorů

V Děčíně se nachází dva kluby seniorů, které jsou velmi hojně navštěvovány. Členové těchto klubů v nich tráví poměrně hodně času. Kluby seniorů jsou, díky svým provozovatelům, dějištěm nejen pouhého setkávání seniorů, ale i mnoha tematických akcí, k nimž patří i vzdělávání seniorů k bezpečnému životu, které provádí Městská policie Děčín. Systém vzdělávání v klubech je velmi podobný se systémem zavedeným ze strany městské policie v domech s pečovatelskou službou či v domech pro seniory. Opět se jedná o jakýsi seriál přednášek, při kterých jsou senioři v několika blocích postupně seznamováni s riziky a možnostmi, jak jim předcházet.

I tato forma vzdělávání seniorů je zajímavým tématem pro novináře, což je ze strany vedení městské policie vítáno, neboť veřejnost díky medializaci podobných aktivit tuto složku města vnímá více jako preventivní se snahou pomáhat a být občanům partnerem a ne jen být represivním orgánem města.¹⁰⁹

Jaro Krivohlavý připomíná, že kromě udržování zdravého těla je také nutný mentální trénink, a to nejen k zachování mentálních funkcí na dobré úrovni, ale i za účelem přijímání nových informací, které jsou pro život v dané společnosti užitečné. Jako jednu z nejvýznamnějších aktivit seniorů v tomto ohledu vnímá navštěvování klubů seniorů a aktivní účast na akcích, které jsou

---

¹⁰⁹ Ochrana seniorů: Strážníci jim dávají alarmy. *Děčínský deník.cz* [online]. 14. 11. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ochrana-senioru-straznici-jim-davaji-alarmy.html?reakce=iq&iq=.

jimi organizovány.¹¹⁰ Městská policie svou nabídkou vzdělávání pomáhá aktivně naplňovat plány akcí děčínských klubů seniorů užitečným obsahem.

3.5 Cílené preventivní akce zaměřené na osaměle žijící seniory

V Děčíně žije řada seniorů zcela osaměle. V mnoha případech se jedná o osoby více či méně nemocné a tedy žijící v ohrožení, že v případě nutnosti neodkladné pomoci se jim jí nedostane. To je hlavní důvod, proč se Městská policie Děčín snaží pracovat i s těmito občany města. Kromě toho i jim stejně jako ostatním seniorům hrozí rizika plynoucí ze života v dnešní společnosti. Řada seniorů z této skupiny se účastní akcí, které byly popsány výše. Existuje ovšem určité procento seniorů, které se žádných vzdělávacích akcí pořádaných městskou policií neúčastní a je tedy nutné je vyhledat a navštívit individuálně alespoň jednorázově s cílem předání nejdůležitějších informací. Podle Ludmily Čírtkové patří osaměle žijící senior mezi občany se zvýšenou zranitelností trestnou činností.¹¹¹

Strážník – lektor při kontaktu s takovým seniorem jej zejména seznámí s existencí městské policie a s možností tuto instituci využít v jakékoli svízelné situaci, do které se může dostat. Předá mu informace o způsobu kontaktování této bezpečnostní složky, dále informace o možnostech využívání osobních tísňových tlačítek včetně zprostředkování této služby a nepřeberné množství informací o rizicích, která na seniora číhají v domnělém bezpečí domova či na ulici. Cílem není samozřejmě seniora strašit, ale informovat a poučit o reálných rizicích a zejména jej vzdělat v oblasti možností prevence těchto rizik.

---

¹¹⁰ PREISS, Marek a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Trénování paměti a poznávacích schopností*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4727-387.

¹¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.

Pokud je senior v oblasti prevence kriminality poučený, je větší pravděpodobnost, že se nestane obětí trestného činu. Bohužel osamělí senioři jsou pro pachatele trestných činů mnohdy snadnou a proto i vyhledávanou obětí. Mnohdy se osamělý senior stává obětí i tak závažných trestných činů jako je loupežné přepadení.¹¹²

3.6 Práce se seniory v terénu

Strážníci Městské policie Děčín jsou vedením městské policie instruováni, aby při dohledu nad bezpečností ve městě a při dohledu nad veřejným pořádkem věnovali zvýšenou pozornost seniorům. Úkolem strážníků je např. sledovat seniory, zda jejich chování nezavdává příčinu či možnost je okrást. V době výplat důchodů sledují strážníci prostranství kolem děčínských pošt, zda se v místě nevyskytují podezřelé osoby tipující vhodné seniory pro následné okradení o důchod či osoby, které by se mohly pod nějakou záminkou pokusit na seniorovi vylákat podvodně větší obnos peněz. Strážníci v problémových lokalitách dohlíží na bezpečnost seniorů u bankomatů. Při kontrolách supermarketů sledují, zda senioři nenechávají kabelky apod. v nákupních košících bez patřičného dohledu, sledují, zda si senioři dostatečně zabezpečují svá vozidla a nenechávají v nich viditelně cenné věci. Strážníci sledují seniory v provozu na pozemních komunikacích zejména jako chodce, zda si nepočínají nebezpečně. Strážníci kontrolují městské parky, které senioři navštěvují a hlídají, aby senioři nebyli obtěžováni nebo přímo ohrožováni či napadáni závadovými osobami apod.

V případě negativních zjištění je úkolem strážníků seniora vhodným způsobem oslovit a na nebezpečí jej upozornit a vysvětlit mu, co dělá špatně a jak jinak by se v dané situaci, čase a místě mohl chovat, aby se vyhnul

---

¹¹² Dva muži v maskách ukradli ženě všechny úspory. *Naše Děčínsko* [online]. 21. 04. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.nasedecinsko.cz/decinsko-aktualne/dva-muzi-v-maskach-ukradli-zene-vsechny-uspory/?aktualitaId=5849>.

potenciální hrozbě. V případě, že strážníci zjistí hrozbu, kterou senior sám přímo nezapříčinil, pak musí provést takové opatření, aby ji odvrátili. Prevence je nedílnou součástí pracovní rutiny všech děčínských strážníků, přičemž i vzdělávání všech strážníků v této oblasti je věnována ze strany vedení městské policie značná pozornost.

I v lokalitách města, které nejsou v podstatě vůbec zatíženy kriminalitou, je důležité, aby měl senior pocit bezpečí, který je pro něj jednou ze základních potřeb. Jana Mlýnková ve své publikaci konstatuje, že u seniorů se do popředí hodnot dostává potřeba zdraví, klidu, bezpečí a spokojenosti s tím, že senioři se vrací k základům Maslowovy pyramidy potřeb, přičemž potřebu bezpečí staví na první místo.¹¹³ V tomto ohledu sehrává přítomnost strážníka na ulici v blízkosti seniora velmi silnou roli, přičemž přímá komunikace se seniorem v terénu pocit bezpečí ještě více posiluje, neboť senior zcela zřetelně vnímá, že strážník je na ulici pro něj a je mu kdykoli k dispozici.

Vnímání pocitu bezpečí občana obecně a seniora zvláště je jedním z hlavních cílů při zjišťování požadavků směrem k městské policii během všech výše uvedených forem setkávání strážníků se seniory. Konstatování, že v určité lokalitě nedochází k trestné činnosti, samo o sobě nedá občanovi dostatečný pocit bezpečí, ten je nutné podtrhnout přítomností strážníka na ulici, čímž se bezpečí stává viditelné.

Městská policie Děčín proto dlouhodobě do popředí staví prevenci kriminality a s ní spjatý pocit bezpečí občanů seniory nevyjímaje.¹¹⁴

Při tvorbě bezpečnostní politiky města jsou určující přístupy objektivistický a subjektivistický, přičemž objektivistický staví zejména na základě přesných statistik výskytu patologických jevů v daném městě a subjektivistický se zaměřuje na interpretaci bezpečnosti pomocí vnitřních pocitů na základě subjektivních výpovědí občanů i odborníků. Podle

---

¹¹³ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-727.

¹¹⁴ Horák: Prevenci dáváme v Děčíně přednost. *Děčínský deník.cz* [online]. 27. 9. 2008 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/horak-prevenci-davame-v-decine-prednost20080927.html.

subjektivistického přístupu je primární formou existence bezpečnosti individuální pocit bezpečí, který je charakterizován takovými kvalitativními znaky subjektivního prožívání, jako jsou pocit jistoty, pořádku, pokoje, stability, harmonie apod.¹¹⁵ V tomto ohledu musí městská policie a zejména jednotliví strážníci v ulicích města sehrávat zásadní pozitivní roli, je to jedno z hlavních poslání této instituce.

3.7 Dny otevřených dveří

V rámci community relations, jenž je formou public relations, což je forma budování vztahů s místními komunitami a prezentace společenské odpovědnosti za kvalitu života a rozvoj prostředí města Městské policie Děčín, plánuje tato dny otevřených dveří.¹¹⁶

Zhruba jednou za rok je Městskou policií Děčín pořádán den otevřených dveří určený pro seniory. Další takové akce jsou pořádány pro děti a mládež, což je organizováno zejména ve spolupráci s děčínskými školami.

Během dne otevřených dveří mají senioři možnost nahlédnout do prostor městské policie, seznámit se chodem této instituce na vlastní oči, poznat systém řízení strážníků v terénu, seznámit se s městským kamerovým systémem a s další technikou využívanou strážníky, podívat se na fyzickou přípravu strážníků a zejména pak popovídat si s konkrétními strážníky a získat odpovědi na své dotazy.

Den otevřených dveří se jeví jako vhodný nástroj pro navázání kontaktů mezi seniory a strážníky a zvýšení důvěry seniorů v městskou policii. Je to také velmi vhodný doplněk ke všem formám vzdělávání seniorů v oblasti prevence

---

¹¹⁵ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4735-634.

¹¹⁶ JURÁŠKOVÁ, Olga a Pavel HORŇÁK. *Velký slovník marketingových komunikací*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4354-7.

kriminality, neboť senioři vidí mnohé na vlastní oči a při vlastním vzdělávání pak mnoho pojmů pro ně nejsou jen slova bez obsahu.

Dny otevřených dveří pořádá Městská policie Děčín v rámci svého public relations, přičemž tyto akce nemají primárně za cíl racionální výklad informací a argumentů, ale je sledováno zejména vytvoření emotivně volnějšiho, příjemného a působivého zážitku pro jednotlivé účastníky. Cílem je samozřejmě seznámit účastníky se způsobem činnosti městské policie, se zázemím strážníků, s dalším personálem městské policie atd.¹¹⁷ Dobré vztahy, ke kterým mohou tyto akce napomáhat, jsou základem pro další dobrou komunikaci se seniory a v mnoha případech se právě na jejich základě senioři rozhodnout účastnit se některé z forem vzdělávání, které Městská policie Děčín seniorům nabízí s cílem dosáhnout jejich většího bezpečí a potažmo spokojenosti.

---

¹¹⁷ SVOBODA, Václav. *Public relations moderně a účinně*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2866-7.

4. SPOLUPRÁCE SE SENIORY NA ZLEPŠOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE MĚSTA

Při tvorbě bezpečnostní politiky města a plánování konkrétních preventivních aktivit je bezpodmínečně nutné spolupracovat i se seniorskou částí populace. Seniorům je nutné dát na oficiální půdě možnost vyjádřit své požadavky, problémy a návrhy, které se týkají této oblasti. Po nezbytné a nutné konzultaci je pak důležité s takto nabytými informacemi dále pracovat a upravit bezpečnostní politiku města tak, aby byla vůči seniorům vstřícná. Tato spolupráce či participace na bezpečnostní politice města se netýká výhradně jen samotných seniorů, ale i dalších osob, které mají o problémech seniorů povědomí a mohou přispět svými poznatky k tvorbě koncepcí a plánů na poli bezpečnosti seniorů. Jedná se zejména o příbuzné seniorů, o pečující personál apod.

Je nutné podotknout, že spolupráce se seniory na poli bezpečnosti není výhodná jen pro ně, ale i pro samotné tvůrce bezpečnostní politiky, protože v některých případech do spolupráce vstupují senioři, kteří mají v oblasti bezpečnosti zkušenosti či vzdělání, nebo bezpečnost byla dokonce jejich povoláním. Jedná se např. o bývalé policisty, strážníky, celníky atd. Tito senioři jsou se svými kvalifikovanými připomínkami a náměty nezanedbatelnou pomocí pro aktuálně činné pracovníky v oblasti bezpečnosti města. Zkušeností seniorů využívá řada firem z důvodů jejich znalostí, dlouholeté praxe, kontaktů apod., které mladí lidé nemají a mnohdy se je nemají ani kde naučit.¹¹⁸ V mnoha ohledech by se město mělo chovat jako firma, kromě ekonomiky to může být právě i bezpečnost. Praxe zatím ukazuje, že tato spolupráce je přínosem pro obě strany.

Možností, jak mohou ve městě Děčíně do bezpečnostní politiky senioři zasahovat a jak ji ovlivňovat, je více a jsou rámcově popsány v dalších podkapitolách.

---

¹¹⁸ HUBINKOVÁ, Zuzana. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1593-3.

4.1 Aktivní účast seniorů v systému bezpečnosti města a aktivní zapojování seniorů do koncepční tvorby bezpečného prostředí a systému prevence kriminality

Zastupitelstvo statutárního města Děčína se pro volební období 2010 – 2014 skládá z 27 členů (8 členů ČSSD, 7 členů ODS, 6 členů VPM – Volba pro město, 3 členové KSČM, 2 členové Severočeši.cz a 1 člen TOP 09). Zastupitelstvo je vrcholným orgánem obce, který se schází zpravidla jednou měsíčně. Jednání zastupitelstva města jsou veřejná. Ze všech zasedání Zastupitelstva města Děčína se pořizuje zvukový i obrazový záznam a on-line vysílání. Obrazové a zvukové záznamy z jednotlivých zasedání jsou následně umístěny na webové stránky města a jsou veřejně dostupné.¹¹⁹

V děčínském zastupitelstvu zasedá 6 zastupitelů starších 65 let, z nichž jeden je náměstkem primátora a 6 zastupitelů starších 60 let, z nichž jeden je primátorem. Zastoupení těchto volených zástupců seniorského věku je do určité míry zárukou, že problémy občanů města v seniorském věku budou vnímány velmi intenzivně a bude k nim přistupováno formou aktivní politiky.

Primátor města je podle zákona hlavním velitelem městské policie, přičemž kromě jiného dohlíží i na systém prevence kriminality a na jednotlivé aktivity v této oblasti a je přirozené, že na preventivní aktivity cílené na seniory klade značný důraz a sám aktivně přispívá svými návrhy a náměty do systému tvorby bezpečnostní politiky města.

I další zastupitelé se o problémy seniorů zajímají poměrně intenzivně, nicméně právě zastupitelé v seniorském věku jsou občany – seniory vnímáni jako jejich přímí zástupci mnohem více, než zastupitelé mladší. Do orgánů města se tedy problémy týkající se seniorů dostávají jak přímo ze strany zastupitelů, tak i zprostředkovaně od seniorů obecně skrze své zastupitele.

---

¹¹⁹ Zastupitelstvo města Děčín. *Oficiální internetové stránky statutárního města Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.mmdecin.cz/vedeni-mesta-2/zastupitelstvo-mesta>.

Veškeré strategické dokumenty, které se týkají bezpečnosti města, jsou předkládány zastupitelstvu, ve kterém jsou následně diskutovány a poté jsou buď schvalovány, nebo brány na vědomí. Např. se jedná o každoroční zprávu o činnosti Městské policie Děčín¹²⁰, Strategii prevence kriminality statutárního města Děčína, Komunitní plán statutárního města Děčína, Jednotlivé projekty prevence kriminality, mnohé záměry v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality atd.

Veškeré plánování v oblasti prevence kriminality ve městě Děčíně navazuje na strategii prevence kriminality na území Ústeckého kraje, který konstatuje, že v současné době je vhodné zaměřovat se na preventivní aktivity typu sociální prevence a informování občanů. Projekty sociální prevence se zaměřují zejména na odstraňování sociálně nežádoucích jevů a zmírňování jejich důsledků. Dále je vhodné věnovat větší pozornost dětem a mladistvým a seniorům. Senioři jsou jednou ze skupin obyvatelstva nejvíce ohroženou kriminalitou. Senioři se stávají nejčastějšími oběťmi krádeží, loupežných přepadení a podvodů.¹²¹

Velkou skupinou seniorů jsou děčínští zahrádkáři. Ve městě Děčíně je 9 velkých zahrádkářských kolonií a působí zde několik zahrádkářských svazů. Vedení města, zejména výše zmiňovaný náměstek primátora, se podle možností účastní všech členských schůzí těchto svazů a přenáší na vedení městské policie požadavky jednotlivých členů, které se týkají bezpečnosti. Jedná se o bezpečnost jak přímo zahrádkářských kolonií, které jsou velmi často cílem zlodějů a vandalů, tak i jednotlivých seniorů v běžném životě. V některých případech se schůzí účastní i ředitel Městské policie Děčín nebo jeden z jeho zástupců.

Rada města Děčína zřídila Komisi prevence kriminality jako svůj iniciativní a poradní orgán, která svá stanoviska, náměty k řešení projednaných záležitostí apod. předkládá radě města. Komise je ze své činnosti odpovědná

---

¹²⁰ Výslednost MP. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=vyslednost-mp>.

¹²¹ STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE. *Ústecký kraj* [online]. 2008 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1639421.

radě města a zejména vytváří program prevence kriminality, provádí analytickou činnost v oblasti prevence kriminality a zpracovává odborná stanoviska v oblasti prevence kriminality, zajišťuje realizaci programu prevence kriminality a poskytuje odborné konzultace subjektům, které se podílí na realizaci aktivit v oblasti prevence kriminality. Dále plní na základě pověření radou města i další úkoly v oblasti prevence kriminality. Jednání komise se uskutečňuje minimálně jednou měsíčně a z jednání je pořizován zápis, který je následně zveřejněn na webových stránkách magistrátu města Děčína. Zápis z jednání obsahuje stručný popis projednaných bodů a doporučení radě města, pokud vzejdou z jednání komise.¹²² Členy tohoto orgánu jsou i občané v seniorském věku. Ti byli do komise nominováni na základě jejich ochoty aktivně řešit problémy seniorů a zapojovat se do tvorby bezpečnostních koncepcí a plánů prevence kriminality.

Z výše uvedeného vyplývá, že děčínští senioři mají velké zastoupení v nejrůznějších orgánech města a i jinými cestami se mohou aktivně a zcela přímo účastnit na tvorbě systému bezpečnosti města a aktivně se zapojovat do koncepční tvorby bezpečného prostředí a systému prevence kriminality.

4.2 Senioři sobě - Community policing

Community policing se dá vymezit jako výkon policejní práce založený na vzájemné spolupráci mezi policií, samosprávou a občany, popř. dalšími organizacemi.¹²³

Pro práci Městské policie Děčín je stěžejní spolupráce s občany, protože právě kvůli nim byla městská policie zřízena. Pro každou policii je prvotní zabývat se trestnými činy, které se již staly. Pro občana je ovšem mnohem důležitější stav společnosti, ve kterém k trestným činům dochází co

---

¹²² Rada města Děčín. *Oficiální internetové stránky statutárního města Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.mmdecin.cz/vedeni-mesta-2/rada-mesta#Komise-prevence-kriminality>.

¹²³ *Kapitoly o bezpečnosti*. Karolinum, 2007. ISBN 978-802-4614-403.

nejméně, v ideálním případě vůbec. Většina protiprávního jednání vykazuje určité apriorní znaky, ze kterých lze usuzovat na nebezpečí ještě dříve, než k trestnému činu dojde. Městská policie v Děčíně se snaží s občany komunikovat a vyzývat je ke spolupráci, jenž spočívá zejména v oznamování nejrůznějších podezřelých skutečností. Důležité je, aby občan rámcově věděl, co má oznámit, kam, případně komu a jakou formou. Tyto informace jsou směrem k veřejnosti vysílány prostřednictvím médií, jsou součástí preventivního vzdělávání a v rámci webových stránek Městské policie Děčín je pro tyto účely zřízen i kontaktní formulář.¹²⁴

I v rámci preventivního vzdělávání seniorů jsou tyto informace součástí obsahu vzdělávání, který je seniorům předáván. V rámci strategie či přístupu k policejní práci formou community policing jsou senioři velmi důležitou skupinou. Nejenže patří k nejohroženějším, ale také patří k nejcitlivějším osobám k nežádoucím jevům ve společnosti, a navíc velmi často se sledování svého okolí se zálibou věnují, zejména v okolí svého bydliště.

Nicméně je stále nutné seniorům zdůrazňovat, že důležité je jednat ihned a ne s časovým odstupem.¹²⁵ Senior v městské policii musí spatřovat partnera, kterému na něm záleží, jinak bude s oznamováním podezřelých skutečností váhat, bude se stydět, bude mu to tzv. hloupé, nebude chtít obtěžovat apod. To znamená, že strážník přijímající oznámení od seniora musí být velmi vstřícný a trpělivý a senior musí vidět, že jeho snaha se nemíjí účinkem a že na základě jeho aktivity strážníci skutečně konají.

Pokud je se seniory navázána dobrá spolupráce, tak jsou v systému prevence kriminality velkým přínosem a díky spolupráci s nimi lze předejít mnoha protiprávním činům nebo alespoň odhalit jejich pachatele, a tak chránit i je samotné.

---

¹²⁴ Kontakt. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=contact>.

¹²⁵ Neodkládejte oznámení, varují strážníci v Děčíně. *Děčínský deník.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/neodkladejte-oznameni-varuji-straznici-v-decine-20130701.html.

4.3 Informační podpora pro příbuzné seniorů

Jedním z předpokladů úspěchu na poli prevence kriminality je stav, kdy správní lidé mají ve správnou dobu správné informace. Mnohem lepší je přijímat konkrétní opatření na základě informací, které vyplývají z objektivního vnímání dění ve společnosti, než se chovat pouze intuitivně. Dostatek kvalitních a relevantních informací je dobrou prevencí např. před chováním, které zavdává příčinu bezpečnostního rizika.¹²⁶

Samozřejmě je nutné, aby byl zachován tok potřebných informací všemi směry, minimálně směrem k městské policii a směrem od ní.

Informace jsou ovšem nutné nejen pro cílovou skupinu, tedy pro samotné seniory, ale i pro další osoby, které hrají podstatnou roli v životě seniora, a to jsou jeho blízcí příbuzní, zejména ti, kteří s ním žijí ve společném obydlí nebo ti, kteří jsou s daným seniorem v permanentním kontaktu. A jak bylo výše uvedeno, je také pro městskou policii nutné získávat informace od této skupiny občanů.

4.3.1 poskytování informací příbuzným seniorů

Na veškeré vzdělávací akce pro seniory, které pořádá Městská policie Děčín, jsou zváni i příbuzní seniorů. Důvodem je předání informací i dalším osobám, které mohou pomoci seniorovi při praktickém používání předávaného obsahu vzdělávání a někdy mohou např. některé záležitosti v klidu domova seniorovi dovysvětlit nebo je s ním ještě dále rozebrat. Jako opodstatněné se toto opatření jeví zejména u výrazně starších nebo méně samostatných seniorů či u seniorů trpících byť začínající demencí.

---

¹²⁶ KALVACH, Zdeněk. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4740-263.

Výhodou je také to, že si příbuzní seniorů po absolvování vzdělávání více uvědomují rizika hrozící seniorovi a jsou pak mnohem ochotnější mu pomáhat v mnoha oblastech jeho bezpečnosti.

Důležitým aspektem vzdělávání seniorů je jejich motivace. Pokud senior cítí, že je s ním někdo, kdo mu je oporou, tak jeho motivace stoupá, což je neopomenutelný důvod účasti příbuzných seniorů na jejich vzdělávání.¹²⁷

4.3.2 Příjem informací od příbuzných seniorů

Ohromnou studnicí poznání jsou pro strážníky – lektory příbuzní seniorů, se kterými je nutné intenzivně komunikovat a přebírat od nich zkušenosti a poznatky z reálného života seniorů. Od příbuzných často přichází informace, které by senior sám nikdy nepodal. Někdy je to z důvodu studu, zhoršené paměti, oslabení smyslů apod., někdy i proto, že konkrétní informaci nepovažuje za důležitou.

V neposlední řadě je pak důležitá role rodiny v péči o seniora, a to i v péči o jeho bezpečnost. Je tedy logické, že i příbuzní seniora musí být dostatečně edukováni v oblasti prevence kriminality. Senior pomoc ze strany blízkých navíc přijímá mnohem ochotněji než od cizích osob a je zbaven i domnělého pocitu závislosti na pomoci odborníků, kterým může trpět.¹²⁸

---

¹²⁷ KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4721-699.

¹²⁸ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-727.

II. PRAKTICKÁ (EMPIRICKÁ) ČÁST

5. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU BEZPEČNĚ DOMA

Veškeré vzdělávání seniorů k bezpečnému životu, které je poskytováno Městskou policií Děčín, je rozděleno do několika základních vzdělávacích programů a ty pak do jednotlivých bloků tak, aby seniorům byly informace předkládány v ucelené formě a měly určitou logickou návaznost. Níže popsané programy jsou využívány při vzdělávání seniorů, které je koncipováno jako kontinuální. Jednotlivé bloky mohou být i náplní nárazových vzdělávacích akcí, které mají za cíl posílit bezpečnost seniora v určitém bezpečnostním segmentu.

Veškeré bezpečnostně-preventivní vzdělávání seniorů je organizováno při vědomí toho, že trestná činnost se v důsledku preventivních aktivit nejenže nerozšíří do jiných časů a lokalit, ale zisky z preventivního vzdělávání se přenesou do dalších oblastí života seniorů, např. lepší dovednost komunikace, lepší orientace ve výpočetní technice, lepší orientace na trhu s různým zbožím, zvýšení asertivity seniorů atd.¹²⁹

Vzdělávací program Bezpečně doma se zabývá seniorem v domácím prostředí a riziky, které v něm seniorovi potenciálně hrozí. Jedná se o hrozby způsobené druhou osobou, technickou závadou, akutní zdravotní potíží seniora, živelní pohromou apod. Tento program je rozdělen do jednotlivých vzdělávacích bloků podle jednotlivých druhů potenciálního nebezpečí. Většina obsahu jednotlivých vzdělávacích bloků je tvořena na základě praktických zkušeností policistů a strážníků, a to přímo z dění v oblasti bezpečnosti ve městě Děčíně. Velký důraz je kladen na to, aby obsah vzdělávání byl pro

---

¹²⁹ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.

seniora užitečný s ohledem na místo, ve kterém žije a s ohledem na konkrétní trestnou činnost směřovanou proti seniorům.

Na konci většiny vzdělávacích bloků obdrží senioři od městské policie drobný dárek, jako je např. propiska, osobní alarm, samolepka na dveře s tísňovými čísly, drobnou publikaci o bezpečnostní problematice apod.

5.1 Zajištění obydlí proti vstupu nepovolaným osobám

Tento blok se primárně věnuje zabezpečení obydlí seniora proti vloupání, tedy proti vniknutí zloděje do bytu či do domu. V případě kontinuálního vzdělávání seniorů strážníky je zařazován na začátek vzdělávání, neboť bezpečné obydlí je základem pozitivního pocitu bezpečí.

Největší počet trestných činů je stále páchán v oblasti majetkové kriminality, a to zejména v podobě vloupání do bytů a dalších uzavřených prostor. Vloupáním se podle §121 trestního zákoníku rozumí vniknutí do uzavřeného prostoru lstí, nedovoleným překonáním uzamčení nebo překonáním jiné jistící překážky s použitím síly.¹³⁰ Jde o nebezpečný útok nejen z hlediska ztráty majetku, ale i proto, že vykradení obydlí je pro každého postiženého psychickým šokem, což u seniorů platí dvojnásob. K faktu ztráty soukromí se přidává většinou i to, že kromě běžných věcí nenávratně zmizí i předměty, ke kterým má poškozený osobní vztah (fotografie, listiny, doklady, různé památné věci apod.). V případě vandalského poničení obydlí, což se nezřídka děje také, je pocit pokoření a šoku ještě vyšší.¹³¹

Seniorovi jsou předkládány možnosti, jak správně zabezpečit své obydlí proti vloupání jak v době, kdy není doma, tak i v době, kdy se v bytě zdržuje:

- bezpečnostní dveře,

---

¹³⁰ Hlava VIII: Výkladová ustanovení. *Trestní zákoník.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/trestni-zakonik/cast1h8.php>.

¹³¹ SMEJKAL, Vladimír a Hana SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ. *Velký lexikon společenského chování*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3650-1.

- bezpečnostní zámek,
- zamykání dveří do bytu zevnitř, zejména na noc,
- mříže na oknech (byty v přízemí),
- bezpečnostní folie na okna,
- zavírání oken (zejména v nižších patrech),
- možnosti elektronické ochrany s místním alarmem či s napojením na pult centralizované ochrany,
- neupozorňování na nepřítomnost,
- dobré vztahy se sousedy, kteří mohou být ohlídat, v době nepřítomnosti vybírat schránku apod.,
- přesměrování telefonu na mobilní telefon v době nepřítomnosti,
- zamykání domu,
- osvětlení před domem a v domě,
- volný pohled na vchod do domu z ulice,
- neposkytování informací o majetkových poměrech cizím lidem,
- nezveřejňování fotografií interiéru domova na sociálních sítích,
- hotovost a cennosti v bytě,
- automatické rozsvěcení světel v době nepřítomnosti,
- kamerové systémy,
- pojištění.

Kromě vysvětlení jednotlivých pojmů, které souvisí se zabezpečením obydlí podle jednotlivých bodů, je seniorům vysvětlováno, kde a jak si správné zabezpečení pořídit, jaké bezpečnostní agentury v místě jeho bydliště působí, kolik jednotlivé bezpečnostní prvky zhruba stojí apod. Veškeré tyto informace jsou vždy podávány v obecné rovině tak, aby ze strany strážníka realizujícího vzdělávací blok nebyla dělána reklama žádnému konkrétnímu podnikatelskému

subjektu. Senioři jsou pouze informováni o existenci Cechu mechanických zámkových systémů ČR, který spolupracuje i s Ministerstvem vnitra ČR na realizaci projektu Bezpečná země, o kterém jsou senioři rámcově během vzdělávání informováni.¹³²

Důležitou součástí tohoto bloku jsou dále informace o tom, jak postupovat, pokud již ke vloupání došlo. To znamená, že senior obdrží informace o tom, jak se má chovat na místě vloupání, a to zejména s ohledem na možnost, že pachatel je ještě v bytě, jak neponičit případné stopy, koho kontaktovat, co nahlásit atd.

5.2 Chování při hrozícím nebezpečí (unikající voda, plyn, nebezpečí úrazu elektrickým proudem...)

V dalším bloku je senior poučen, jak nejlépe se má zachovat v případě, že v místě jeho bydliště či přímo v jeho obydlí dojde k nebezpečné situaci vyvolané únikem plynu, unikající vodou, závadou na elektroinstalaci apod.

S těmito nebezpečnými případy ohrožení, zejména v souvislosti s únikem plynu, mnohdy souvisí i nutnost evakuace, přičemž i v praxi se ukázalo, že poučení seniorů v této oblasti je nutností.¹³³ V případě mimořádné události musí senioři rámcově vědět, co evakuace znamená, co obnáší, co oni sami mají dělat, čí příkazy poslouchat apod. Vzhledem k tomu, že evakuace je souhrnem opatření k zabezpečení přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu z míst ohrožených mimořádnou událostí v daném pořadí priority na jiné území, není možné na

---

¹³² PROJEKT BEZPEČNÁ ZEMĚ. *Cech mechanických zámkových systémů ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z: <http://cmzs.cz/PROJEKT-BEZPECNA-ZEME>.

¹³³ FOTO/VIDEO: Hrozil výbuch. Lidé opustili dům. *Děčínský deník.cz* [online]. 26. 3. 2009 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/pozary/hasici-budou-evakuovat-dum-kvuli-plynu20090326.html>.

místě mimořádné události ztrácet čas školením občanů. Poučený občan ví, co má dělat a lépe a rychleji přijímá instrukce osob evakuaci zajišťujících.¹³⁴

Hlavními tématy probíranými v tomto bloku jsou:

- linky tísňového volání,
- varovný signál,
- evakuace,
- prostředky improvizované ochrany,
- požár v domě nebo bytě,
- závada na elektroinstalaci,
- unikající voda,
- unikající plyn,
- hlavní uzávěr vody, plynu, hlavní jističe.

Veškerá témata jsou v průběhu vzdělávání ilustrována reálnými událostmi tak, aby senioři lépe pochopili závažnost problému, a vždy je dán dostatečný prostor pro dotazy a následnou diskusi.

5.3 Podvodníci zneužívající důvěru seniorů

Mnoho smutných příběhů okradených a podvedených seniorů má nápadně podobný scénář. Na dveře jejich domu zaklepe člověk, který přišel opravit unikající plyn, odečíst vodoměr nebo zkontrolovat komín apod. Pokud se podvodník nechce oblékat do montérek a preferuje oblek a kravatu, pak např. předstírá, že přichází z jejich banky, pojišťovny nebo úřadu. Jeho cíl je ale vždy stejný, a to získat důvěru seniora, dostat se k němu domů a okrást ho. A to buď přímo, nebo s pomocí podvodu, např. za použití nějaké tzv. velmi

---

¹³⁴ BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0708-X.

výhodné nabídky zboží nebo služeb. V některých případech se podvodníci vydávají za zástupce nejrůznějších institucí a po seniorech např. požadují finanční zálohy na provedení různých oprav, výměnu zařízení bytu apod. Důvěřivý senior finanční obnos podvodníkovi vydá a peníze už samozřejmě nikdy neuvidí. Strážník – lektor se snaží svůj výklad vždy ilustrovat řadou skutečných příběhů okradených či podvedených seniorů.¹³⁵

Výzkumy o autoritě ukazují, že obzvláště senioři jsou velmi důvěřiví k lidem jen na základě jejich oděvu, slušivého obleku či montérek s firemní výšivkou.¹³⁶

Tento vzdělávací blok je věnován ochraně seniorů před podvodníky, kteří jsou velmi vynalézaví. Cílem je seniory varovat, poučit je o možnostech vlastní ochrany před tímto druhem trestné činnosti.

Velmi důležitou součástí vzdělávacího bloku je poučení seniora o skutečnosti, že v případě i nejmenších pochybností si může přivolat hlídku strážníků, která dotyčného člověka prověří. Důraz je kladen na fakt, že strážníci jsou pro tento případ k dispozici 24 hodin denně, volání na tísňovou linku je zdarma, stejně jako následný výjezd a činnost strážníků na místě, a to i v případě, že podezření se ukáže jako nedůvodné.

Na konci tohoto bloku senioři obdrží samolepku s tísňovými čísly a upozorněním na nezbytnou opatrnost.

---

¹³⁵ Podvodník slibuje: Kamna vyměním za tři tisíce korun. *Děčínský deník.cz* [online]. 1. 2. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20080131.html.

¹³⁶ GÁLIK, Stanislav. *Psychologie přesvědčování*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4247-2.

5.4 Podvodné nabídky prostřednictvím nepřímého kontaktu (poštou, prostřednictvím reklamních akcí, telefonicky, e-mailem...)

V poslední době je velmi diskutované téma reklamních akcí cílených na seniory, na kterých se často stávají cílem zcela nepokrytého podvodného jednání, a to mnohdy i za použití zcela nepřijatelného a neetického nátlaku. Nejedná se sice o jednání přímo kriminální, nicméně je pro seniory a zejména pak pro jejich peněženky ohrožující.

V tomto bloku jsou senioři edukováni v oblasti trestné činnosti, která je často velmi nenápadná a sofistikovaná. Pachatelé této trestné činnosti jsou v mnoha případech dokonce přímo odborně školeni, jak manipulovat s potenciálním zákazníkem a zcela cíleně jej uvádět v omyl, a tak se dopustit záměrně podvodu s cílem zisku. Mnohdy ovládají spin doctoring, což je přesvědčování na základě užití manipulací a falší.¹³⁷

Strážník – lektor se seniory i v tomto bloku probírá nesčetné množství skutečných případů, kdy se senioři stali obětí podvodu. Snaží se seniory přesvědčit o nutnosti opatrnosti a snížení důvěřivosti.

Senior je kromě jiného informován, že v případě jednání v rámci reklamních akcí je on vždy v nevýhodě, protože disponuje mnohem menším množstvím informací než ten, kdo s nabídkou přichází a přináší informace účelové a zkreslené.¹³⁸ I z tohoto důvodu strážníci, kromě jiného, seniory seznamují s cenovými relacemi zboží nabízeného v rámci těchto reklamních akcí a porovnávají je s cenami běžnými v obchodech. Častým motivem pro seniory, proč se reklamních akcí účastnit, je vyplnění volného času a uspokojení potřeby kontaktu s jinými lidmi, a proto strážník – lektor předkládá seniorům jiné možné varianty pro jejich vyžití, např. klub důchodců,

---

¹³⁷ FTOREK, Jozef. *Public relations jako ovlivňování mínění: jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3926-7.

¹³⁸ KARLÍČEK, Miroslav a Petr KRÁL. *Marketingová komunikace: jak komunikovat na našem trhu*. Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3541-2.

vzdělávací aktivity organizované městem, univerzity a akademie třetího věku apod.

Opět je seniorům předkládána nabídka nepřetržité možnosti jakékoli podezření konzultovat se strážníky i možnosti strážníky přivolat v případě, že nabudou dojmu, že je na ně činěn nátlak. Městská policie Děčín aktivně vyhledává reklamní akce cílené na seniory a strážníci se pak akcí účastní a vstupu na tyto akce pak seniory upozorňují na možná rizika a po dobu akce zůstávají v předsálí, neboť na akci samotnou nemá podle platné legislativy strážník volný přístup. Samozřejmě senioři vyjíždějí na různé reklamní akce mimo město Děčín, kde děčínský strážník přímo dohlížet nemůže, nicméně senior je poučen o skutečnosti, že v každém městě funguje linka 156, na kterou se mohou obrátit se žádostí o pomoc.

Při realizaci tohoto vzdělávacího bloku je využívána často videoprojekce s použitím filmů z portálu Youtube, kde je celá řada dokumentů s příslušnou tematikou.¹³⁹

5.5 Bezpečnost seniora v době akutně hrozícího zdravotního nebezpečí

Tento vzdělávací blok se týká zejména seniorů, kteří žijí osaměle. Tito lidé jsou vystaveni extrémnímu nebezpečí, že v případě náhlé poruchy na zdraví se jim nedostane rychlé potřebné pomoci.

Senioři jsou v této části vzdělávání vedeni k nepodceňování tohoto nebezpečí. I když ve většině případů u osaměle žijících seniorů představují pečovatelky či ošetřovatelky nejvýznamnějšího komunikačního partnera a

---

¹³⁹ Šmejdi. *Youtube.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: http://www.youtube.com/results?search_query=%C5%A1mejd%C3%AD%20a%20bezpe%C3%A7nost%20senior%C3%AD%20v%20dob%C4%9B%20akutn%C4%9B%20hroz%C3%AD%20zdravotn%C3%ADho%20nebezpe%C3%A7%C3%AD

současně hlavní jistotu kontaktu a případné pomoci,¹⁴⁰ je seniorům předkládána alternativa možnosti přivolání pomoci skrze městskou policii. S touto možností souvisí seznamování seniorů s technickými možnostmi přivolání pomoci při náhlé zdravotní poruše. Zejména se jedná o mobilní telefony s programovatelnými SOS tlačítky. V současnosti se vyrábí řada typů mobilních telefonů, které jsou určeny přímo seniorům. Mají jednoduché ovládání, velká tlačítka, velký displej a tísňové SOS tlačítko umožňující uskutečnit volání na předem stanovené linky v určeném pořadí.¹⁴¹ Dále pak jsou senioři seznamováni s možností pořízení technického zařízení umožňujícího vysílání tísňového signálu na pult centrální ochrany městské policie.

Součástí tohoto bloku je případné zaškolení k obsluze mobilního telefonu včetně jeho naprogramování i zaškolení k obsluze zařízení, které je napojeno na pult centrální ochrany. Součástí zaškolení je vždy i praktická zkouška.

Princip systému tísňového napojení na pult centrální ochrany spočívá v tom, že mobilní telefon seniora připojeného k systému, je naprogramován tak, aby se po stisknutí tísňového tlačítka automaticky spojil s městskou policií. Po odeslání tísňového signálu městská policie okamžitě dostává základní informace o seniorovi (jméno, adresa apod.), který signál odeslal. Velitel směny pak na místo okamžitě vysílá strážníky a informuje rychlou záchrannou službu. V případě nutnosti je strážník oprávněn i za použití síly otevřít byt a poskytuje první pomoc s následným předáním seniora zdravotníkům. Po prvních neodkladných úkonech strážníci kontaktují blízkou osobu seniora. V některých případech mají strážníci k dispozici i klíče od vchodových dveří do domu za účelem urychlení zákroku. V případě hospitalizace seniora strážníci zabezpečí vchod do bytu.

Důvodem k odeslání signálu může být kromě zdravotních problémů také jiné bezpečnostní ohrožení seniora.

---

¹⁴⁰ KALVACH, Zdeněk. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4740-263.

¹⁴¹ ZIKL, Pavel. *Využití ICT u dětí se speciálními potřebami*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-529.

5.6 Senior při živelní pohromě

Poslední blok vzdělávacího programu Bezpečně doma je věnován situacím, které ohrožují život a zdraví, ale i majetek, a které přicházejí nezávisle na jednání člověka. Tématem jsou tedy živelní pohromy, zejména povodně, požáry, vichřice apod. Cílem je naučit seniory, jak se správně zachovat při mimořádné události, a jaké kroky a jakým způsobem podniknout k úspěšnému zvládnutí situace (varovné signály, evakuace, zásady při opuštění bytu, domu, evakuační zavazadlo, integrovaný záchranný systém). Obsahem tohoto bloku je tedy zejména soubor opatření k ochraně životů a zdraví osob a zahrnuje i další opatření k záchraně majetku, popř. zvířat.

I v tomto bloku jsou využívány krátké dokumentární filmy promítané prostřednictvím dataprojektoru.

Celý blok je prokán příklady z praxe pro zřetelnou ilustraci závažnosti tématu. V minulosti již mnohokrát došlo ve městě Děčíně k mimořádným událostem, kdy bylo nutné přijímat mimořádná opatření včetně evakuace obyvatel, a to i v poměrně masovém měřítku. Nedávno došlo např. k rozsáhlému požáru, který ohrožoval panelové domy v okolí. Bylo nutné evakuovat stovky lidí, mezi kterými bylo značné množství seniorů.¹⁴² Poslední mimořádnou situací, která postihla město Děčín, byly povodně, při kterých bylo evakuováno zhruba 1600 lidí, a to na několik dnů.¹⁴³ Je nutné dodat, že při žádné živelní pohromě nedošlo v posledních letech ke zranění osob.

Z dění posledních dnů a let je zřejmé, že téma živelních pohrom je velmi aktuální a vzdělávat seniory v této problematice má smysl, neboť štěstí přeje připraveným.

---

¹⁴² FOTO, VIDEO: Mohutný požár vyhnal z domova stovky lidí v Děčíně. *Děčínský deník.cz* [online]. 16. 5. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/pozary/foto-na-starem-meste-hori-vyrobna-nabytku-20130516.html>.

¹⁴³ FOTO A VIDEO: Třetí den povodní, voda deptá Děčín a Hřensko. *Děčínský deník.cz* [online]. 4. 6. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/sledujeme-treti-den-povodni-voda-depta-decin-a-hrensko-20130604.html.

Navíc každý člověk zasažený mimořádnou událostí je ohrožen posttraumatickou stresovou poruchou, které lze částečně předejít i náležitou přípravou na problémy, které mimořádné události s sebou přinášejí. Odborníci na psychologii mimořádných událostí se shodují na tom, že posttraumatické reagování je normální reakcí člověka na extrémní zátěž a většina lidí se dovede s prožitým neštěstím vypořádat sama bez nutnosti další intervence. Nicméně je jasné, že správná krizová komunikace pomáhá rozvoji psychických problémů předcházet nebo urychluje návrat lidské psychiky k normálu.¹⁴⁴

Navíc je nutné, aby i po skončení mimořádné události byli strážníci v případě potřeby seniorům k dispozici, přičemž tato možnost je jim během vzdělávání náležitě zdůrazňována.

---

¹⁴⁴ VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2510-9.

6. CÍLE A POSLÁNÍ VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU BEZPEČNĚ NA ULICI

Vzdělávací program Bezpečně na ulici se zaměřuje zejména na seniory pohybující se mimo své bydliště. I tento program je rozdělen do několika tematických bloků tak, aby předávané informace v rámci jednotlivých bloků byly pro seniory pochopitelné a vstřebatelné.

Ulice města jsou pro seniora územím, které skrývá řadu rizik, které je třeba umět pojmenovat, analyzovat, najít určitý způsob předcházení či vyhýbání se rizikům a tyto informace vhodně seniorům předat.

Senior, zejména ve městě, se stává často terčem nejrůznějších pachatelů trestné činnosti nebo i jen osob, které ho mohou nepříjemně obtěžovat. Je proto nutné seniory před nebezpečími hrozícími v ulicích města varovat a naučit je zásadám bezpečného chování. Pro pachatele trestných činů je lákavá snadno zranitelná oběť, kterou senior zcela jistě, až na výjimky, je.¹⁴⁵

Určité nebezpečí přináší seniorovi i provoz na pozemních komunikacích, a to jak seniorovi, který sám řídí motorové či nemotorové vozidlo, tak seniorovi, který se pohybuje v ulicích města pěšky. Věk má vliv na fyziologické a psychologické změny a jejich prostřednictvím i na pravděpodobnost např. nehody.¹⁴⁶

Jisté problémy pro seniora mohou nastat i v prostředcích hromadné dopravy. Zde je nutné, aby senior znal svá práva a uměl si je klidnou cestou vymoci. Dokonce i ve věku nad 80 let se venku pohybuje 47% z celkového počtu těchto osob, což je nezanedbatelné číslo hodné pozornosti.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.

¹⁴⁶ GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4727-981.

¹⁴⁷ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

6.1 Nebezpečné osoby

V nejednom případě se senior v ulicích města může setkat s narkomany, bezdomovci, opilými lidmi, agresivními lidmi atd. V tomto vzdělávacím bloku jsou senioři seznamováni s možnostmi, jak poznat nebezpečné osoby a jak se vyhnout kontaktu s nimi. V první řadě je důležité seniorům vysvětlit, že takové osoby skutečně existují i ve městě, ve kterém žijí a upozornit je na potřebu určité míry ostražitosti. V rámci vzdělávání seniorů ze strany městské policie jsou seniorům předávány např. osobní alarmy, jejichž pomocí může senior upozornit okolí na nebezpečí, které mu hrozí.¹⁴⁸

Výše uvedené závadové osoby nemusí mít ani za cíl seniora přepadnout či okrást, nicméně setkání s nimi může být pro seniora nebezpečné zejména z pohledu agresivity.

Senioři mívají také často tendenci upozorňovat na nejrůznější nedostatky, které ve městě vidí a mnohdy se tak dostávají do osobní konfrontace s původci různého protiprávního či neetického jednání, což může vyeskalovat až k fyzickému napadení seniora, které může skončit i zraněním. Stejně tak nemusí dobře skončit případy, kdy se senioři snaží vychovávat cizí děti. V nejednom případě se pak dostávají do ostrých konfliktů s jejich rodiči. Senior je v rámci tohoto vzdělávacího bloku poučen o tom, že řešení problémů na ulici je záležitostí policie, a to jak státní, tak městské a on by měl případné problémy pouze ohlásit a v žádném případě by se neměl pokoušet je sám řešit.

I sami senioři bývají v některých případech agresivní, což může vyvolat patřičnou odezvu. Ze vzniklého konfliktu senior obvykle odchází nebo v horším případě je odvážen jako poražený. Agresivní chování je evolučně starý způsob reakce na něco nepříjemného a u seniorů tento způsob reagování na problém nebývá zcela ojedinělý.¹⁴⁹

---

¹⁴⁸ Ochrana seniorů: Strážníci jim dávají alarmy. *Děčínský deník.cz* [online]. 14. 11. 2011 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ochrana-senioru-straznici-jim-davaji-alarmy.html.

¹⁴⁹ VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4721-705.

Z výše uvedeného evidentně vyplývá potřeba se seniory na toto téma diskutovat a nabízet jim vhodné způsoby jejich přístupu k problémům, se kterými se často setkávají a které je trápí. Hlavním cílem je bezpečnost samotného seniora a jeho vědomí, že vždy má k dispozici nástroj své bezpečnosti v podobě městské policie.

6.2 Nebezpečí krádeží (ulice, obchody, prostředky hromadné dopravy...)

Neopatrný senior je pachatelem majetkové trestné činnosti velmi vděčným terčem. Cílem tohoto vzdělávacího bloku je naučit seniory opatrnosti a zodpovědnosti za bezpečnost svého majetku. Na ulicích, v obchodech, v restauracích, v autobusech městské hromadné dopravy apod. je senior často vystaven nebezpečí okradení a záleží zejména na něm samotném, zda se tak skutečně stane či nikoli. V rámci tohoto vzdělávacího bloku jsou senioři učeni jak si své věci proti krádeži zabezpečit, kde a jak nosit např. peněženku, jak se zachovat v případě, kdy je někdo na ulici požádá např. o zapůjčení mobilního telefonu apod., jak si hlídat své věci v obchodech atd. Toto téma je široké, stejně jako existuje nepřehledné množství situací, ve kterých může být senior okraden. V tomto ohledu je nutné, kromě jiného, poučit seniory o možnostech, jak poznat podezřelé osoby, kterým místům se vyhýbat, jak se chovat v tlačenici atd. Toto téma, více než jiné, bývá předmětem i jednorázových vzdělávacích akcí typicky např. v předvánočním období, které je vždy charakterizováno zvýšeným počtem zejména kapesních krádeží. Tyto jednorázové akce bývají často podpořeny letákovými kampaněmi. Letáky viditelně umístěné zejména v autobusech městské hromadné dopravy upozorňují na riziko krádeží.¹⁵⁰

---

¹⁵⁰ Strážníci upozorňují na krádeže před Vánoci. *Děčínský deník.cz* [online]. 29. 11. 2007 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071128acid_kapsari_varovani.html.

Další nebezpečí, které seniorům hrozí v souvislosti s pohybem mimo bydliště, je vykrádání motorových vozidel. V tomto případě je seniorům vysvětlováno, že auto není trezor a cennější věci ponechané viditelně ve vozidle bez dozoru jsou ohromným lákadlem pro zloděje. I tato část vzdělávání seniorů bývá často podporována činností strážníků v terénu, kteří dohlíží, aby se neopatrní občané nestali cílem zlodějů, a navíc strážníci do terénu distribuují letáky s varovným obsahem.^{151, 152, 153}

6.3 Senior v silničním provozu

Od vzniku samostatné České republiky do konce roku 2011 bylo na pozemních komunikacích v České republice usmrceno 4241 seniorů. Nejtragičtější, z pohledu seniorů, byl rok 1994, kdy bylo usmrceno 304 osob, naopak nejméně seniorů bylo usmrceno v roce 2011 (141). V období let 1993 – 2011 je zaznamenán průměrný pokles usmrcených seniorů o 11,4%, průměrný pokles všech usmrcených osob pak činí 13,9%, což znamená, že průměrné tempo poklesu usmrcených seniorů je (oproti celku) mírně pomalejší. Na celkovém počtu usmrcených osob v období 1993 – 2011 činil podíl seniorů 17,1 %, což znamená, že přibližně každá šestá usmrcená osoba byla senior. V roce 2010 byl podíl seniorů nejvyšší (téměř 21%), naopak v roce 2002 nejnižší (necelých 15%). Více než třetina (35%) usmrcených seniorů v roce 2012 byli chodci, druhou největší skupinu (24%) představují řidiči osobních automobilů a 19% tvoří cyklisté. Z pohledu seniorů představují dvě nejzávažnější kategorie cyklisté a chodci, v roce 2012 bylo usmrceno 25

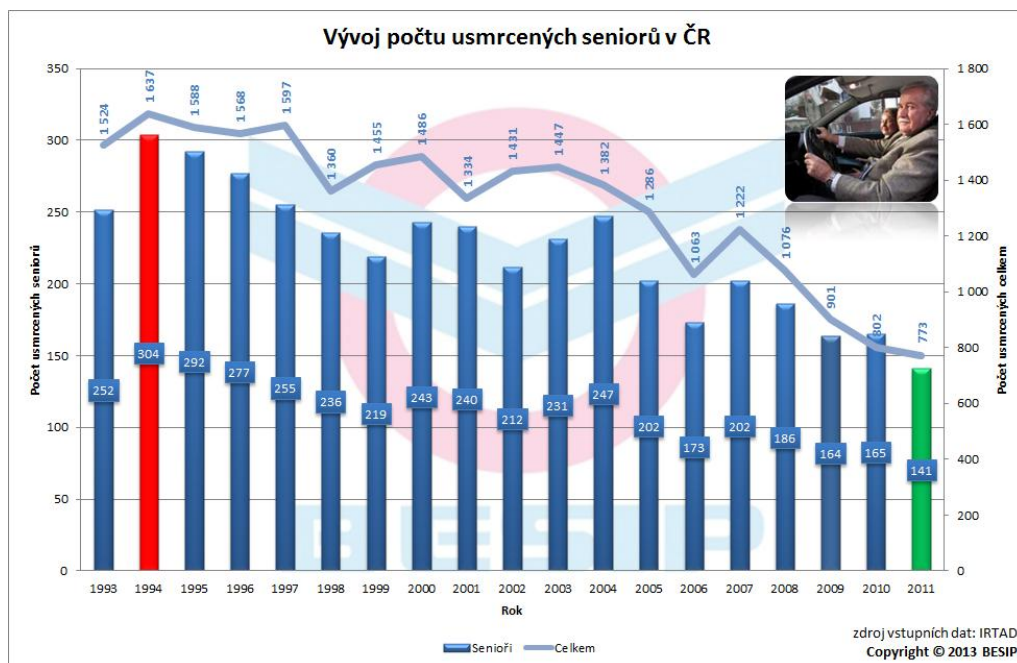
---

¹⁵¹ Strážníci opět upozorňují na nebezpečí krádeží. *Děčínský deník.cz* [online]. 5. 12. 2010 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/straznici-opet-upozornuji-na-nebezpeci-kradezi.html.

¹⁵² Strážníci varují před zloději. *Děčínský deník.cz* [online]. 16. 11. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/straznici-varuji-pred-zloději20081116.html.

¹⁵³ FOTO: Policisté a strážníci chtějí kapsářům udělat chudé Vánoce. *Děčínský deník.cz* [online]. 19. 12. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/foto-policiste-a-straznici-chteji-kapsarum-udelat-.html.

cyklistů ve věku 65 let a více (což představuje 39 % všech usmrčených cyklistů) a 47 chodců seniorů (což představuje téměř 32 % všech usmrčených chodců), dlouhodobý průměr usmrčených seniorů ke všem usmrčeným je výše zmíněných 17,1 % (stav z roku 2011).¹⁵⁴

Graf č. 3: Vývoj počtu usmrčených seniorů v ČR. (Zdroj: BESIP).¹⁵⁵

věková skupina	počet nehod	počet usmrčených
18–24	9 435	125
25–34	11 895	162
35–44	8 426	90
45–54	5 278	75
55–64	3 985	47
65+	2 387 = 6 %	54

Tabulka č. 2: Počet nehod způsobených řidiči motorových vozidel podle věku – ČR, 2009.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Senioři. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/statistiky/statistiky-nehodovosti-v-ceske-republice/dopravni-nehodovost-v-roce-2012/senioři>.

¹⁵⁵ Senioři. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/statistiky/statistiky-nehodovosti-v-ceske-republice/dopravni-nehodovost-v-roce-2012/senioři>.

¹⁵⁶ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

Z výše uvedených čísel zcela jasně vyplývá nutnost pracovat se seniory v oblasti provozu na pozemních komunikacích, a to jak se seniory chodci, tak se seniory řidiči motorových a nemotorových vozidel.

Tento vzdělávací blok je rozdělen na dvě části, přičemž část, která se věnuje seniorům z pohledu chodce je navštěvovanější znatelně více než část věnující se seniorům řidičům. Toto je dáno faktem, že více seniorů se provozu na pozemních komunikacích účastní jako chodci.

Pro seniory je velmi významné tzv. věku přátelské prostředí, ke kterému ve vztahu k silničnímu provozu a pohybu na ulici obecně přispívá např. existence bezpečných chodníků, dobrého a přehledného dopravního značení, světelného značení na přechodech, které respektuje skutečnost, že senioři potřebují delší čas na přejetí vozovky, bezbariérové vstupy do vozovek atd.¹⁵⁷ V tomto bloku je proto kladen výrazný důraz na komunikaci se seniory ohledně jejich připomínek a požadavků k problémům, které oni sami spatřují jako nejdůležitější na poli dopravy a stavu komunikací ve městě. Veškeré podněty seniorů jsou pečlivě evidovány a je s nimi dále pracováno v návaznosti na příslušné odbory magistrátu města Děčína.

Součástí tohoto bloku je i část, která věnuje pozornost faktu snižující se fyzické i psychické kondice seniorů s důrazem na nepřeceňování svých možností.

6.3.1 Senior chodec

V této části vzdělávacího bloku jsou senioři seznamováni se základní legislativou ve vztahu k pohybu chodců na pozemních komunikacích.

Nejdůležitější je seniorům vysvětlit, že rozhodně na přechodu pro chodce nemají absolutní přednost, jak občas mylně zaznívá v médiích. Žádné

---

¹⁵⁷ DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4741-383.

takovéto pravidlo neexistuje. Řidiči vozidel sice musí umožnit chodci bezpečné přecházení, ale chodec nesmí vstupovat do vozovky bezprostředně před jedoucím vozidlo. Senior si musí být vědom faktu, že přecházení vozovky je nebezpečný manévr. Další doporučení, která jsou seniorům v rámci vzdělávání předávána, vyplývají z doporučení odborníků na bezpečnost silničního provozu. Následující doporučení jsou seniorům např. zdůrazňována v souvislosti s používáním přechodu pro chodce:

- Zastavte se na okraji chodníku před přechodem pro chodce.
- Rozhlédněte se a posuďte hustotu provozu a rychlost vozidel.
- Dejte najevo, například mávnutím paží, že chcete přejít přes vozovku.
- S řidičem vozidla, přibližujícím se k přechodu pro chodce, navažte oční kontakt. Dívejte se mu do očí a zjistěte, zda se i on dívá na vás. Řidič, který se na vás nedívá, obvykle před přechodem pro chodce nezastaví.
- Jestliže vozidlo před přechodem zastaví nebo je dostatečně vzdálené, tzn. více než 50 metrů v obci a 100 metrů mimo obec, vstupte na přechod pro chodce a snažte se jej po pravé straně co nejrychleji, nikoliv však zbrkle přejít na druhou stranu vozovky.
- V polovině přechodu pro chodce, než vstoupíte do protisměrného jízdního pruhu, opět zkontrolujte, zda jste příjíždějícími řidiči respektováni a můžete přecházení bezpečně dokončit, nikdy se nevracejte zpět.
- Na širokých a víceprouduchých silnicích volte raději přechod, který má světelnou signalizaci nebo je v prostředku vozovky opatřen ochranným ostrůvkem. Vhodné je taky volit trasu, kde k přejití vozovky můžete využít nadchod nebo podchod.
- Přechod pro chodce, nadchod nebo podchod musíte podle pravidel silničního provozu použít, jste-li od něj vzdáleni méně než 50 metrů.
- Jestliže po vstoupení na semaforem řízený přechod pro chodce se zeleným světlem začne svítit světlo červené, nevracejte se a dokončete co nejrychleji a bezpečně přecházení vozovky.

- Chodník v blízkosti přechodu pro chodce nevyužívejte k debatě. Přibližující se řidiči zpočátku nemohou zjistit, zda chcete přechod použít, a zbytečným brzděním dochází ke zpomalování provozu a vytváření kolizních situací.¹⁵⁸

Dále se senioři dozvídají, jak přecházet vozovku v místech, kde není přechod pro chodce, jak se pohybovat po vozovce, kde není chodník, v jakých případech nesmí vstupovat do vozovky či na přechod pro chodce, jak se chovat v případě existence cyklostezky apod.

6.3.2 Senior řidič a spolujezdec

Užívání motorového vozidla a v některých případech i jízdního kola je pro mnoho seniorů významné z hlediska udržení kvality života. Seniorům např. umožňuje realizovat mnoho volnočasových aktivit, být soběstačný atd. Senioři v mnoha případech nesou ztrátu možnosti řídit vozidlo velmi těžce, s čímž následně může souviset řada psychických i sociálních důsledků.¹⁵⁹

V této vzdělávací části jsou senioři seznamováni s novinkami v pravidlech silničního provozu obecně a s novinkami v dopravě ve městě, ve kterém žijí.

Strážník – lektor seniorům zdůrazňuje veškerá rizika, která z řízení vozidla vyplývají, a poučuje je, jak některým rizikům předcházet. Nedílnou součástí je i poučení seniorů o nutnosti lékařských prohlídek, které jsou navíc vyžadovány i legislativní úpravou příslušného zákona o provozu na pozemních komunikacích.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Přecházení vozovky. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z:

<http://www.ibesip.cz/cz/senior/senior-chodec/prechazeni-vozovky>.

¹⁵⁹ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.

¹⁶⁰ *Úplné znění zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (Zákon o silničním provozu)*. Praha: Armex, 2009. ISBN 978-80-86795-79-9X.

Samostatnou podkapitolou je pak chování seniora spolujezdce. V tomto případě jsou vyzdvihována zejména pravidla poutání a bezpečnost při pohybu ve vozovce kolem vozidla.

V rámci tohoto bloku je seniorům opakovaně s citlivým přístupem zdůrazňován fakt, že věk s sebou nevyhnutelně zhoršení kondice k řízení vozidel přináší. Zdravotní potíže nepřicházejí skokově, ale plíživě. Jsou postřehnutelné, až když se skutečně stávají překážkou. Mají za následek rychlejší nástup únavy a nervozity. Důležité je tuto skutečnost znát, mít o svém zdravotním stavu přehled a přizpůsobit se mu, např. vhodnou volbou času jízdy, denní dobou, délkou plánované trasy, častějšími přestávkami.¹⁶¹

---

¹⁶¹ Senior řidič a spolujezdec. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/senior/senior-ridic-a-spolujezdec>.

7. TÝRÁNÍ SVĚŘENÉ OSOBY A OSOBY ŽIJÍCÍ VE SPOLEČNÉM OBYDLÍ

Třináctileté týrání matky vyvrcholilo zákrokem zásahové jednotky, která byla do rodinného domu vyslána poté, co se muž zabarikádoval a vyhrožoval násilím. Žena v tu dobu naštěstí v domě nebyla, policisté agresora zadrželi. O týrání přijali policisté oznámení od 81leté ženy, kterou měl její syn napadat od roku 2000. Násilí vyvrcholilo ve čtvrtek, kdy žena vše nahlásila. Zadržení muže se však nečekaně zkomplikovalo. Když policejní hlídka vezla v pátek po výslechu ženu do místa trvalého bydliště a současně chtěla sedmačtyřicetiletého muže zadržet, ten se zabarikádoval v rodinném domě. Nemovitost odmítal opustit a vyhrožoval zasahujícím policistům násilím. Na místo proto dorazila zásahová jednotka, která do domu vnikla a muže zadržela. Násilník skončil ve vazbě. Za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí mu hrozí až osm let za mřížemi.¹⁶²

Výše uvedený příklad, který je zcela aktuální, ilustruje problém, jenž není mnohdy společností vnímán příliš intenzivně, přičemž hlavním důvodem je jeho neviditelnost. Za dveřmi bytů a domů se často odehrávají hrůzy, které nikdo nechce zažít. Oběťmi jsou slabí a bezbranní lidé, kteří potřebují pomoc, o kterou si v mnoha případech neumí říci. Jedním z důvodů pak bývá i stud.

Týrání seniorů, a to jak fyzické, tak psychické není bohužel nijak ojedinělým jevem. O tomto tématu se ve společnosti příliš nemluví. Senioři, jež jsou násilí vystaveni, hovoří o tomto problému velmi neradi. V některých případech dochází k násilí na seniorech i ze strany personálu zdravotnických či sociálních zařízení, kterým jsou svěřeni do péče. Staří lidé bývají týráni i ze strany svých nejbližších, dětí, vnuků, partnerů... Každý senior, který je týrán, se za tuto skutečnost nepředstavitelně stydí a mnohdy trpí pocity viny, že si to nějak zaslouží. Nejhorší je stav, kdy si týraný senior myslí, že s tím nejde nic

---

¹⁶² Matku týral třináct let, zadržela ho zásahová jednotka. *Novinky.cz* [online]. 19. 8. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/310914-matku-tyral-trinact-let-zadrzela-ho-zasahova-jednotka.html>.

udělat. Kroky, které by vedly k podání trestního oznámení, senior bez podpory sám téměř nikdy neučiní. V tomto případě bývá překážkou obava, že by nebyl brán vážně, že by byl považován za pomateného nebo že by se situace ještě zhoršila.¹⁶³

Jakkoli by se mohlo zdát, že téma týrání seniorů je záležitostí zejména sociálních pracovníků, případně Policie ČR skrze vyšetřování protiprávního jednání, tak neopomenutelnou součástí v této oblasti musí být prevence. Městská policie má možnost v tomto ohledu sehrát důležitou roli prostřednictvím práce se seniory, které se věnuje.

7.1 Týrání v zákoně

7.1.1 Týrání svěřené osoby

Trestný čin Týrání svěřené osoby definuje trestní zákoník v § 198:

- 1) Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,
  - b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
  - c) spáchá-li takový čin na nejméně dvou osobách, nebo
  - d) páchá-li takový čin po delší dobu.

---

¹⁶³ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.

Trestný čin Týrání svěřené osoby je podpůrným ustanovením ve vztahu k odvětví práva rodinného a práva sociálního. Poskytuje ochranu nezletilým osobám a dále všem osobám, které jsou odkázány na péči jiných osob. Ze zákona o rodině mají tuto povinnost péče jednak rodiče a prarodiče vůči nezletilým potomkům, druhá dospělí potomci, kteří jsou schopni se sami živit, mají tuto povinnost vůči rodičům a prarodičům, pokud to potřebují. Mimo dětí se tedy jedná také o osoby závislé na povinné péči jiného pro svůj vysoký věk.

Pachatel se tohoto trestného činu dopouští tělesným týráním, kdy následek pro zdraví nemusí dosahovat závažnosti trestného činu ublížení na zdraví, ale vyznačuje se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti, které poškozená osoba pociťuje jako těžké příkoří. Za týrání je považováno i způsobování psychických útrap a hrubé zanedbávání stravovacích, hygienických, zdravotních a dalších oprávněných potřeb závislé osoby.

Pro účely provádění prevence v této oblasti je důležité připomenout, že se jedná o trestný čin s oznamovací povinností, tedy, že každý kdo se dozví, že byl tento trestný čin spáchán nebo je páchán, je to povinen oznámit policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci. Tomu, kdo tak neučiní, hrozí podle § 368 trestního zákoníku trest odnětí svobody do tří let. Trestní oznámení může být podáno jak osobou fyzickou (soused, příbuzný, ale i např. strážník, kterému se senior svěřil), tak i osobou právnickou, zastoupenou statutárním vedoucím organizace (dům s pečovatelskou službou, domov důchodců apod.).¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ Týrání svěřené osoby. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/tyrani-sverene-osoby/>.

7.1.2 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí je vymezen v § 199 § 199 trestního zákoníku:

- 1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,
  - b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
  - c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
  - d) páchá-li takový čin po delší dobu.
- 3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1
  - a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
  - b) smrt.

Při vymezení pojmu týrání v souvislosti s výše uvedeným protiprávním jednáním je nutné konstatovat, že se týká osob blízkých a jiných žijících ve společném obydlí. Soudní praxe pod tímto pojmem rozumí zlé nakládání s osobou vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i o psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám, k žebrotě nebo činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují apod.).

Společné obydlí je pak byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení a prostory (příslušenství) k nim náležející, tzn. byty, ale i rodinné domky, obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení. Není zde kladen důraz na vedení společné

domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.¹⁶⁵

7.2 Prevence týrání seniorů

Základním cílem prevence v této oblasti je zabránit týrání seniorů a v případě, že k němu již došlo, tak jej co nejdříve odhalit a zabránit v jeho pokračování. Senior je vzhledem ke svému věku násilím značně ohrožen na zdraví a mnoho případů může skončit i tragicky, což se v minulosti již nejednou stalo. Skutečně nejčastěji jsou tomuto druhu násilí senioři podrobováni ze strany svých nejbližších. Na týrání se v některých případech přímo podílí i nezletilí.¹⁶⁶

Násilí na seniorech je natolik aktuálním problémem, že dokonce 15. června byl vyhlášen Mezinárodním dnem boje proti násilí na seniorech.¹⁶⁷

Při vzdělávání seniorů je ze strany strážníka – lektora kladen důraz na prevenci tohoto patologického jevu. Seniorům je zdůrazňována nutnost v případě sebemenšího náznaku týrání okamžitě vyhledat účinnou pomoc. V první řadě je seniorům nabízena možnost kdykoli se obrátit na městskou policii prostřednictvím bezplatné tísňové linky, a dále jsou senioři seznamováni např. s existencí občanského sdružení Život 90, které provozuje jedinou bezplatnou linku důvěry pro seniory s nepřetržitým provozem „Senior telefon“ s číslem 800 157 157, jenž přijme ročně více než 12 000 hovorů.

---

¹⁶⁵ Týrání osoby žijící ve společném obydlí. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/trestni-zakonik-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-199/>.

¹⁶⁶ Chlapec týral svou babičku. *Děčínský deník.cz* [online]. 22. 11. 2007 [cit. 2013-08-28]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071122kl_tyral_babicku.html.

¹⁶⁷ V Česku se každý den objeví nový případ týrání seniora, každého druhého týrá rodina. *Život 90* [online]. 2012 [cit. 2013-08-28]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/110-pro-novinare/195-tiskove-zpravy/m-501-v-cesku-se-kazdy-den-objevi-novy-pripad-tyrani-seniora-kazdeho-druheho-tyra-rodina>.

Týrání seniorů se neodehrává jen v rodinách, ale i v rezidenčních institucích, v ústavech sociální péče, v domovech pro seniory nebo v léčebnách. Podílí se na něm i profesionální pečovatelé. Nejčastější formou bývá zanedbávání péče. Nad poskytovanou péčí v ústavech není dostatečná kontrola a i tady působí strach obětí ze sankcí. Proto je jen velice malá část případů nahlášena. Nejhuře jsou na tom osamělí a křehcí staří lidé, kteří se nedokážou bránit a nemají oporu v rodině. Časté je také dehonestující chování mezi obyvateli domovů, formy zastrašování apod.¹⁶⁸

Prevence v tomto smyslu se tedy zaměřuje na seniory žijící samostatně i na seniory pobývajících v domech s pečovatelskou službou či domově důchodců. Seniorům je vysvětlováno, že nesmí mít obavu se se svým problémem svěřit někomu kompetentnímu, že seniorovi nic nehrozí a že existují lidé, kteří dokážou podat pomocnou ruku a problém efektivně a rychle vyřešit, aniž by postup měl jakýkoli negativní vliv na samotného seniora.

V rámci preventivního vzdělávání jsou senioři poučeni o druzích týrání, a to zejména proto, aby týrání dokázali sami včas identifikovat ať na vlastní osobě nebo např. na svém známém. Zdůrazňován je fakt, že týrání nemusí mít vždy jen přímo fyzický charakter.

- Fyzické týrání – zahrnuje různé formy tělesného násilí, které se projevují krevními podlitinami, oděrkami, odřeninami, otevřenými ránami, popáleninami či frakturami. Tyto formy týrání jsou ve srovnání s nepodáním nebo nedbalým podáváním léků snadněji identifikovatelné. Ani starší ženy nebývají mnohdy ušetřeny sexuálnímu zneužívání s jeho fyzickými, psychickými a sociálními důsledky.
- Psychologické (psychické) týrání – sahá od slovní agrese (křičení, nadávek, vyhrožování...) přes lhaní, ponižování po ignoraci a vyloučení z rodinného života. Senior obvykle reaguje úzkostí, depresemi. Signálem mohou být

---

¹⁶⁸ V Česku se každý den objeví nový případ týrání seniora, každého druhého týrá rodina. *Život 90* [online]. 2011 [cit. 2013-08-29]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/110-pro-novinare/195-tiskove-zpravy/m-501-v-cesku-se-kazdy-den-objevi-novy-pripad-tyrani-seniora-kazdeho-druheho-tyra-rodina#>.

„nevysvětlitelné“ změny chování. Psychické ubližování prožívají senioři často hůře než fyzické.

- Ekonomické zneužívání – je situace, kdy je senior okrádán o peníze a majetek (cennosti v domácnosti, byt, dům atd.). Pro okolí se „zviditelňuje“ nezaplacenými účty, nedostatkem hotovosti na zajištění základních osobních potřeb nebo právě ubýváním vlastních cenných předmětů.
- Zanedbávání – je v podstatě pasivní formou týrání či zneužívání. Typicky se projevuje nedostatkem pozornosti k seniorovi – k uspokojení jeho potřeb fyziologických (jídlo, pití, teplo, hygiena atd.), psychologických (bezpečí, láska atd.) a sociálních (sociální kontakty, sociální vztahy, respektive sociální komunikace).

Je důležité si uvědomit, že senioři se nezřídka stávají obětí i několika forem týrání, zneužívání i zanedbávání současně.¹⁶⁹

Téma týrání seniorů je velmi citlivé, a proto Městská policie Děčín v tomto směru intenzivně spolupracuje se sociálními pracovníky děčínského magistrátu, kteří jsou v této oblasti erudováni. Spolupráce je obousměrná, kdy sociální pracovníci poučují strážníky – lektory a naopak směrem k sociálním pracovníkům směřují veškerá negativní zjištění na poli týrání seniorů získaná během diskusí při vzdělávání i při přímém výkonu služby.

---

¹⁶⁹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.

8. VÝZKUM - HODNOCENÍ PŘÍNOSU VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V OBLASTI PREVENCE KRIMINALITY FORMOU EXPERIMENTU

8.1 Formulace výzkumného problému a cíl výzkumu

Primárním cílem výzkumu bylo zjistit skutečnou efektivitu vzdělávacího programu realizovaného Městskou policií Děčín. Dále bylo cílem prověřit či zjistit pomocí experimentu reakce seniorů v nasimulované potenciálně rizikové situaci a podle zjištěných výsledků případně částečně vhodně upravit vzdělávací program zaměřený na seniory, a to jak po stránce obsahu, tak po stránce vzdělávacího procesu.

Výzkumník se rozhodl pro formu experimentu, jelikož experiment je nejenom popisem jevů v sociální skupině, ale dokáže postihnout i fenomény, které jsou skryty za vnějším chováním.¹⁷⁰

Po zvážení všech alternativ byla jako nosné téma experimentu zvolena problematika popisovaná v kapitole 5.3 „Podvodníci zneužívající důvěru seniorů“. Kapitola popisuje typickou trestnou činnost páchanou zejména na osaměle žijících seniorech, a to přímo v místě jejich bydliště. Zkoumaný problém byl zvolen také s ohledem na jeho reálnou proveditelnost a na vysokou četnost výskytu této trestné činnosti. Jde sice o prozkoumání určité výseče reality, ale i tak lze získat cenné poznatky, které mohou najít další uplatnění ve vzdělávací praxi seniorů. Každý výzkum je jen malou etapou ve velkém procesu hledání pravdy.¹⁷¹

---

¹⁷⁰ VYSEKALOVÁ, Jitka. *Psychologie reklamy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4005-8.

¹⁷¹ PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-718-4569-8.

Experiment probíhal v přirozených podmínkách seniorů žijících v domech s pečovatelskou službou, které nemají žádný systém režimového vstupu, tedy nemají žádný systém kontroly osob, které do těchto domů vstupují.

Senioři, kteří byli objektem výzkumu, nebyli předem informováni, že budou součástí experimentu. V této souvislosti lze namítnout, že experiment byl v tomto ohledu neetický, neboť výzkumník se bez svolení seniorů dostával do jejich soukromí, ale v tomto případě, kdy cílem výzkumu je odvrátit či znesnadnit případné páchaní kriminálních činů a potažmo tak chránit samotné seniory tím, že bude vylepšen systém vzdělávání, byly případné argumenty o možném střetu s etickým rozměrem na základě takto provedeného testu proporcionality odsunuty do pozadí. Etika výzkumu nabádá k tomu, aby badatelé nesledovali své zájmy na úkor zájmů osob, které se výzkumu účastní.¹⁷² Právě provedený test proporcionality zcela jasně staví do popředí ochranu seniorů před závažnou trestnou činností, která ohrožuje nejen seniorův majetek ale mnohdy i zdraví.

Reálný průběh předvýzkumné části experimentu se odehrával podle následujícího scénáře:

1. Figurant představující typického pachatele trestné činnosti páchané na seniorech (podle policejních statistik jde nejčastěji o muže ve věku 30 – 40 let) oblečen v pracovním oděvu oslovil osaměle žijícího seniora s žádostí o vstup do obydlí s odůvodněním, že jde o rutinní kontrolu vodoměrů.
2. Byl-li vpuštěn do bytu, bylo úkolem figuranta vytvořit simulovanou příležitost pro spáchání trestného činu tím, že odvedl pozornost seniora, byť i jen na několik sekund, tím, že požádal o sklenici vody z důvodu nevolnosti, což je mimo jiné statisticky nejběžnější postup podvodníků při snaze odvést pozornost.
3. Po výše uvedených úkonech figurant bez dalšího zdržování poděkoval a z bytu odešel.

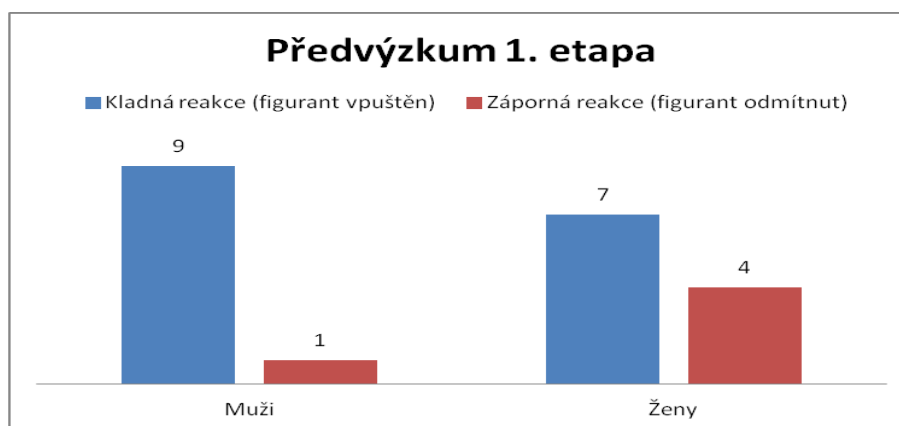
---

¹⁷² KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4727-134.

Figurant byl ve všech případech oblečen v pracovním oděvu (tzv. montérky) s pokrývkou hlavy (pracovní, barevně nevýrazná, jednobarevná baseballová čepice). K dispozici neměl žádný reálný ani falešný průkaz.

Před samotným experimentem, který se uskutečnil až po zrealizovaném cyklu přednášek a besed ve všech čtyřech domech s pečovatelskou službou na území města Děčína, které se přímo týkaly tohoto tématu, byl proveden předvýzkum, jímž byly ověřeny postupy, které byly použity při realizaci výzkumu. Na menším vzorku respondentů jsme si ověřili výzkumnou techniku a vhodnost jejího použití.¹⁷³ Figurant postupoval podle výše uvedeného scénáře a navštívil a oslovil celkem 21 osaměle žijících seniorů ve všech domech s pečovatelskou službou. Z náhodně vybraného vzorku seniorů bylo 11 žen a 10 mužů, všichni ve věku nad 65 let. Data a potřebné kontakty byly získány ve spolupráci s Centrem sociálních služeb Děčín, které má domy s pečovatelskou službou ve své gesci.

Výsledky předvýzkumné fáze byly následující: Z celkového počtu 21 seniorů na první etapu, tj. vpuštění figuranta bez jakéhokoli ověřování do bytu, kladně a tedy nesprávně reagovalo 16 seniorů. Z tohoto počtu se jako více důvěřiví ukázali muži, neboť v jejich případě byl figurant úspěšný v devíti případech, což je 90%, zatímco u žen byl figurant úspěšný v sedmi případech, což je 64%. Výsledky jsou pro přehlednost zachyceny v následujícím grafu a tabulce.

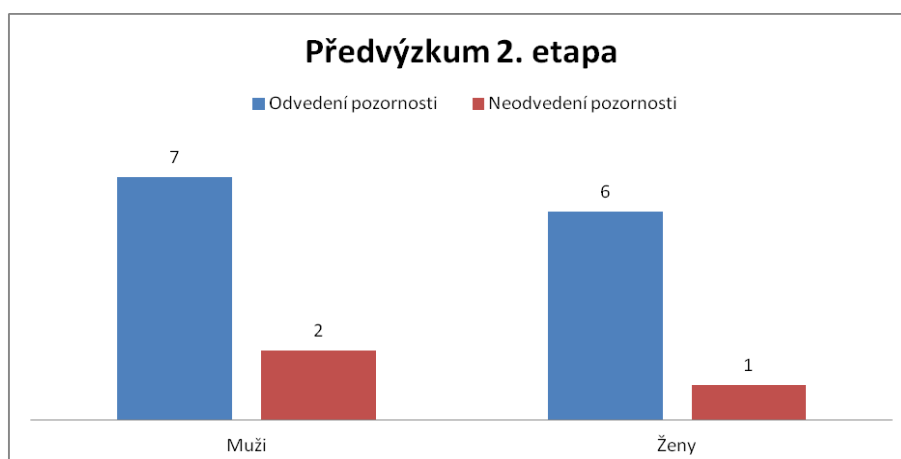
Graf č. 4: Předvýzkum 1. etapa.

¹⁷³ KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4727-134.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Kladná reakce (figurant vpuštěn)	9	90	7	64
Záporná reakce (figurant odmítnut)	1	10	4	36
Celkem	10		11	

Tabulka č. 3: Předvýzkum 1. etapa.

Signifikantní na této předvýzkumné části bylo zjistit, v kolika případech se figurantovi podařilo vytvořit finálně reálné podmínky pro spáchání trestného činu odvedením pozornosti seniora, což bylo součástí druhé etapy experimentu. Úspěšnost figuranta v této části experimentu byla značně vysoká. Tento výsledek se nicméně dal očekávat, neboť již samotné vpuštění figuranta do bytu predikovalo vytvoření pozitivní atmosféry důvěry. Výsledky druhé části předvýzkumu jsou zachyceny pro názornost v následujícím grafu a tabulce.

Graf č. 5: Předvýzkum 2. etapa.

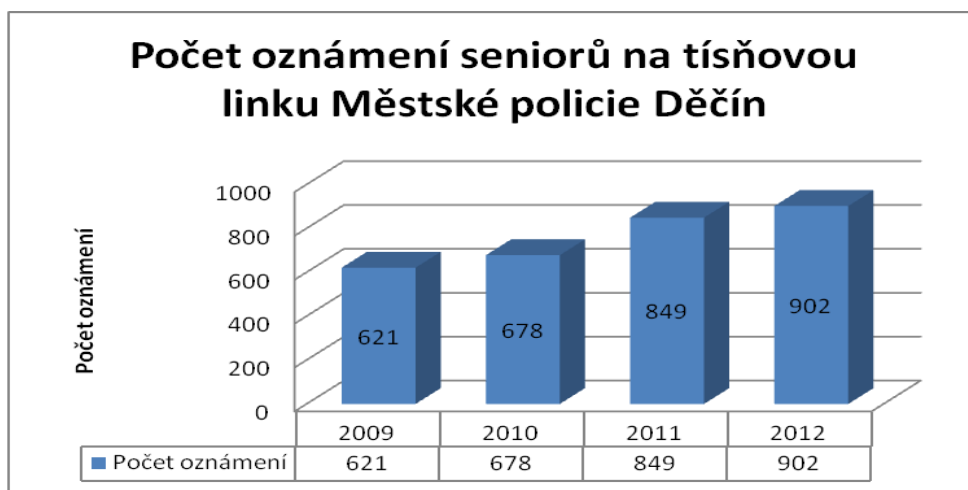
	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Odvedení pozornosti	7	78	6	86
Neodvedení pozornosti	2	22	1	14
Celkem	9		7	

Tabulka č. 4: Předvýzkum 2. etapa.

8.2 Formulace hypotéz

Speciální vzdělávací program zaměřený na seniorskou populaci realizuje Městská policie Děčín již několik let. Po úvodních zkušebních přednáškách a besedách se postupně přednášková činnost rozšířila na všechny domy s pečovatelskou službou, domovy pro seniory v Děčíně a okolí a na organizace zajišťující volnočasové aktivity zaměřené na seniory (jedná se především o kluby seniorů, akademie třetího věku, zahrádkářské svazy apod.).

Od roku 2009 Městská policie Děčín cíleně a záměrně eviduje veškerá oznámení ze strany seniorů týkající se podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku vůči nim. Z takto vedené statistiky vyplývá postupně se zvyšující počet těchto oznámení. Vývoj počtu oznámení protiprávního jednání seniory, které se jich přímo dotýká, je pro přehlednost uveden v následujícím grafu.

Graf č. 6: Počet oznámení seniorů na tísňovou linku Městské policie Děčín.

I přesto, že nápad trestných činů a přestupků je ovlivněn mnoha faktory a stejně tak celá řada faktorů ovlivňuje počet oznámení protiprávního jednání, lze jistou relaci mezi počtem oznámení a přednáškovou činností Městské policie Děčín vyzorovat. Toto tvrzení lze opřít o výše uvedenou statistiku, která ukazuje skokový nárůst počtu oznámení v roce 2011. Právě v tomto období Městská policie Děčín naplno rozvinula svůj vzdělávací program a

počet přednášek a besed zaměřených na prevenci kriminality páchané na seniorech se výrazně zvýšil, přičemž se rozšířilo i pole vzdělávacích témat.

Na základě výše uvedeného lze formulovat následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Senioři vnímají obsah vzdělávání, které je zaměřeno na oblast prevence kriminality páchané na seniorech, a dokážou získané znalosti v praxi využít.

Hypotéza č. 2: Vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality páchané na seniorech zvyšuje důvěru seniorů vůči Městské policii Děčín.

8.3 Výběr zkoumaného vzorku seniorské populace

Experiment bude zaměřen cíleně na seniory žijící v domech s pečovatelskou službou, přičemž na území statutárního města Děčín, v době vzniku tvorby této práce, byly provozovány čtyři domy s pečovatelskou službou. Ve všech těchto zařízeních pro seniory žilo v uvedeném období téměř 600 seniorů. Z tohoto počtu bylo osaměle žijících seniorů 396 (221 žen a 175 mužů) ve věku na 65 let.

Domy s pečovatelskou službou jsou zařízení bez jakýchkoli režimových opatření ve vztahu ke vstupu do domu. To znamená, že do domu s pečovatelskou službou může být kterýmkoli seniorem vpuštěn kdokoli. Je zde tak velké nebezpečí, že se do domu dostanou i osoby s nekalými úmysly, což se ostatně v minulosti již mnohokrát stalo a díky tomu došlo ke spáchání řady trestných činů, jejichž oběťmi byli senioři. Pro všechny obyvatele domů s pečovatelskou službou připravila Městská policie Děčín sérii tří přednášek zaměřených na prevenci kriminality páchané na seniorech se zvláštním důrazem na podvody a krádeže páchané na osaměle žijících seniorech. Prodlevy mezi jednotlivými přednáškami se pohybovaly v řádu týdnů s ohledem na poměrně velký rozsah cílové skupiny. Tyto přednášky byly součástí vzdělávacího programu „Bezpečně doma“ se zaměřením na

podvodníky, kteří zneužívají důvěru seniorů. Informace o konání přednášek a pozvánky na ně šířila Městská policie Děčín sama pomocí svých strážníků – lektorů a ve spolupráci se zaměstnanci domů s pečovatelskou službou. Ve velké míře bylo také využito magistrátních novin, které dostává každý občan zdarma do své schránky. Městská policie Děčín sama cíleně oslovila všech 21 seniorů z předvýzkumné části.

Celkový počet seniorů, kteří se zúčastnili přednášek, dosáhl čísla 389. Všichni účastníci vzdělávání obdrželi od strážníka – lektora brožuru od autora Zdeňka Dufka s názvem „Senioři, nedejte se!“.¹⁷⁴ Tato publikace na stručných příbězích ze života ilustruje nebezpečí hrozící seniorům ze strany kriminálně smýšlejících osob.

Z uvedeného počtu účastníků vzdělávání bylo 305 osaměle žijících seniorů, z toho 171 žen a 134 mužů. Přednášek se zúčastnili také všichni senioři z předvýzkumné části.

Pro potřeby experimentu bylo náhodně vybráno 39 seniorů, z toho 23 žen a 16 mužů, přičemž zásadní podmínkou bylo, že takto vybraní senioři byli absolventy všech přednášek. K tomuto vzorku byli přidáni všichni senioři z předvýzkumu, aby bylo možné porovnat změny v jejich chování a posoudit tak efektivitu přednášek a dokázat potvrdit či vyvrátit výše uvedené hypotézy. To znamená, že do experimentu bylo zařazeno celkem 60 osaměle žijících seniorů (34 žen a 26 mužů), jednalo se o asi 20% všech účastníků přednášek ze skupiny osaměle žijících seniorů.

8.4 Technika a nástroje sběru informací

Jak je uvedeno výše, jako základní metoda výzkumu byl zvolen experiment přímo v terénu bez toho, aby cílová skupina věděla, že je součástí

---

¹⁷⁴ DUFEK, Zdeněk. *Senioři, nedejte se!*. Brno: Joštova akademie - centrum celoživotního vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-904880-2-1.

probíhajícího experimentu. Důvodem pro volbu této metody a volbu tohoto postupu byl požadavek výzkumníka, aby chování seniora bylo maximálně autentické a nebylo v žádném ohledu ovlivněno vědomím, že je součástí experimentu, což by reálné chování v navozené situaci zkreslovalo a potažmo by tak došlo ke zkreslení výsledků výzkumu.

Experiment se uskutečnil přesně podle scénáře popsaného v kapitole 8.1, a to pouze s malými obměnami. Figurant, kterým byla jiná osoba než v předvýzkumné části, měl za úkol nabízet seniorům slevu na dodávku elektrické energie, což je v současné době reálně velmi frekventovaný jev.¹⁷⁵ Pro tento úkol nebyl oblečen v pracovním oděvu, ale ve společenském obleku, aby podtrhnul svou důvěryhodnost. Pro tyto účely měl zpracovaný stručný fiktivní dotazník a jeho úkolem bylo, stejně jako v předvýzkumné části, navodit situaci, při které dochází k páchání trestné činnosti. Figurantem byla jiná osoba i z důvodu nebezpečí prozrazení experimentu.

Ve srovnání podmínek, za kterých byla realizována předvýzkumná část, došlo při realizaci hlavního výzkumu k zásadní změně jednoho faktoru. Tím byl důvod žádosti ke vstupu do obydlí seniora. Obecně se lze domnívat, že nabídka k finanční úspoře byla pro seniora větší motivací ke spolupráci s figurantem. Nicméně stěžejní část experimentu spočívá ve druhé etapě popsané v předvýzkumné části, to je ve vytvoření potenciální podmínky ke spáchání trestného činu, kterou je odvedení pozornosti seniora a získání času a prostoru pro trestnou činnost.

Základní technikou použitou při experimentu bylo pozorování chování seniora v uměle navozené situaci. Pozorování je velmi rozšířený způsob získávání empirických údajů.¹⁷⁶ Po ukončení každé jednotlivé návštěvy bylo

---

¹⁷⁵ Muž se vydával za lékaře i energetika. Seniorsy okradl o desetitisíce Zdroj: http://liberec.idnes.cz/podvodnik-na-ceskolipsku-se-vydaval-za-lekare-i-energetika-pa1-liberec-zpravy.aspx?c=A120330_130206_liberec-zpravy_alh_IDnes.cz [online]. 30. března 2012 [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/podvodnik-na-ceskolipsku-se-vydaval-za-lekare-i-energetika-pa1-liberec-zpravy.aspx?c=A120330_130206_liberec-zpravy_alh.

¹⁷⁶ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

chování seniora zaznamenáno do průběžného zápisu z experimentu, který se stal podkladem pro další zpracování takto získaných dat a informací.

8.5 Sběr dat

Předvýzkumná část experimentu se uskutečnila v období od 17. 6. do 23. 6. 2013. V tomto časovém rozmezí první figurant oslovil podle předem daného scénáře výše uvedených 21 osaměle žijících seniorů. Ihned po ukončení předvýzkumu a vyhodnocení dat z této části experimentu začala Městská policie Děčín s realizací vzdělávacího programu „Bezpečně doma“, konkrétně s blokem „Podvodníci zneužívající důvěru seniorů“. Vzdělávání předcházela distribuce pozvánek na přednášky, která proběhla v období od 25. 6. do 10. 7. 2013 a zahrnovala i nezbytné přípravné práce, jejichž součástí bylo zajištění potřebného zázemí pro realizaci vlastního vzdělávání seniorů. Samotný vzdělávací blok se pak uskutečnil v období od 22. 7. do 23. 8. 2013, a to vždy ve vlastních prostorách jednotlivých domů s pečovatelskou službou.

Finální fáze výzkumu v terénu se uskutečnila v období od 9. 9. do 20. 9. 2013, to je se čtrnáctidenním odstupem od ukončení vzdělávacího bloku. Průměrně v tomto období figurant oslovil pět až šest seniorů během jednoho dne.

Pozorování bez vědomí pozorovaného je náročné na vytvoření podmínek pro pozorování tak, aby mohlo probíhat, aniž naruší situaci, ve které má být subjekt pozorován.¹⁷⁷ Nicméně vybraný strážník, který se ujal role figuranta v tomto experimentu, prokázal vysoké herecké umění a podařilo se mu vytvořit zcela reálné podmínky. Jeho chování bylo nenucené, přirozené, bez známek přehrávání, tedy velmi věrohodné.

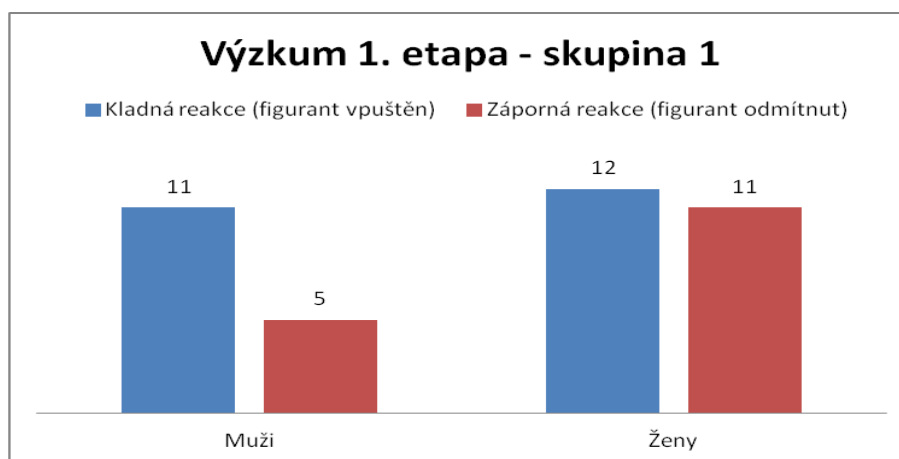
---

¹⁷⁷ ZAMAZALOVÁ, Marcela. *Marketing*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-115-4.

8.6 Analýza dat

Veškeré získané údaje z průběhu experimentu jsou pro názornost uvedeny v následujících grafech a tabulkách.

„Skupina 1“ je část cílové skupiny seniorů, která nebyla součástí předvýzkumného vzorku. „Skupina 2“ byla totožná s cílovou skupinou z předvýzkumné části. „Cílová skupina celkem“ zahrnovala všechny seniory zařazené do experimentu.

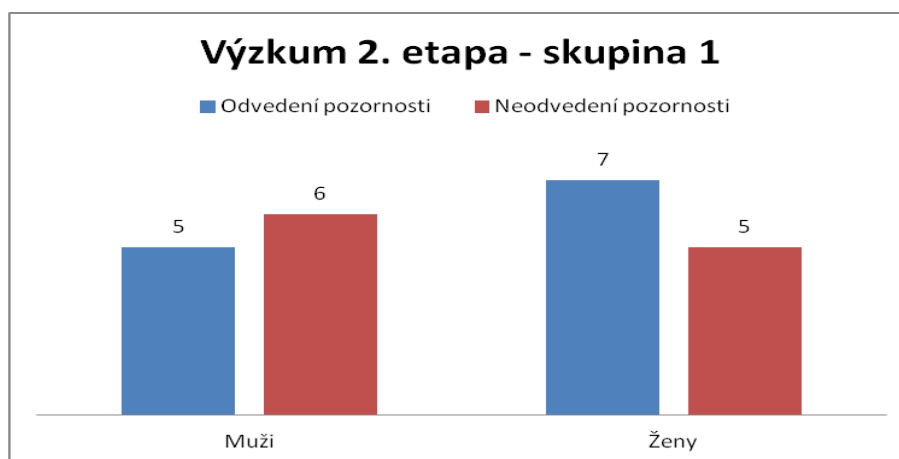
Graf č. 7: Výzkum 1. Etapa – skupina 1.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Kladná reakce (figurant vpuštěn)	11	69	12	52
Záporná reakce (figurant odmítnut)	5	31	11	48
Celkem	16		23	

Tabulka č. 5: Výzkum 1. Etapa – skupina 1.

U této skupiny byl patrný poměrně výrazný počet seniorů, kteří figuranta odmítli. I u této skupiny se jako důvěřivější projeví muži, kteří se vůči figurantovi chovali důvěřivě v 69 % případů. U žen byla kladná, tedy špatná reakce v 52 % případů. Pokud tato data porovnáme s předvýzkumnou

částí, byl zde patrný nárůst počtu záporných, tedy správných reakcí na žádost figuranta, což naznačuje, že vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality zafungovalo.

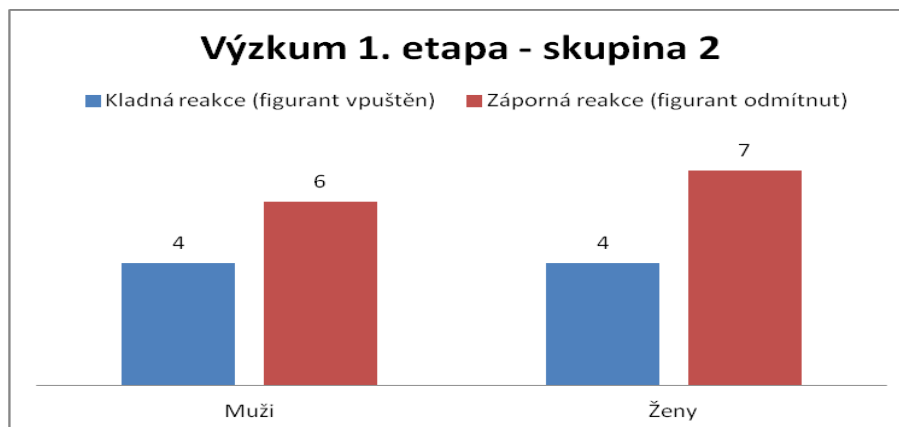

Graf č. 8: Výzkum 2. Etapa – skupina 1.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Odvedení pozornosti	5	45	7	58
Neodvedení pozornosti	6	55	5	42
Celkem	11		12	

Tabulka č. 6: Výzkum 2. Etapa – skupina 1.

Ve druhé etapě u skupiny 1 je patrná výrazná změna chování seniorů. Figurantovi se nepodařilo odvést pozornost v 55 % případů u mužů a ve 42 % případů u žen. V porovnání s první etapou se jako opatrnější projevila skupina mužů.

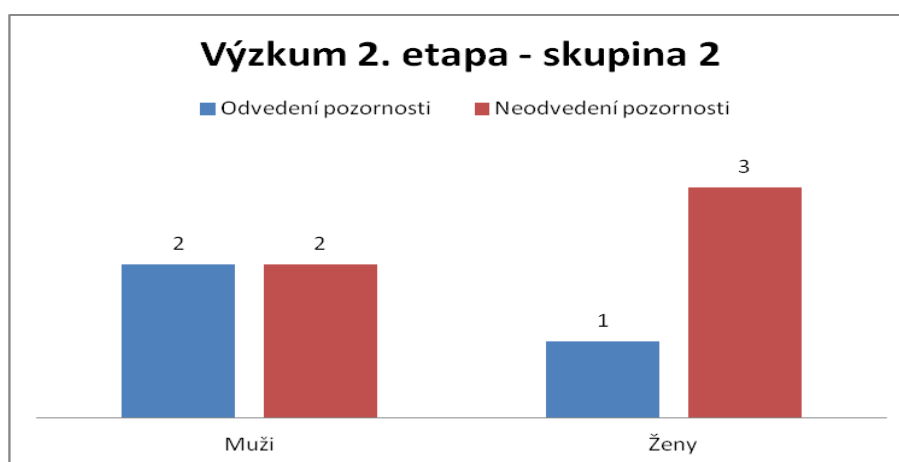

Graf č. 9: Výzkum 1. Etapa – skupina 2.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Kladná reakce (figurant vpuštěn)	4	40	4	36
Záporná reakce (figurant odmítnut)	6	60	7	64
Celkem	10		11	

Tabulka č. 7: Výzkum 1. Etapa – skupina 2.

Zajímavější srovnání nabízí výsledky první etapy u skupiny 2, která byla totožná se skupinou z předvýzkumné části. Byl zde patrný výrazný obrat v chování mužů i žen. Figurant byl v případě mužů úspěšný již jen ve 40 %, což byl výrazný pokles důvěry vůči neznámému člověku, a tedy potenciálnímu pachateli trestné činnosti (figurantovi), neboť v předvýzkumné části byl figurant úspěšný v 90 % případů. Podobný, i když ne tak výrazný posun k lepšímu byl patrný i u skupiny žen. Figurantovi se podařilo dostat do obydlí v 36 % případů v porovnání s 64 % případů v předvýzkumné části.

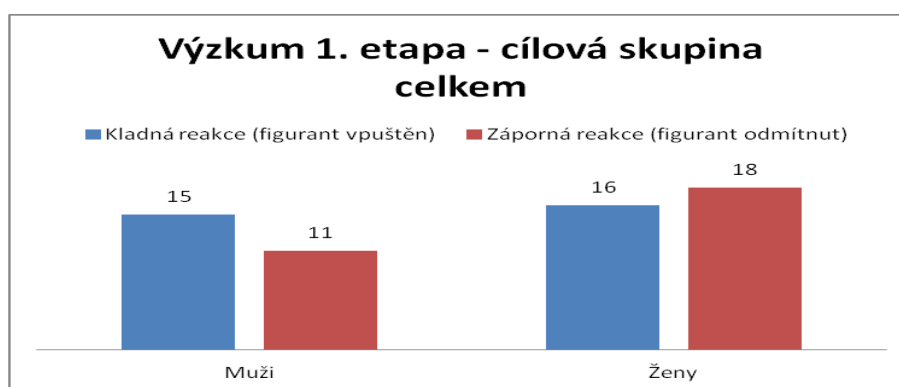
Graf č. 10: Výzkum 2. Etapa – skupina 2.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Odvedení pozornosti	2	50	1	25
Neodvedení pozornosti	2	50	3	75
Celkem	4		4	

Tabulka č. 8: Výzkum 2. Etapa – skupina 2.

Výsledky skupiny 2 ve druhé etapě výzkumu kopírovaly změnu chování cílové skupiny vypořádané v předchozí etapě. Figurantovi se podařilo u skupiny mužů odvést pozornost v 50 % případů, což byl velice výrazný pokles v porovnání s předvýzkumnou částí, kdy úspěšnost figuranta u této skupiny dosahovala 78 %. U skupiny žen byla úspěšnost figuranta pouze na hodnotě 25 %, což byl také velmi patrný pokles důvěry.

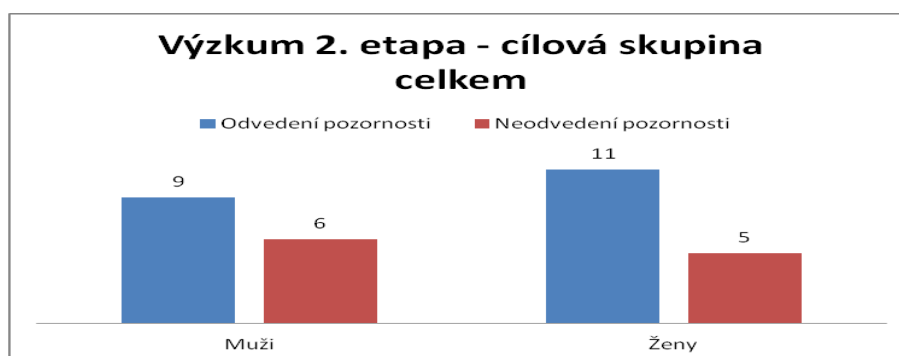
Pro lepší přehlednost jsou celkové výsledky obou skupin zachyceny v následujících grafech a tabulkách.

Graf č. 11: Výzkum 1. Etapa – cílová skupina celkem.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Kladná reakce (figurant vpuštěn)	15	58	16	47
Záporná reakce (figurant odmítnut)	11	42	18	53
Celkem	26		34	

Tabulka č. 9: Výzkum 1. Etapa – cílová skupina celkem.

Graf č. 12: Výzkum 2. Etapa – cílová skupina celkem.

	Muži	% z celku	Ženy	% z celku
Odvedení pozornosti	9	60	11	69
Neodvedení pozornosti	6	40	5	31
Celkem	13		16	

Tabulka č. 10: Výzkum 2. Etapa – cílová skupina celkem.

Výše uvedené výsledky jasně potvrdily výraznou změnu chování seniorů směrem ke zvýšení opatrnosti a obezřetnosti k neznámým osobám, které pro ně mohou být potenciálně nebezpečné.

V předvýzkumné části se figurantovi podařilo z celkových 21 případů třináctkrát dostat do bytu seniora, odvést jeho pozornost a tím vytvořit fiktivní podmínku ke spáchání trestného činu. V procentuálním vyjádření byl figurant úspěšný v 62 % případů, resp. 38 % seniorů se zachovalo správně a svým chováním možné nebezpečí odvrátilo. Po absolvování vzdělávání, které bylo popsáno výše, následný experiment prokázal změnu v chování seniorů, neboť figurant úspěšně vytvořil fiktivní podmínky ke spáchání trestného činu ve 33 % případů, resp. 67 % seniorů se zachovalo správně v souladu s doporučeními, která byla obsahem příslušného vzdělávacího bloku. Výraznější posun v chování byl podle předpokladu zaznamenán u skupiny, která byla součástí předvýzkumu, a měla tak možnost vlastního srovnání s již prožitou zkušeností.

V předvýzkumné i ve výzkumné části byla ve spolupráci s Policií ČR evidována veškerá oznámení na podezření z protiprávního jednání ze všech čtyř domů s pečovatelskou službou. Výsledkem předvýzkumné části bylo pouze jedno zaznamenané oznámení na linku Městské policie Děčín na výskyt podezřelé osoby, a to dokonce bohužel až s několikahodinovým zpožděním. Podle obsahu oznámení se jednoznačně jednalo o následek aktivit figuranta.

Následný výzkum po absolvování vzdělávání poměrně jasně prokázal zvýšenou důvěru seniorů v bezpečnostní složky. Na tísňové linky Policie ČR a Městské policie Děčín se v průběhu experimentu obrátilo celkem 17 seniorů

s oznámením o podezřelé osobě. Z tohoto počtu bylo 13 oznámení na linku Městské policie Děčín a 4 oznámení na linku Policie ČR. Lze tedy konstatovat, že vyšší podíl oznámení na tísňovou linku Městské policie Děčín byl ovlivněn tím, že vzdělávání vedl strážník Městské policie Děčín – lektor a nikoli příslušník Policie ČR.

Provedený výzkum byl sice určitou intervencí do života seniorů, přičemž se nejednalo o pouhé pozorování, ale i o aktivní jednání, čímž bylo ovšem dosaženo poznání, které pomůže dále seniorům dělat jejich život bezpečnějším.¹⁷⁸

8.7 Vyhodnocení hypotéz

Ani na základě provedeného výzkumu nemůžeme s jistotou stanovit, zda se výše uvedené hypotézy určitě potvrdily či nepotvrdily, a po zkoumání výseče reality tak usuzovat stav reality celé. Budeme tedy konstatovat, zda hypotézy byly shledány pravděpodobně pravdivými či pravděpodobně nepravdivými.¹⁷⁹

Hypotéza č. 1: Senioři vnímají obsah vzdělávání, které je zaměřeno na oblast prevence kriminality páchané na seniorech, a dokážou získané znalosti v praxi využít. S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že tato hypotéza byla spíše pravdivá, resp. provedený výzkum tuto hypotézu potvrdil. Jedním z cílů výzkumu bylo zjistit přírůstek znalostí seniorů v oblasti zajištění vlastní bezpečnosti a jejich schopnost získané znalosti aplikovat v praktickém životě. Přírůstek znalostí a dovedností lze v pedagogice zjišťovat různými způsoby, např. testem, ústní zkouškou apod. V tomto případě ale bylo nutné ověřit zejména to, do jaké míry získané znalosti ovlivnili chování seniorů. Mnozí autoři považují za významné hodnocení vzdělávaných v přirozených situacích,

---

¹⁷⁸ VÝROST, Jozef. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4714-288.

¹⁷⁹ PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3809-3.

kdy hodnocení ani nemusí vědět, že jsou hodnoceni. Pozorování je tedy důležitou diagnostickou metodou, která v provedeném výzkumu sehrála stěžejní roli.¹⁸⁰ Proto se experiment v přirozených podmínkách jevil jako nejvhodnější nástroj. Výsledky experimentu jasně ukázaly výraznou změnu v chování seniorů oproti předvýzkumné části. Hypotézu „Senioři vnímají obsah vzdělávání, které je zaměřeno na oblast prevence kriminality páchané na seniorech, a dokážou získané znalosti v praxi využít“ můžeme tedy považovat za potvrzenou.

Hypotéza č. 2: Vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality páchané na seniorech zvyšuje důvěru seniorů vůči Městské policii Děčín. Ke stejným závěrům jako v případě hypotézy č. 1 dojdeme i v případě hypotézy č. 2. Z výsledků experimentu, který je relevantní k této hypotéze, vyplynulo, že se počet oznámení seniorů na pohyb podezřelých osob, potažmo na podezření z možného pokusu spáchání trestného činu, zvýšil řádově o stovky procent. Tento výsledek lze považovat za úspěch vzdělávání organizovaného Městskou policií Děčín pro seniory a tedy i za potvrzení hypotézy č. 2. Dominantním příjemcem oznámení byla Městská policie Děčín, což lze jistě přičíst faktu, že vzdělávání bylo vedeno strážníkem – lektorem. Nicméně je nutno zdůraznit, že strážník v průběhu vzdělávání seniorů žádným způsobem nepreferoval a nedoporučoval primární využívání tísňové linky městské policie.

8.8 Interpretace, závěry a teoretické zobecnění

Z výše uvedeného zcela jasně vyplývá, že vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality je důležité a užitečné. Senioři prostřednictvím tohoto vzdělávání získávají množství znalostí, které jim pomáhají cítit se ve společnosti bezpečněji díky tomu, že poznávají detailně rizika, která jim hrozí.

---

¹⁸⁰ KOSÍKOVÁ, Věra. *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4724-331.

Městská policie Děčín se vzdělávání v oblasti prevence kriminality obecně věnuje téměř od doby svého vzniku. Tento druh vzdělávání zahrnuje všechna bezpečnostní rizika, jako je např. obecná kriminalita, drogové závislosti, dopravní problematika, šikana a mnoho dalších. Takto prováděná prevence kriminality cílí zejména na děti a mládež všech věkových kategorií. S postupem času se ukázalo, že senioři a jejich bezpečnost jsou poměrně opomíjeni. Proto se Městská policie Děčín již před řadou let rozhodla věnovat zvýšenou pozornost i tomuto segmentu obyvatelstva.

Z praktických zkušeností vyplývá, že vždy po provedeném vzdělávání seniorů v bezpečnostní problematice došlo ke zvýšení počtu oznámení na tísňovou linku Městské policie Děčín z jejich strany. Motivaci k provedení oznámení ovlivňuje celá řada faktorů a vzdělávání bylo považováno právě za jeden z těchto faktorů, ale nikdy Městská policie Děčín reálně neměřila efektivitu vzdělávání seniorů. Výše uvedený a popsany výzkum je unikátním krokem, který potvrdil původní domněnky a přispěl k rozhodnutí v tomto vzdělávání pokračovat a navíc jej dále zdokonalovat a rozvíjet. Výzkum potvrdil, že se to vyplatí. Důležité je dodat, že po provedeném vzdělávání dochází i k poklesu počtu trestných činů, které jsou dokonány a které cílí na seniory. Toto vyplývá z policejní statistiky, která není veřejná.

Obecně lze konstatovat, že vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality má pozitivní dopad na bezpečnost seniorů, vede ke zvýšení jejich důvěry v bezpečnostní složky a dochází ke snížení nápadu trestné činnosti, která se seniorů bezprostředně dotýká.

Pro práci Městské policie Děčín je zásadní právě vybudování atmosféry důvěry mezi seniorem a strážníky, což vede k mnohem větší spolupráci seniorů jako občanů města na zajištění pořádku a bezpečnosti. Senioři v takto vytvořené atmosféře důvěry a spolupráce jsou schopni a ochotni upozorňovat strážníky i na protiprávní jednání, které se jich přímo nedotýká. Podle zjištění strážníků senioři často nejsou ochotni oznamovat případná podezření na protiprávní jednání nikoli proto, že by neměli zájem na bezpečném prostředí, ale proto, že starší generace velmi často trpí přespřílišným respektem

k uniformovaným složkám. A právě setkávání strážníků se seniory v rámci jejich vzdělávání umožňuje vzájemné poznání a sblížení a tudíž radikální změnu postoje vůči bezpečnostním složkám obecně.

8.9 Shrnutí výzkumu

I přes fakt, že provedený výzkum byl časově a psychicky velmi náročný, je nutné konstatovat, že jeho provedení přineslo značný zisk pro reálné poznání přínosu systému preventivního vzdělávání, které cílí na seniory. Vzhledem k faktu, že výzkum poukázal na užitečnost tohoto vzdělávání, jsou jeho výsledky jednoznačnou motivací k dalšímu pokračování v této aktivitě.

Praktickým opatřením, které z provedeného výzkumu vyplynulo a bylo do praxe aplikováno, bylo rozšíření týmu strážníků – lektorů a podstatné rozšíření počtu hodin vzdělávacího programu seniorů. Toto rozšíření do budoucna umožní, aby se jeden ze strážníků – lektorů primárně věnoval jen seniorům, a vzdělávací program tak mohl probíhat kontinuálně v průběhu celého roku a aby efekt, který byl zjištěn během výzkumu byl pokud možno co nejtrvalejší.

Původním záměrem bylo v průběhu dalšího vzdělávání seniorům oznámit, že byli součástí experimentu a sdělit jim, jakých zásadních chyb se dopustili a jak sami přispěli ke svému ohrožení. Nakonec ale bylo z tohoto záměru z následujících důvodů upuštěno. Není taktické ani vhodné poukazovat na veřejnosti, a vzdělávání je vždy veřejné, na chyby jednotlivců. Druhým a zásadnějším důvodem bylo riziko možného narušení důvěry, neboť senioři by mohli negativně reagovat na fakt, že byli součástí experimentu, aniž by je někdo předem upozornil nebo požádal o souhlas. Proto s nimi chyby, kterých se dopustili, nebyly probírány ani individuálně.

Jak je uvedeno v předcházejících kapitolách, právě z tohoto důvodu by bylo možné výzkum považovat za neetický. Pozitivní dopady a přínosy ale, podle názoru autora, vysoce převažují.

Provedený výzkum probíhal v časově omezeném úseku s omezenými lidskými zdroji, které byly k dispozici, a experiment se uskutečnil pouze s mírným časovým odstupem od vzdělávání. Navíc skupina seniorů, na které byl experiment proveden, byla v poměru k celkovému počtu seniorů, kteří žijí ve městě Děčíně malá. Mimo jiné, životní podmínky seniorů a faktory, které je ovlivňují, jsou v případě bydlení seniorů v domech s pečovatelskou službou obdobné s podmínkami, ve kterých žijí ostatní senioři. Tudíž by bylo do budoucna možné v případném navazujícím výzkumu položit následující otázky:

- Jak trvalé jsou efekty vzdělávání a jaká je ideální periodičita vzdělávání seniorů v oblasti prevence kriminality?
- Byla by úspěšnějším figurantem žena nebo dvojice figurantů?
- Do jaké míry ovlivňuje vnější vzhled figuranta následné chování seniora ve vztahu k jeho bezpečnosti?
- Ovlivní technické bezpečnostní prvky, např. řetízek na dveřích či videotelefon způsob jednání s figurantem?
- V jakém denním čase je pozornost seniora nejmenší?

ZÁVĚR

Senioři tvoří neopomenutelnou část populace a zaslouží si náležitou pozornost ze strany společnosti. Proto i Městská policie Děčín zaměřuje svou pozornost, kromě jiného, i na tuto cílovou skupinu. Senioři jsou v mnoha ohledech zranitelní a potřebují pomoc a péči.

Městská policie Děčín seniorům pomáhá prostřednictvím vzdělávání v oblasti prevence kriminality k bezpečnějšímu a tudíž spokojenějšímu životu. Lze zde hovořit o uceleném gerontagogickém přístupu, neboť ze strany Městské policie Děčín se jedná o vzdělávání seniorů a péči o ně.

Gerontagogika jako součást pedagogických věd nabývá na významu v posledních letech zejména v souvislosti se současným trendem stárnutí populace nejen v ČR, ale ve všech vyspělých zemích, přičemž se předpokládá, že tento trend bude nadále pokračovat.

Kriminalita páchaná na seniorech se v posledních letech dostává do centra pozornosti městských policí i orgánů Policie ČR z důvodu narůstajícího počtu protiprávních skutků spáchaných na seniorech. Vzhledem k relativně nízké objasněnost tohoto druhu kriminálního jednání je právě zefektivnění preventivního působení či preventivní pomoci zásadním úkolem všech subjektů zapojených do systému prevence kriminality v ČR a stává se nepostradatelným nástrojem v této oblasti. Ovšem i pokud by objasněnost byla stoprocentní, tak se nezmění nic na faktu, že každý kriminální čin má svou oběť a hlavním cílem je tedy vytvořit prostředí bez trestné činnosti či alespoň prostředí, kde bude páchání trestné činnosti co nejméně ztíženo.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoreticky zaměřené kapitoly definují základní pojmy z oblasti gerontagogiky a andragogiky, včetně nastínění problémů spojených se vzděláváním seniorské populace a důkladně je v nich popsán systém prevence kriminality cílený na seniory, který vytvořila a v praxi aplikuje Městská policie Děčín.

Základním motivem tvorby této práce a jejím cílem bylo v praxi ověřit efekty vzdělávacího programu realizovaného Městskou policií Děčín a podle zjištěných výsledků tento program dále upravit tak, aby se jeho efektivita ještě více posílila.

Výzkumná část potvrdila původní předpoklady autora, který jako metodu výzkumu zvolil experiment v přirozených podmínkách. Právě metoda experimentu činí z práce do jisté míry unikátní materiál, který může být dále rozvíjen. V této souvislosti, s ohledem omezený rozsah provedeného experimentu, vyvstala řada otázek vybízejících k dalšímu výzkumu této zajímavé problematiky. Nelze opomenout motivační atribut této práce, který lze spatřovat ve skutečnosti, že výzkum prokázal reálný pozitivní přínos, a je tudíž důležitým impulsem pro další pokračování v preventivních aktivitách cílených na seniory.

Tuto práci lze do budoucna využít jako studijní materiál pro strážníky, kteří se zabývají prevencí kriminality, jako jeden z podkladů pro tvorbu koncepcí či strategií prevence kriminality městských a obecních úřadů nebo jako základ tvorby komplexního vzdělávacího programu seniorů v oblasti prevence kriminality.

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

- BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-12-7.
- BARTÁK, Jan. *Od znalostí k inovacím*. Praha: Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-03-5.
- BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0708-X.
- BENEŠ, Milan. *Andragogika filozofie-věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-864-3203-3.
- BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4725-802.
- ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-014.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Senioři v kontaktu s policií. In *Policista*, 1999, roč. 5, č. 9. ISSN 1211-7943.
- DUFEK, Zdeněk. *Senioři, nedejte se!*. Brno: Joštova akademie - centrum celoživotního vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-904880-2-1.

- DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Grada, 2012. ISBN 978-802-4741-383.
- FRIEDLOVÁ, Karolína. *Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4713-144.
- FTOREK, Jozef. *Public relations jako ovlivňování mínění: jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3926-7.
- GÁLIK, Stanislav. *Psychologie přesvědčování*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4247-2.
- GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4727-981.
- HORSKÁ, Viola. *Koučování ve školní praxi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4724-508.
- HÖSCHL, Cyril, Ján PRAŠKO a Richard ROKYTA. *Emoce v medicíně*. Praha: Academia Medica Pragensis, 2011. ISBN 978-80-86694-99-3.
- HUBINKOVÁ, Zuzana. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1593-3.
- CHALUPOVÁ, Kateřina. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha: Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-96-5.
- JURÁŠKOVÁ, Olga a Pavel HORŇÁK. *Velký slovník marketingových komunikací*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4354-7.
- KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.
- KALVACH, Zdeněk. *Křehký pacient a primární péče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4740-263.
- *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-802-4614-403.

- KARLÍČEK, Miroslav a Petr KRÁL. *Marketingová komunikace: jak komunikovat na našem trhu*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3541-2.
- KAZÍK, Petr. *Rukověť dobrého lektora: praktické tipy a návody pro začínající i zkušené přednášející*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2453-9.
- KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4721-699.
- KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4737-102.
- KONÍČEK, Tomáš a Pavel KOCÁBEK. *Cesta k bezpečí*. Praha: BEN, 2002. ISBN 80-7300-032-6.
- KOSÍKOVÁ, Věra. *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4724-331.
- KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4727-134.
- MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4731-483.
- MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.
- MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4336-3.
- MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-727.
- MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.

- MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-735-7045-9.
- MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-723-8220-9.
- PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.
- PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3809-3.
- PAVLÍK, Marek a Marek BĚLČÍK. *Společenská odpovědnost organizace: CSR v praxi a jak s ní dál*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3157-5.
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-718-4569-8.
- PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4732-350.
- POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3271-8.
- POSPÍŠIL, Oldřich. *Pedagogika dospělých: andragogika : (studijní text)*. Praha: Univerzita Karlova, 2001. ISBN 80-729-0064-1.
- PREISS, Marek a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Trénování paměti a poznávacích schopností*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4727-387.
- PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4739-601.

- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4717-333.
- SMEJKAL, Vladimír a Hana SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ. *Velký lexikon společenského chování*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3650-1.
- STUART-HAMILTON, Ian. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8274-2.
- SVOBODA, Václav. *Public relations moderně a účinně*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2866-7.
- ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.
- ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.
- TOKÁROVÁ, Anna. *Kvalita života v kontextoch globalizácie a výkonovej spoločnosti: Slovensko-poľský zborník štúdií a článkov*. Prešov: Filozofická fakulta PU, 2002. ISBN 80-8068-087-6.
- TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4729-824.
- TRDÁ, Jana. *Lektorské finty: jak připravit a realizovat zajímavá školení*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4724-836.

- TURECKIOVÁ, Michaela. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0405-6.
- *Úplné znění zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (Zákon o silničním provozu)*. Vyd. 7. Praha: Armex, 2009. ISBN 978-80-86795-79-9X.
- URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4735-634.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4721-705.
- VESELÁ, Jana a Petra KANIOKOVÁ VESELÁ. *Sociologické aspekty managementu*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2792-9.
- VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4717-708.
- VIDOVIČOVÁ, Lucie a Spoluautor empirického výzkumu Ladislav RABUŠIC. *Věková diskriminace - ageismus: úvod do teorie a výskyt diskriminačních přístupů ve vybraných oblastech s důrazem na pracovní trh*. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2005. ISBN 978-802-3946-451.
- VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.
- VONDRÁČEK, Lubomír, Vlasta WIRTHOVÁ a Jindra PAVLICOVÁ. *Základy praktické terminologie pro sestry: terminologie pro sestry*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4736-976.
- VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2510-9.

- VÝROST, Jozef. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4714-288.
- VYSEKALOVÁ, Jitka. *Psychologie reklamy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4005-8.
- *Základy speciální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1479-1.
- ZAMAZALOVÁ, Marcela. *Marketing*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-115-4.
- ZIKL, Pavel. *Využití ICT u dětí se speciálními potřebami*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-529.

Elektronické zdroje

- Děčín: Lupiči útočí na seniory s důchodem. *Děčínský deník.cz* [online]. 22.5.2012 12:17 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/decin-lupici-utoci-na-seniory-s-duchodem-20120522.html>.
- Děčínská policie je nejlepší. *Děčínský deník* [online]. 1.3.2013 16:51 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://m.denik.cz/decinsky_denik/c/decinska-policie-je-nejlepsi-20130301.html.
- DESATERO komunikace se seniory (geriatrickými pacienty) se zdravotním postižením. *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR* [online]. 2006 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/poradenstvi-sluzby/desatero-pro-komunikaci-s-ozp/355-desatero-komunikace-se-seniory-geriatrickymi-pacienty-se-zdravotnim-postizenim.html>.
- Didaktické (androdidaktické) zásady: Andragogický slovník. *Andromedia.cz* [online]. [cit. 2013-05-31]. Dostupné z:

<http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/didaktické-androdidaktické-zasady>.

- Domov pro seniory. *Centrum sociálních služeb DĚČÍN* [online]. © 2005 - 2013 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.cssdecin.cz/index.php/domov-pro-seniory>.
- Dva muži v maskách ukradli ženě všechny úspory. *Naše Děčínsko* [online]. 21. 04. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.nasedecinsko.cz/decinsko-aktualne/dva-muzi-v-maskach-ukradli-zene-vsechny-uspory/?aktualitaId=5849>.
- FOTO A VIDEO: Třetí den povodní, voda deptá Děčín a Hřensko. *Děčínský deník.cz* [online]. 4. 6. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/sledujeme-treti-den-povodni-voda-depta-decin-a-hrensko-20130604.html.
- FOTO, VIDEO: Mohutný požár vyhnal z domova stovky lidí v Děčíně. *Děčínský deník.cz* [online]. 16. 5. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/pozary/foto-na-starem-meste-hori-vyrobnabytku-20130516.html>.
- FOTO/VIDEO: Hrozil výbuch. Lidé opustili dům. *Děčínský deník.cz* [online]. 26. 3. 2009 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: <http://decinsky.denik.cz/pozary/hasici-budou-evakuovat-dum-kvuli-plynu20090326.html>.
- FOTO: Policisté a strážníci chtějí kapsářům udělat chudé Vánoce. *Děčínský deník.cz* [online]. 19. 12. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/foto-policiste-a-straznici-chteji-kapsarum-udelat.html.
- Hlava VIII: Výkladová ustanovení. *Trestní zákoník.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/trestni-zakonik/cast1h8.php>.
- HOLMEROVÁ, Iva. Komunikace se seniory. *Cello-ilc* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.cello-ilc.cz/wp->

[content/uploads/2012/03/Kapitola z knihyKomunikace a etikav medic%C3%ADn%C4%9B - _geriatrie.pdf](http://content/uploads/2012/03/Kapitola_z_knihyKomunikace_a_etikav_medic%C3%ADn%C4%9B_-_geriatrie.pdf).

- Horák: Prevenci dáváme v Děčíně přednost. *Děčínský deník.cz* [online]. 27. 9. 2008 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/horak-prevenci-davame-v-decine-prednost20080927.html.
- Chlapec týral svou babičku. *Děčínský deník.cz* [online]. 22. 11. 2007 [cit. 2013-08-28]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071122kl_tyral_babicku.html.
- Kamerový systém. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=kamerovy-system>.
- Kontakt. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=contact>.
- KPSS Děčín [online]. Magistrát města Děčín @ 2011 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://komunitni.mmdecin.cz/>.
- Léčebné standardy | Seznam doporučených postupů: Kognitivní poruchy ve vyšším věku - diferenciální diagnostika. TOPINKOVÁ, Eva. *Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně* [online]. 2002 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.cls.cz/seznam-doporucenych-postupu>.
- Matku týral třináct let, zadržela ho zásahová jednotka. *Novinky.cz* [online]. 19. 8. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/310914-matku-tyral-trinact-let-zadrzela-ho-zasahova-jednotka.html>.
- *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/>.
- Ministerstvo podpořilo děčínské projekty milionem korun. *Děčínský deník.cz* [online]. 14.4.2012 12:27 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ministerstvo-podporilo-decinske-projekty-milionem-korun-20120414.html.

- Muž se vydával za lékaře i energetika. Seniory okradl o desetitisíce Zdroj: http://liberec.idnes.cz/podvodnik-na-ceskolipsku-se-vydaval-za-lekare-i-energetika-pa1-/liberec-zpravy.aspx?c=A120330_130206_liberec-zpravy_alh_IDnes.cz [online]. 30. března 2012 [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/podvodnik-na-ceskolipsku-se-vydaval-za-lekare-i-energetika-pa1-/liberec-zpravy.aspx?c=A120330_130206_liberec-zpravy_alh.
- Neodkládejte oznámení, varují strážníci v Děčíně. *Děčínský deník.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/neodkladejte-oznameni-varuji-straznici-v-decine-20130701.html.
- Ochrana seniorů: Strážníci jim dávají alarmy. *Děčínský deník.cz* [online]. 14. 11. 2011 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ochrana-senioru-straznici-jim-davaji-alarmy.html.
- Ochrana seniorů: Strážníci jim dávají alarmy. *Děčínský deník.cz* [online]. 14. 11. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ochrana-senioru-straznici-jim-davaji-alarmy.html?reakce=iq&iq=.
- Pečovatelská služba. *Centrum sociálních služeb DĚČÍN, p. o.* [online]. 2005 - 2013 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://www.cssdecin.cz/index.php/pecovatelska-sluzba>.
- Podvodník slibuje: Kamna vyměním za tři tisíce korun. *Děčínský deník.cz* [online]. 1. 2. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20080131.html.
- Pojem situační prevence kriminality. *ABZ Slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/situacni-prevence-kriminality>.
- Potvrzeno: Nejlepší prevenci kriminality má v republice děčínská městská policie. *Děčínský deník.cz* [online]. 11.2.2013 06:06 [cit. 2013-06-18].

Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/nejlepsi-prevenci-kriminality-ma-v-republice-decinska-mestska-policie-20130211.html.

- Programy prevence kriminality. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx>.
- PROJEKT BEZPEČNÁ ZEMĚ. *Cech mechanických zámkových systémů ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z: <http://cmzs.cz/PROJEKT-BEZPECNA-ZEME>.
- Přecházení vozovky. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/senior/senior-chodec/prechazeni-vozovky>.
- Rada města Děčín. *Oficiální internetové stránky statutárního města Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.mmdecin.cz/vedeni-mesta-2/rada-mesta#Komise-prevence-kriminality>.
- Senior řidič a spolujezdec. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/senior/senior-ridic-a-spolujezdec>.
- Senioři. *BESIP* [online]. 2012 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/statistiky/statistiky-nehodovosti-v-ceske-republice/dopravni-nehodovost-v-roce-2012/seniori>.
- Stáří. *Pro sestry* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.prosestry.cz/studijni_materialy/psychologie/stari.
- Statut komise prevence kriminality. *Mmdecin* [online]. 2011 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/Komise/Komise-prevence-kriminality/Komise%20prevence%20kriminality%20-%20Statut.pdf.
- STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE. *Ústecký kraj* [online]. 2008 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: [138](http://www.kr-
</div><div data-bbox=)

ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1639421.

- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2010 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2013-06-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>
- Strážníci opět besedovali se seniory. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=straznici-opet-besedovali-se-seniory>.
- Strážníci opět upozorňují na nebezpečí krádeží. *Děčínský deník.cz* [online]. 5. 12. 2010 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/straznici-opet-upozornuji-na-nebezpeci-kradezi.html.
- Strážníci upozorňují na krádeže před Vánoci. *Děčínský deník.cz* [online]. 29. 11. 2007 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071128acid_kapsari_varovani.html.
- Strážníci upozorňují na krádeže před Vánoci. *Děčínský deník.cz* [online]. 29. 11. 2007 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/20071128acid_kapsari_varovani.html.
- Strážníci varují před zloději. *Děčínský deník.cz* [online]. 16. 11. 2008 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/straznici-varuji-pred-zlodeji20081116.html.
- Šmejdi. *Youtube.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-07-04]. Dostupné z: http://www.youtube.com/results?search_query=%C5%A1mejdi&og=%C5%A1mejdi&gs_l=youtube.3..0i3j015.2381.4005.0.4349.6.5.0.1.1.0.108.453.4j1.5.0...0.0...1ac.1.11.youtube.X7Wx7goqoZ8.

- Téma: Kdy začíná stáří?. KALVACH, Zdeněk. *Časopis Můžeš* [online]. 2010 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://www.muzes.cz/aktuality/tema/kdy-zacina-stari/>.
- Trestní zákoník.cz. *Trestní zákoník* [online]. 2009 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/>.
- Týrání osoby žijící ve společném obydlí. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/trestni-zakonik-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-199/>.
- Týrání svěřené osoby. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2013 [cit. 2013-08-20]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/tyrani-sverene-osoby/>.
- Úřední věstník Evropské unie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. 14. 12. 2007 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:C:S:PDF>.
- V Česku se každý den objeví nový případ týrání seniora, každého druhého týrá rodina. *Život 90* [online]. 2011 [cit. 2013-08-29]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/110-pro-novinare/195-tiskove-zpravy/m-501-v-cesku-se-kazdy-den-objevi-novy-pripad-tyrani-seniora-kazdeho-druheho-tyra-rodina#>.
- V Česku se každý den objeví nový případ týrání seniora, každého druhého týrá rodina. *Život 90* [online]. 2012 [cit. 2013-08-28]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/110-pro-novinare/195-tiskove-zpravy/m-501-v-cesku-se-kazdy-den-objevi-novy-pripad-tyrani-seniora-kazdeho-druheho-tyra-rodina>.
- Věková diskriminace ve společnosti. *Nové služby* [online]. Copyright © 2011-2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.novesluzby.cz/spokojeni-v- duchodu.207/vekova-diskriminace-ve-spolecnosti.21668.html>.

- Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 4. dubna 1996, kterou se provádí zákon o obecní policii. *E-pravo.cz* [online]. © epravo.cz, a.s. 1999-2013 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/vyhlaska-ministerstva-vnitra-ze-dne-4-dubna-1996-kterou-se-provadi-zakon-o-obecni-policii-3160.html>.
- Výslednost MP. *Městská policie Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://mp.mmdecin.cz/?q=vyslednost-mp>.
- Výzva k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace - "Prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech“ pro rok 2013. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dotace-a-granty-vyzva-k-zaslani-zadosti-o-poskytnuti-statni-dotace-prevence-domaciho-nasili-a-trestne-cinnosti-pachane-na-seniorech-pro-rok-2013.aspx>.
- Zákon o přestupcích. *Business center.cz* [online]. © 1998 - 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/prestupky/cast2.aspx>.
- Zákoník práce. *Zakonik-prace.cz* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.zakonik-prace.cz/2zakonik-prace.html>.
- Zastupitelstvo města Děčín. *Oficiální internetové stránky statutárního města Děčín* [online]. 2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://www.mmdecin.cz/vedeni-mesta-2/zastupitelstvo-mesta>.
- Zpravodajství. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vitezove-evropske-ceny-prevence-kriminality-a-nejlepsi-preventivni-projekt-kraju-mest-a-obci.aspx>.

SEZNAM TABULEK

- Tabulka č. 1: Stav populace města Děčína ke dni 20. 6. 2013.
- Tabulka č. 2: Počet nehod způsobených řidiči motorových vozidel podle věku – ČR, 2009.
- Tabulka č. 3: Předvýzkum 1. etapa.
- Tabulka č. 4: Předvýzkum 2. etapa.
- Tabulka č. 5: Výzkum 1. Etapa – skupina 1.
- Tabulka č. 6: Výzkum 2. Etapa – skupina 1.
- Tabulka č. 7: Výzkum 1. Etapa – skupina 2.
- Tabulka č. 8: Výzkum 2. Etapa – skupina 2.
- Tabulka č. 9: Výzkum 1. Etapa – cílová skupina celkem.
- Tabulka č. 10: Výzkum 2. Etapa – cílová skupina celkem.

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1: Statistika trestné činnosti spáchané na území statutárního města Děčína v letech 2009 – 2012.
- Graf č. 2: Statistika přestupků proti majetku spáchaných na území statutárního města Děčína v letech 2011 a 2012.
- Graf č. 3: Vývoj počtu usmrcených seniorů v ČR.
- Graf č. 4: Předvýzkum 1. etapa.
- Graf č. 5: Předvýzkum 2. etapa.
- Graf č. 6: Počet oznámení seniorů na tísňovou linku Městské policie Děčín.
- Graf č. 7: Výzkum 1. Etapa – skupina 1.
- Graf č. 8: Výzkum 2. Etapa – skupina 1.
- Graf č. 9: Výzkum 1. Etapa – skupina 2.
- Graf č. 10: Výzkum 2. Etapa – skupina 2.
- Graf č. 11: Výzkum 1. Etapa – cílová skupina celkem.
- Graf č. 12: Výzkum 2. Etapa – cílová skupina celkem.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Mgr. Marcel Horák, DiS., MBA

Obor: Andragogika

Název práce: Vzdělávání seniorů k bezpečnému životu jako součást programu
prevence kriminality Městské policie Děčín

Rok: 2014

Počet stran bez příloh: 143

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 76

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 60